

ГРАМАТИЧЕН РЕЧНИК

Флективни типове в българския книжовен език

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

ГРАМАТИЧЕН РЕЧНИК

Флективни типове

в българския книжовен език

София • 2025

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

Отговорен редактор: проф. д-р Руска Станчева

Редактори: доц. д-р Татяна Александрова, доц. д-р Катя Чаралозова, гл. ас. д-р Илиана Стоилова

Рецензенти: доц. д-р Ласка Ласкова и доц. д-р Цветана Димитрова

© Руска Станчева, Татяна Александрова, Милен Томов, Катя Чаралозова, Илиана Стоилова, Лора Желева, Жанета Златева, Илияна Кунева, Александър Георгиев, Малина Стойчева, автори, 2025

© Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – Българска академия на науките, 2025

© Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2025

ISBN 978-619-245-568-2

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР / 11

ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ / 13

КЛАС СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ / 36

Подклас 1. Съществителни от мъжки род / 38

Макротип 1. Съществителни от мъжки род с нулева стойност на окончанието (Ø) в основната форма / 39

1.1. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. -и / 39

1.1.1. Типове с окончание в мн. ч. -и с ударение върху основата / 39

1.1.1.1. Типове без редувания / 39

1.1.1.2. Типове с редувания / 43

1.1.1.2.1. Редуване по твърдост – мекост в ед. ч. / 43

1.1.1.2.2. Редуване -к > -ц- в мн. ч. / 45

1.1.1.2.3. Редуване -г > -з- в мн. ч. / 50

1.1.1.2.4. Редуване -х > -с- в мн. ч. / 51

1.1.1.2.5. Редуване -й > Ø в мн. ч. / 52

1.1.1.2.6. Редуване -ъ > Ø в мн. ч. / 54

1.1.1.2.7. Редуване -е > Ø в мн. ч. / 57

1.1.1.2.8. Редуване -е > -й в мн. ч. / 58

1.1.1.2.9. Редуване -ин > Ø в мн. ч. / 59

1.1.1.2.10. Редуване Ø > -иј- в ед. ч. / 61

1.1.2. Типове с окончание в мн. ч. -и с ударение върху окончанието / 61

1.1.2.1. Типове без редувания / 61

1.1.2.2. Типове с редувания / 62

1.1.2.2.1. Редуване -е > Ø в мн. ч. / 62

1.1.2.2.2. Редуване -е > -й- в мн. ч. / 66

1.1.2.2.3. Редуване -ъ > Ø в мн. ч. / 66

1.1.2.2.4. Редуване Ø > -ов- в мн. ч. / 67

1.2. Типове със стойност на окончанието Ø в ед. ч. и -е в мн. ч. / 68

1.2.1. Типове с окончание в мн. ч. -е с ударение върху основата / 68

1.2.1.1. Редуване Ø > -ов- в мн. ч. / 68

1.2.1.2. Редувания Ø > -ов- и -'а > -е- в мн. ч. / 75

1.2.1.3. Редувания Ø > -ов- и Ø > -ъ- в мн. ч. / 76

1.2.1.4. Редувания Ø > -ов- и -ръ- > -ър- / 77

1.2.1.5. Редувания Ø > -ов- и -й- > Ø / 78

1.2.1.6. Редувания Ø > -ов- и по твърдост – мекост в мн. ч. / 78

1.2.2. Типове с окончание в мн. ч. -е с ударение върху окончанието / 78

1.2.2.1. Типове без редувания / 78

1.2.2.2. Типове с редувания / 79

1.2.2.2.1. Редуване по твърдост – мекост / 79

1.2.2.2.2. Редуване -з- > -ж- в звателна форма / 80

1.2.2.2.3. Редуване Ø > -ов- в мн. ч. / 80

- 1.2.2.2.4. Редувания $\emptyset > -ов-$ в мн. ч. и $'а- > -е-$ / 82
- 1.2.2.2.5. Редувания $\emptyset > -ов-$ в мн. ч. и $-ръ- > -ър-$ / 83
- 1.2.2.2.6. Редувания $\emptyset > -ов-$ в мн. ч. и $-г- > -ж-$ / 84
- 1.2.2.2.7. Редувания $\emptyset > -ев-$ в мн. ч. и $-й- > \emptyset$ / 84
- 1.2.2.2.8. Редувания $\emptyset > -ов-$ в мн. ч. и $\emptyset > -к-$ / 85

1.3. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. $-а$ / 85

1.3.1. Типове с окончание в мн. ч. $-а$ с ударение върху основата / 85

- 1.3.1.1. Типове с редуване по твърдост – мекост / 86
- 1.3.1.2. Типове с редуване $\emptyset > -ищ$ / 86
- 1.3.1.3. Типове с основа на гласна / 89

1.3.2. Типове с окончание в мн. ч. $-а$ с ударение върху окончанието / 89

- 1.3.2.1. Типове без редуване / 89
- 1.3.2.2. Типове с редуване / 90
 - 1.3.2.2.1. Редуване $\emptyset > -ов-$ / 90
 - 1.3.2.2.2. Редуване $-ин > \emptyset$ / 91

1.4. Типове с окончание $\emptyset$ без форми за мн. ч. / 91

1.4.1. Типове без редувания / 91

1.4.2. Типове с редувания / 93

- 1.4.2.1. Редуване $-ъ > \emptyset$ / 93
- 1.4.2.2. Редуване $'а- > -е-$ / 94

Макротип 2. Съществителни от мъжки род със стойност на окончанието в ед. ч., различна от нула ($\emptyset$) / 94

2.1. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. $-а$ / 94

2.1.1. Типове с окончание в ед. ч. $-а$ с ударение върху основата / 95

- 2.1.1.1. Типове без редувания (и с основа на съгласна) / 95
- 2.1.1.2. Типове с редувания (и с основа на гласна) / 95
 - 2.1.1.2.1. Типове с редуване $-к > -ц-$ в мн. ч. (с основа на съгласна) / 95
 - 2.1.1.2.2. Типове с редуване $-ј- > \emptyset$ в мн. ч. (с основа на гласна) / 96

2.1.2. Типове с окончание в ед. ч. $-а$ с ударение върху окончанието / 96

- 2.1.2.1. Типове без редувания (с основа на съгласна) / 96
- 2.1.2.2. Типове с редуване $-ј- > \emptyset$ в мн. ч. (с основа на гласна) / 97

2.2. Типове с окончание в ед. ч. $-о$ / 97

2.2.1. Типове с окончание в мн. ч. $-и$ / 97

- 2.2.1.1. Типове без редувания (с основа на съгласна и на гласна) / 98
- 2.2.1.2. Типове с редувания (с основа на съгласна) / 98

2.2.2. Типове с окончание в мн. ч. $-а$ / 99

2.3. Типове с окончание в ед. ч. $-е$ / 99

2.4. Типове с окончание в ед. ч. $-и$ / 100

Макротип 3. Неизменяеми съществителни от мъжки род / 100

Макротип 4. Съществителни местоимения от мъжки род / 100

4.1. Типове съществителни местоимения с падежни форми (с пълни и кратки форми) / 101

4.2. Типове съществителни местоимения с падежни форми (без кратки форми) / 101

4.3. Типове съществителни местоимения без падежни форми / 102

Подклас 2. Съществителни от женски род. Флективни типове / 102

Макротип 1. Съществителни от женски род с окончание с нулева стойност (- Ø) в ед. ч. / 102

1.1. Типове без редувания / 103

1.2. Типове с редувания / 104

1.2.1. Редуване '-а > -е (променливо -я) / 104

1.2.2. Редуване -е- > Ø / 105

1.2.3. Редуване -ъ- > Ø / 106

1.2.4. Редуване -ръ- > -ър- / 106

Макротип 2. Съществителни от женски род с окончание със стойност -а / 107

2.1. Типове с ударение върху основата / 107

2.1.1. Типове със завършек на основата на твърда съгласна / 107

2.1.1.1. Типове без редувания / 107

2.1.1.2. Типове с редувания / 112

2.1.1.2.1. Редуване '-а- > -е- / 112

2.1.2. Типове със завършек на основата на мека съгласна / 113

2.1.3. Типове със завършек на основата на гласна / 114

2.2. Типове с ударение върху окончанието -а / 115

2.2.1. Типове с основа на твърда съгласна / 115

2.2.1.1. Типове без редувания / 115

2.2.1.2. Типове с редувания / 118

2.2.1.2.1. Редуване -к > -ц- / 118

2.2.1.2.2. Редуване -г > -з- / 118

2.2.2. Типове с основа на мека съгласна / 118

2.2.2.1. Типове без редувания / 118

2.2.2.2. Типове с редувания / 119

2.2.2.2.1. Редуване -ер- > Ø / 119

2.2.3. Типове с основа на гласна / 119

Макротип 3. Неизменяеми съществителни от женски род / 120

Макротип 4. Съществителни местоимения от женски род / 120

Подклас 3. Съществителни от среден род / 121

Макротип 1. Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието -о в ед. ч. / 122

1.1. Типове с окончание -а в мн. ч. / 122

1.1.1. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и в мн. ч. / 122

1.1.2. Типове с ударение върху основата в ед. и върху окончанието в мн. ч. / 124

1.1.2.1. Типове без редувания / 124

1.1.2.2. Типове с редувания / 125

1.1.2.2.1. Редуване '-а- > -е- / 125

1.1.2.2.2. Редуване Ø > -ес- / 126

1.1.2.2.3. Редуване Ø > -ен- / 126

1.1.3. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч. / 127

1.1.3.1. Типове с основа на твърда съгласна / 127

1.1.3.1.1. Типове без редуване / 127

1.1.3.1.2. Типове с редувания / 128

1.1.3.2. Типове с основа на мека съгласна / 128

1.2. Типове с окончание -и в мн. ч. / 129

1.2.1. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и в мн. ч. / 129

1.2.2. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч. / 130

1.2.3. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч. / 130

1.2.3.1. Типове без редувания / 130

1.2.3.2. Типове с редувания / 130

1.2.3.2.1. Редуване: -к- > -ч- / 130

1.2.3.2.2. Редуване: -х- > -ш- / 130

Макротип 2. Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието -е в ед. ч. / 131

2.1. Типове с окончание -а в мн. ч. / 131

2.1.1. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и в мн. ч. / 131

2.1.1.1. Типове с основа на съгласна / 131

2.1.1.1.1. Типове без редувания / 131

2.1.1.1.2. Типове с редувания / 132

2.1.1.1.2.1. Редуване Ø > -ет- / 132

2.1.1.1.2.2. Редуване Ø > -иј- / 133

2.1.1.2. Типове с основа на гласна (с ударение върху основата) / 134

2.1.2. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч. / 136

2.1.2.1. Типове с основа на съгласна / 136

2.1.2.1.1. Типове без редувания / 136

2.1.2.1.2. Типове с редувания / 136

2.1.2.1.2.1. Редуване Ø > -ен- / 136

2.1.2.1.2.2. Редуване по твърдост – мекост / 136

2.1.3. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и върху основата в мн. ч. / 137

2.1.3.1. Типове с основа на съгласна / 137

2.1.3.1.1. Типове с редуване Ø > -ет- / 137

2.1.4. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч. / 137

2.1.4.1. Типове с основа на съгласна / 137

2.1.4.1.1. Типове без редуване / 137

2.1.4.1.2. Типове с редувания / 138

2.1.4.2. Типове с основа на гласна / 139

2.2. Типове с окончание -и в мн. ч. / 140

Макротип 3. Съществителни от ср. р. с нулева стойност на окончанието (Ø) в ед. ч. / 140

3.1. Типове с основа на гласна / 140

3.1.1. Типове без редувания / 140

3.1.2. Типове с редувания / 141

Макротип 4. Неизменяеми съществителни от среден род / 142

Макротип 5. Съществителни местоимения от среден род / 142

Подклас 4. Съществителни genus communia (от общ род) / 143

Макротип 1. Същински съществителни genus communia / 143

Макротип 2. Съществителни местоимения genus communia / 144

Подклас 5. Съществителни *pluralia tantum* / 144

Макротип 1. Типове с окончание *-a* / 145

1.1. Типове с ударение върху основата / 145

1.2. Типове с ударение върху окончанието / 145

Макротип 2. Типове с окончание *-и* / 146

2.1. Типове с ударение върху основата / 146

2.2. Типове с ударение върху окончанието / 146

Макротип 3. Типове с окончание *-е* / 147

3.1. Типове с ударение върху основата / 147

3.2. Типове с ударение върху окончанието / 147

КЛАС ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ / 148

Макротип 1. Прилагателни с нулева стойност на окончанието в мъжки род ($\emptyset$) / 149

1.1. Типове със стойност на окончанието в м. р. и *-o* в ср. р. / 149

1.1.1. Типове с ударение върху основата / 149

1.1.1.1. Типове без редувания / 149

1.1.1.2. Типове с редувания / 152

1.1.1.2.1. Редуване *'-a* > *-e* (променливо я) / 152

1.1.1.2.2. Редуване *-e-* > $\emptyset$ / 152

1.1.1.2.3. Редуване *-ъ-* > $\emptyset$ / 154

1.1.1.2.4. Редуване *-ръ-* > *-ър-* / 154

1.1.1.2.5. Редуване *-и-* > *-ј-* / 155

1.1.1.2.6. Редуване *-е-* > *-й-* / 155

1.1.1.2.7. Редуване по твърдост – мекоост / 156

1.1.1.2.8. Типове с повече от едно редуване / 156

1.1.2. Типове с ударение върху окончанието при производните форми / 158

1.1.2.1. Типове без редувания / 158

1.1.2.2. Типове с редувания / 158

1.1.2.2.1. Редуване *-ъ* > $\emptyset$ / 158

1.1.2.2.2. Редуване *-и-* > $\emptyset$ / 159

1.2. Типове със стойност на окончанието $\emptyset$ в м. р. и *-е* в ср. р. / 159

1.2.1. Типове с ударение върху основата на производните форми / 159

1.2.1.1. Типове без редуване / 159

1.2.1.2. Типове с редуване / 160

1.2.2. Типове с ударение върху окончанието при производните форми / 160

Макротип 2. Прилагателни със стойност на окончанието *-и* в мъжки род / 160

2.1. Типове със стойност на окончанието *-и* в м. р. и *-o* в ср. р. / 161

2.1.1. Типове с ударение върху основата / 161

2.1.2. Типове с ударение върху окончанието / 162

2.2. Типове със стойност на окончанието *-и* в м. р. и *-е* в ср. р. / 163

2.2.1. Типове с ударение върху основата / 163

2.2.1.1. Типове без редуване / 163

2.2.1.2. Типове с редуване (по твърдост – мекоост) / 163

Макротип 3. Прилагателни с формоизменение по род и число вътре в основата / 164

Макротип 4. Неизменяеми прилагателни / 165

КЛАС ЧИСЛИТЕЛНИ ИМЕНА. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ / 166

Макротип 1. Числителни с членна морфема -то / 166

Макротип 2. Числителни с членна морфема -та / 166

Макротип 3. Числителни с членна морфема -те / 167

Макротип 4. Неизменяеми числителни / 167

КЛАС ГЛАГОЛИ. ПЪРВО СПРЕЖЕНИЕ. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ / 168

Подклас 1. Комбинаторика на темпоралните гласни -е-//-а-//-е- / 168

Макротип 1. Типове с основа на съгласна / 168

1.1. Типове без редувания / 168

1.2. Типове с редувания / 172

1.2.1. Редуване 'а > -е (променливо -я) / 172

1.2.2. Редуване -з- > -ж- / 174

1.2.3. Редуване -з- > -ж- / 175

1.2.4. Редуване -к- > -ч- / 176

1.2.5. Редуване -с- > -ш- / 178

1.2.6. Типове с повече от едно редуване / 179

1.2.6.1. Редувания -з- > -ж- и -ъ- > Ø / 179

1.2.6.2. Редувания -з- > -ж- и -'а- > -е- / 180

Макротип 2. Типове с основа на гласна / 181

2.1. Типове с редуване Ø > -j- / 181

Подклас 2. Комбинаторика на темпоралните гласни -е-//-а-//-а-/-е- / 182

Макротип 1. Типове с редуване 'а- > -е- / 183

Макротип 2. Типове с повече от едно редуване / 190

2.1. Редувания 'а- > -е- и -ъ- > Ø / 190

2.2. Редувания 'а- > -е- и -е- > -Ø / 191

2.3. Редувания -а- > -е- и -к- > -ч- / 192

Подклас 3. Комбинаторика на тематичните гласни -е-//-о-//-а- / 193

Макротип 1. Редувания -о- > -е- и 'а- > -е- / 194

Макротип 2. Редувания -о- > -е- (при аористната гласна) и 'а- > -е- (при имперфектната гласна), съкращаване на съгласна в корена / 198

Макротип 3. Редуване -о- > -е-, -а- > -е-, -к- > -ч- / 203

Подклас 4. Комбинаторика на тематичните гласни -е-//-о-/-е-//-е- / 208

Макротип 1. Типове без редувания / 208

Макротип 2. Типове с редувания / 183

2.1. Редуване -о- > -е- и -ъ- > Ø / 209

2.2. Редуване о > -е-, 'а- > -е- / 211

Подклас 5. Комбинаторика на тематичните гласни -e-// Ø //-e- / 213

Макротип 1. Типове с основа на съгласна / 213

1.1. Типове с редуване -м- > Ø / 213

Макротип 2. Типове с основа на гласна / 213

2.1. Типове само с редуване Ø > -j- / 214

2.2. Редувания Ø > -j- и '-а- > -e- / 216

2.3. Редувания Ø > -j- и -а- > -e- / 221

КЛАС ГЛАГОЛИ. ВТОРО СПРЕЖЕНИЕ. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ / 225

Подклас 6. Комбинаторика на темпоралните гласни -u-//-u-//-a- / 225

Макротип 1. Типове с основа на твърда съгласна (графично -я при окончанието) / 225

Макротип 2. Типове с основа на мека гласна / 228

Макротип 3. Типове с основа на гласна / 234

Подклас 7. Комбинаторика на темпоралните гласни -u-//-u-//-e- / 242

Макротип 1. Типове с основа (корен) на твърда съгласна / 242

Макротип 2. Типове с основа (корен) на мека съгласна / 245

Макротип 3. Типове с основа (корен) на гласна / 251

Подклас 8. Комбинаторика на темпоралните гласни -u-//-a-//-a- / 251

Макротип 1. Типове с основа (корен) на твърда съгласна / 251

Макротип 2. Типове с основа (корен) на мека съгласна / 255

Макротип 3. Типове с основа (корен) на гласна / 264

Подклас 9. Комбинаторика на темпоралните гласни -u-//-a-//-e- / 266

Макротип 1. Типове глаголи с основа (корен) на твърда съгласна / 266

Макротип 2. Типове глаголи с основа (корен) на мека съгласна / 268

КЛАС ГЛАГОЛИ. ТРЕТО СПРЕЖЕНИЕ. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ / 271

Подклас 10. Комбинаторика на темпоралните гласни -a-//-a-//-a- / 271

Макротип 1. Типове глаголи с основа на твърда съгласна / 271

Макротип 2. Типове глаголи с основа на мека съгласна / 279

Подклас 11. Формоизменение на глагола съм / 281

КЛАС НАРЕЧИЯ / 282

КЛАС ПРЕДЛОЗИ / 282

КЛАС СЪЮЗИ / 282

КЛАС МЕЖДУМЕТИЯ / 283

КЛАС ЧАСТИЦИ / 283

РЕЗЮМЕ / 284

ABSTRACT / 285

ПРЕДГОВОР

Разработването на *Граматичен речник. Флективни типове в българския книжовен език* е резултат от работата по два проекта на Секцията за съвременен български език на Института за български език при Българската академия на науките: *Нормативна граматика на българския език* и БЕРОН (Български езикови ресурси онлайн. Официален правописен речник – <https://beron.mon.bg>).

Речникът се състои от два компонента и представя описание на граматичната характеристика на лексемите от словника на *Официалния правописен речник на българския език* (2012) според действащите понастоящем книжовни норми.

Първият компонент представя всяка изменяема лексема от словника по три основни параметъра: а) принадлежност към граматичен клас (и подклас); б) описание на формите по граматични категории и в) принадлежност към множество лексеми с еднакво формоизменение (флективен тип). Наред с това някои категории лексеми, при които в употребата са налице колебания при използването на формите им, са придружени и с допълнителна граматична информация, свързана тясно с нормативността (с акцент върху т. нар. „правилност“ на една или друга форма). Съдържанието на този първи компонент на Речника е изцяло интегрирано в платформата БЕРОН (Български езикови ресурси онлайн. Официален правописен речник на българския език – <https://beron.mon.bg>) и е достъпно при търсене на конкретна лексема.

Вторият компонент на Речника представя експлицитно описание на флективните типове в днешния български книжовен език. Понастоящем това описание е предназначено за ползване от специалисти и не е интегрирано в платформата БЕРОН.

В този смисъл Речникът представлява първото цялостно и пълно описание на морфологичните норми на българския книжовен език.

Представянето на лексемите от словника на *Официалния правописен речник* в граматичен контекст е насочено към систематизиране и допълване на знанията за системния характер на езика. В този смисъл Речникът е ценен справочник в обучението по български език във и извън България, който наред с това подпомага и изследователите на днешния български книжовен език. Разбира се, Речникът е насочен и към всички потребители, които се занимават професионално с езика, както и към онези, които са изкушени от проблемите на „езиковата правилност“.

Важно достойнство на Речника е, че той е с отворен характер – словникът му, както и съставът на флективните типове могат да се осъвременяват в съответствие с настъпили и удостоверени чрез корпусни данни промени в книжовноезиковата практика.

Над Речника работиха:

проф. д-р Руска Станчева (Теоретични основи, Глаголи от първо спрежение)

доц. д-р Татяна Александрова (Глаголи от първо и второ спрежение)

доц. д-р Милен Томов (Прилагателни имена)

доц. д-р Катя Чаралозова (Глаголи от второ и трето спрежение)

гл. ас. д-р Илиана Стоилова (Глаголи от второ и трето спрежение)

гл. ас. д-р Лора Желева (Числителни имена)

гл. ас. д-р Жанета Златева (Съществителни имена от ж. р. и ср. р.)

гл. ас. д-р Илияна Кунева (Съществителни имена от м. р.)

ас. д-р Александър Георгиев (Съществителни имена от ж. р. и ср. р.)

Малина Стойчева (Съществителни имена от ж. р.)

Редактори са: проф. д-р Руска Станчева (отговорен редактор), доц. д-р Татяна Александрова, доц. д-р Катя Чаралозова и гл. ас. д-р Илиана Стоилова.

ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ

1. Цел и обхват на Речника

Целта на *Граматичен речник. Флексивни типове в българския книжовен език* (наричан по-нататък за краткост Речник) е да представи граматичната характеристика на лексемите от словника му според действащите понастоящем книжовни норми, описани в *Официалния правописен речник на българския език* (ОПР 2012) и *Официалния правописен речник. Глаголи* (ОПРГ 2016). Постигането на тази цел предполага разпределяне на единиците от словника в граматични класове и обособяване на изменяемите лексеми в групи с общи флексивни белези. Групирането на лексемите в множества с идентично формоизменение (т.е. с принадлежност към един и същи флексивен тип) означава да се изведат правилата, по които от основната форма на една лексема (лема) се генерират формите ѝ (Коева 1997/98; Тодорова, Стоянова, Лесева 2016: 692). Така всяко множество лексеми с идентично формоизменение и еднакъв количествен състав на парадигмата образува отделен флексивен тип (вж. и Коева 2014: 17). Всеки тип представя уникална комбинаторика от признаци – преди всичко морфологични, които са присъщи на конкретно множество лексеми в съответствие с кодифицираните книжовни норми.

Първият опит за системно описание на българската лексика според особености на формоизменението принадлежи на Б. Кръстев, който разработва обобщаващия труд „Морфологията на българския език в 187 типови таблици“ (1984; 1990; 1997). Отчитайки необходимостта от „обобщаващото, организиращото граматично начало“ (Кръстев 1997: 3) в обучението по български език, Б. Кръстев си поставя задачата „цялата (или почти цялата) парадигматика на българския език да бъде сведена до определен брой типове, които „надеждно да работят“, да могат да „поемат и да преработват“ всяка българска дума“ (Кръстев 1997: 4). Опитът на автора да разработи типология на морфологията на българския книжовен език въз основа на 1107 изменяеми лексеми (вж. повече у Кръстев 1997: 5) е повече от сполучлив, а и необходим за обучението по български език, за което свидетелстват и трите издания на труда.

Речникът за правоговор, правопис и пунктуация (РППП) (вж. Попов и др. 1998) е първият пълен граматичен речник с посочване на принадлежността на всяка лексема от словника му към формоизменителен тип. Важно достойнство на РППП е пълнотата. Този ценен граматичен ресурс обаче няма ясно изразен нормативен характер. От една страна, той включва и единици извън обхвата на книжовната лексика, а от друга – в редица случаи лексемите са представени с хипотетични форми, извлечени според принадлежността на дадената лексема към граматичен клас (или подклас) (вж. РППП 1998: 6). Това е и причината, поради която формите на редица лексеми в РППП не са релевантни на днешните

кодифицирани книжовни норми. Заедно с това РППП представя и остарели дублетни форми, изведени от книжовна употреба в следващите академични правописни речници от 2002 и 2012 г.

Концепция за разработване на граматичен речник е представена от Св. Коева (вж. Коева 1997/98) по същото време, когато излиза РППП. По-сетнешната ѝ онлайн реализация (вж. https://ibl.bas.bg/dictionary_portal/lang/bg/grammar) е според „правописа преди 2002 година“ (пак там), като не ни е известно да е публикувано организиране на единиците от словника във флективни типове.

Модели за морфологичен анализ и синтез, сред които и модел за граматичен речник – с оглед на автоматичната обработка на естествен език – са представени от Е. Паскалева в книгата ѝ „Компютърна морфология“ (вж. Паскалева 2007).

Модел за кодиране на морфологията като част от „Българската ресурсна граматика“ е разработен от П. Осенова (вж. Осенова 2016). Той съдържа редица модули: за частите речта и за подтиповете им, както и общ и специфичен флективен модул – първият кодира правилата за флективните типове, а вторият – флективните правила за всяка дума (Осенова 2016: 37).

Подобно на останалите речници, и граматичните речници имат исторически характер. Те са изработени въз основа на определена концепция, наред с това описанието на лексемите в тях следва книжовни норми, които се променят във времето. Ето защо граматичните речници следва да бъдат осъвременявани, за да служат като надеждни източници за актуалните кодифицирани граматични норми.

Както беше посочено в Предговора, настоящият Речник е резултат от работата по два проекта, разработвани в Секцията за съвременен български език на Института за български език при БАН: *Нормативна граматика на българския език* и БЕРОН (Български езикови ресурси онлайн. Официален правописен речник – <https://beron.mon.bg>).

В рамките на проекта *Нормативна граматика на българския език* бе определен обхватът на граматичните класове в българския език. Бе възприет подходът обособяването на лексемите в граматични класове да става единствено според морфологичните и синтактичните особености на лексикалните единици (вж. Haspelmath 2000). Така групите лексеми, отнасяни традиционно към местоименията като част на речта, са представени в Речника в рамките на трите именни класа (съществителни, прилагателни и числителни) според категориалните им особености (вж. Станчева и др. 2017). За описанието на местоименните лексеми, причислявани към класовете на съществителните, прилагателните и числителните имена, са използвани термините *местоимение съществително*, *местоимение прилагателно* и *местоимение числително*.¹ За посочените, както и за всички останали лексеми, описвани

¹ Придържането към тези термини изтъква недвусмислено морфосинтактичните характеристики и функциите на лексемите, отнасяни към местоименията по традиция. Подобно съотнасяне с класове лексеми от по-горен ред отдавна се прилага в академични описания – вж. напр. Русская грамматика, Н. Ю. Шведова (гл. редактор). М. „Наука“, 1980. Т. I. *Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология*, с. 529. Вж. още и А. Timberlake, *A Reference Grammar of Russian*. University of California, Berkeley, 2004. ISBN: 9780521772921.

по традиция като местоимения от различни видове, се дава допълнителна информация в ресурса *Особености на думата* в платформата БЕРОН – предвид използването на този ресурс в обучението по български език.²

Значителна част от работата върху Речника, свързана с обособяването на флективни типове според действащите книжовни норми, беше извършена през първия етап на проекта *Нормативна граматика* (2017 – 2020). Резултатите бяха представени в поредица от публикации върху формоизменението, свойствено на изменяемите класове лексеми (вж. Александра, Станчева 2018; Кунева 2018; Микова 2018; Томов 2018).

При работата върху проекта БЕРОН (2022 – 2024 – вж. <https://beron.mon.bg>) – фокусиран върху разпространението и достъпността на информацията с нормативен характер за българския книжовен език в дигитална среда – от ключово значение се оказва изборът на контекст за представяне на отделните лексеми при търсенето им от потребителите на платформата. Логиката на азбучния линейен ред, типична за съдържанието на хартиен носител, беше заменена с логиката на т. нар. „вертикален контекст“. Беше избран подходът всяка търсена дума да се представя в граматичен контекст – чрез показване на всички единици от същия формоизменителен тип (за лексемите от изменяемите класове) или чрез показване на всички единици от същия граматичен клас (за неизменяемите лексеми).

В нашето виждане избраният подход определено има добавена стойност за потребителите на платформата. При търсене всяка лексема се показва не само с формите ѝ в употребата, но и в обкръжението на себеподобните ѝ от същия флективен тип в ресурса *Думи от същия формоизменителен тип*. Това решение на екипа на БЕРОН е подчинено на разбирането да се оптимизира информационната стойност на търсенето в интерес на потребителя. Разбирането ни е, че извеждането на системните връзки при формоизменението на лексемите обогатява знанието за езика както на носителите му, така и на тези, за които български не е първи език.

Друг важен ефект от поставянето на всяка лексема в нейния граматичен контекст е предоставянето на структуриран ресурс, който да служи за дидактически и изследователски цели. За постигането на поставената цел всяка една изменяема лексема от словника на *Официалния правописен речник на българския език* (ОПР 2012) беше съотнесена с флективен тип. В процеса на работа бяха обособени и редица нови типове предвид нормативни особености на конкретни лексеми, наблюдавани в употребата.

Речникът се основава на словника на *Официалния правописен речник на българския език* (2012), както и на неговата дигитализирана версия, достъпна на платформата БЕРОН (<https://beron.mon.bg>), и обхваща над 90 000 лексеми.

Обект на описание са книжовните форми на лексемите в съвременния български книжовен език от началото на 21. век. Информация за произношението на основната форма на

² Споделяме възгледа, че класифицирането на едни и същи обекти от различни гледни точки е предимство в обучението – то развива критическото мислене, подпомага възприемането и използването на различни таксономии, насърчава разбирането, че няма само едно „правилно“ виждане, а че знанието е резултат от тълкуване, аргументиране и сравнение.

всяка лексема от словника във вид на звуков файл е налична в дигитализираната версия.

Предмет на описание са парадигматичните особености на конкретните лексеми от словника, асоциирани с флективни типове.

В този смисъл Речникът представя морфологичните норми в днешния български книжовен език системно и в пълнота.

Както вече бе посочено в Предговора, експлицитното описание на отделните флективни типове понастоящем не е интегрирано в платформата БЕРОН и е представено като отделен модул в Речника. Поради това за всеки тип е избрана лексема представител – първата по азбучния ред от множеството лексеми от даден флективен тип. Лексемата представител е снабдена с линк към платформата, чрез който може да се достъпи съставът на целия флективен тип. Посочен е и количественият състав на типа според дигитализирания словник на БЕРОН, за да се даде информация за продуктивността на типа в днешния книжовен език.

При работата върху Речника са използвани опитът и анализите, натрупани през годините върху български лексикален материал, включително и данни от други речници, най-вече *Речника на българския език* на Института за български език на БАН (1977 –).

2. Нормативен характер на Речника

Речникът има нормативен характер. От тази гледна точка при парадигмите на лексемите са посочени не хипотетични (системно обусловени), а само засвидетелствани (удостоверени) форми, извлечени от книжовни писмени текстове от корпуси.

Доколкото в хартиената версия на ОПР редица лексеми от именните класове са представени без формоизменение (предвид липсата на правописен проблем при тях), в процеса на работата върху Речника в редица случаи се наложи да се установява наличието на форми при определени граматични категории. В най-голяма степен това засегна описанието на съществителните от женски и от среден род предвид определянето на състава на парадигмите им във връзка с наличието на форми за число, а оттам и на принадлежността им към флективен тип. При работата върху глаголните парадигми пък се наложи да се удостоверява дублетността при редица глаголи с динамика в употребата поради разминаване между представянето им в ОПР (2012) и ОПРГ (2016).

Основни източници за удостоверяването на парадигмите на лексемите в динамика в Речника са корпусите. При работата върху Речника бяха използвани данни от следните корпуси: Български национален корпус <https://dcl.bas.bg/bulnc/>, Български национален референтен корпус <http://webclark.org/>, Корпус на парламентарната и журналистическата реч (уеб конкорданс) <http://political.webclark.org/>, а напоследък и данни от CLASSLA-web.bg (Bulgarian Web), CLASSLAWiki-bg (Bulgarian Wikipedia) (https://www.clarin.si/ske/#dashboard?corpname=classlaweb_bg).

Нормативният характер на Речника предопределя динамиката му във времето. Тя е ясно видима по отношение на словника, който е с отворен характер. По отношение на състава на флективните типове също е налице динамика – макар и в значително по-слаба степен. Тя се изразява във възможността за преминаване на лексема от един в друг флективен тип, ако в

употребата се наблюдава устойчива промяна на парадигматичните ѝ характеристики (обикновено в посока на ликвидиране на дефективността и на дублетността). Флективните типове имат относително статичен характер и към обособените понастоящем в Речника типове може да се отнесе всяка новопоявила се лексема в книжовния език. Заслужава да се посочи все пак, че е възможно едноелементни типове, обособени въз основа на признака дублетност, да изчезнат с времето. (Ако престанат да се употребяват например дублетните форми за множествено число *криле* и *крилете*, фиксирани наред със словоформите *крила* и *крилата*, лексемата *крило* ще трябва да се причисли към друг тип, в който липсва дублетност, а едноелементният тип с представител *крило* ще трябва да се елиминира.)

3. Речникова информация

3.1. Представяне на лексемите в Речника

Речникова статия

Лексемата е абстрактна единица, функционираща в езика чрез съвкупността си от форми, които се наблюдават в текстовете и се описват в Речника в една речникова статия.

Описанието на лексемата се представя операционално – чрез принадлежността ѝ към клас и чрез парадигматичната ѝ характеристика, а след това и чрез съотнасянето към флективен тип.

Речниковата статия обединява информация от четири ресурса в платформата БЕРОН, които се достъпват при успешно търсене (т.е. когато търсената лексема е включена в словника на Речника). Тези ресурси са: книжовно произношение на основната форма на търсената лексема; обща категориална информация за лексемата; формоизменение на лексемата и нормативни особености с граматичен характер.

Правоговорът на лексемата може да се чуе чрез достъпване на звуков файл. Всяка лексикална единица в Речника е описана с присъщите ѝ граматични характеристики. Те са най-вече класификационни и категориални и в по-малка степен синтактични. Например при съществителните се отбелязва принадлежността към род, при глаголите – принадлежността им към несвършен или свършен вид, както и дали са преходни или непреходни, като са посочени и особености при категорията *лице*.

Парадигмата на всяка лексема е представена в частта *Форми на думата*, а принадлежността към флективен тип – в частта *Думи от същия формоизменителен тип*.

В момента Речникът не включва съставни лексикални единици – т.е. лексикални единици с аналитична структура при основната форма, с изключение на няколко съставни съюза.

Занапред е необходимо да се допълни списъкът на съставните съюзи, както и да се добавят редица съставни предлози (над 100), които вече са доста добре проучени (вж. Ласкова 2024). Наред с това възнамеряваме да следваме добрата практика в *Речника на българския език* и да представим последователно като отделни лексеми (непреходни глаголи) всички онези глаголи, които понастоящем са представени със *(се)* в словника. Така напр. *завъртам (се)* ще се представи като две отделни лексеми – *завъртам* и *завъртам се*.

В същото време обаче в Речника сравнително пълно са представени лексеми, в чийто състав са налице свободно стоящи морфеми *се* и *си*, които са елементи от словообразователната основа (напр. *въобразявам си*, *самозабравям се*) – т.е. глаголи от групата на т. нар. *reflexiva tantum*. Посочените свободно стоящи морфеми регистрират различен словоред (напр. *смях се* и *аз се смях*) в зависимост от контекста, като тази информация предстои да се добави в платформата в ресурса *Особености на думата*.

Основна форма на лексема

В съответствие с традицията за основна се смята онази форма (словоформа) на лексемата, която е най-слабо маркирана морфологично откъм граматични значения. За числителните имена това е нечленуваната им форма, за съществителните – нечленуваната форма за ед. ч., за прилагателните – нечленуваната форма за м. р., а за глаголите – формата за 1. лице, ед. ч., сегашно време (или за 1 л., мн. ч. при субектно дистрибутивните глаголи, за 3. л., ед. ч. при 3-личните глаголи, за сегашно време при безличните глаголи). Основната форма на лексемата се представя след успешно търсене, като вляво от нея може да се активира ресурсът за книжовното ѝ произношение.

Омоними

Като омоними в Речника се представят лексемите с идентична графично и акцентно основна форма. Ако дадена лексема има омоним, при търсене се показва кратка метаинформация, позволяваща да се прецизира по-нататък търсенето: напр. *син* (прилагателно) и *син* (съществително); *говорител* (нелице; устройство) и *говорител* (лице); *коса* (сечиво за косене на трева) и *коса* (космите по главата на човек) и пр.

Дублети

За ресурс с нормативен характер, какъвто е настоящият Речник, информацията за дублетността е от ключова важност. Когато дублетността е при основната форма, при избор на лексема от потребителя под нея се дава и дублетът ѝ с означение в скоби на дублетността: напр. *жѐто* и *житò* (дублет). Ако дублетността е при производна форма, при представянето на парадигмата на лексемата двете дублетни форми се отделят със знака (/) (напр. *пойте/поете* при повелителните форми за мн. ч. на глагола *поя*).

Флективни типове

Ядрото на Речника е описанието на флективните типове, което понастоящем не е налично като съдържание в платформата БЕРОН, но е представено по-нататък в настоящия труд. Описанието на всеки тип представя уникална комбинаторика от признаци – най-вече морфологични, които са присъщи на конкретно множество лексеми в българския книжовен език днес.

Описанието на флективните типове е организирано по следния начин. Конкретните флективни типове са разпределени най-напред според принадлежността на лексемите в тях към граматичен клас и подклас. По-нататък при типовете от всеки граматичен клас се обо-

сobiaват макротипове, т.е. групи типове с основни общи категориални характеристики. След това в рамките на всеки макротип е направено раздробяване в групи чрез добавяне на още флективни признаци.

Така например при макротип 1. *Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието -o в ед. ч.* по-нататъшната подялба е както следва: 1.1. *Типове с окончание -a в мн. ч.*; 1.1.1. *Типове с ударение върху основата в ед. ч. и в мн. ч. и т.н.*

Раздробяването от такъв характер в групи продължава, докато се стигне до неразложим набор от флективни характеристики, присъщ на една или повече лексеми, който представлява и конкретен флективен тип.

3.2. Представяне на флективните типове в Речника

Описанието на флективните типове в Речника е извършено в следния ред: съществителни, прилагателни, числителни, глаголи, неизменяеми класове лексеми.

Неизменяемите класове (наречия, съюзи, предлози, междуметия и частици) са описани единствено със своите категориални белези, доколкото всеки от неизменяемите класове включва лексеми, обособени единствено по синтактични белези (вж. по-нататък).

В рамките на всички изменяеми класове е направено разпределение на лексемите в подкласове въз основа на морфологичните им белези.

Съществителните имена са разпределени в 5 подкласа (мъжки, женски, среден и общ род и съществителни pluralia). В рамките на всеки подклас по-нататък се обособяват макротипове въз основа на признака *стойност на окончанието в ед. ч.* Вътре в макротиповете следват последователно подялби в групи типове според признаците: а) стойност на окончанието в мн. ч., б) място на ударението (върху основата или окончанието) и в) наличие на редувания при формоизменението.

В рамките на всяка от така обособените групи типове най-накрая се отделят и типовете с дублетност, като характерът на дублетността (фонетична, акцентна, формообразователна, словообразователна и графична) също е критерий за отделяне на тип.

Прилагателните имена са разпределени в четири макротипа. Първите два се обособяват въз основа на стойността на окончанието в ед. ч. (нулево или *-и* – напр. *хубав* или *български*). Вътре в посочените два макротипа по-нататък последователно се обособяват групи типове според признаците: а) стойност на окончанието в ср. р., б) място на ударението (върху основата или окончанието) и в) наличие на редувания при формоизменението.

Останалите два макротипа прилагателни включват още две групи прилагателни имена. Първата обединява прилагателни с формоизменение вътре в основата (такива са прилагателните местоимения от типа на *такъв* и под.). В последния макротип са представени неизменяеми прилагателни.

Числителните имена са разпределени в 4 макротипа – първите три са отделени според стойността на членната морфема при формоизменението (*-то*, *-та*, *те*), а четвъртият макротип включва неизменяеми числителни.

Глаголите са разпределени в 10 подкласа според признака *комбинаторика на трите темпорални гласни: презентна, аористна и имперфектна* (вж. Станчева 2018). Глаголът *съм* е в самостоятелен 11-и клас. Вътре в рамките на всеки клас следва обособяване на макротипове според признака *завършек на основата* – на съгласна (твърда или мека) или на гласна. По-нататък се обособяват групи типове последователно въз основа на наличието на редувания и на дублетност в рамките на парадигмите.

4. Терминологични пояснения

Флексия

В Речника под *флексия* в най-общ смисъл се разбира *формоизменение (формообразуване)*, т.е. техника за изразяване на граматичните значения, присъщи на словоформите на лексемите от изменяемите граматични класове. В този смисъл формообразуването е динамичен и съществен аспект от морфологичната структура на лексемата.

С термина *флексия* се означават и афиксите, посредством които се образуват граматичните форми (т.е. словоформите) на лексемите.

Придържаме се към различаване на три типа флективни афикси: а) *окончание* (т.е. флексия в строгия смисъл – вж. Пашов 1976: 49); б) *формообразуващи суфикси* (т.е. граматични форманти – вж. по-долу), в) *формообразуващи постфикси* (такъв афикс в български е членната морфема).

Флективните афикси са не само интегрирани в самата лексема, но предопределят и синтактичното ѝ функциониране в изречението. Най-често кодирането на граматични значения става чрез добавяне на формообразуващи (формоизменителни) афикси към словообразователната основа. Възможно е при това флективните афикси да бъдат и свободно стоящи морфеми. (Такъв афикс в български е напр. *ще*, посредством който се образуват положителните форми за бъдеще време).

Основа на лексемата

Различният понятиен обхват, с който се използва терминът *основа на лексемата* (*думата*), изисква да изясним какво съдържание влагаме в този термин в Речника. Според операционалната дефиниция на термина *основата* е общият (повтарящият се) структурен елемент в словоформите на дадена лексема.

Ще подчертаем, че се придържаме към възгледа, че е необходимо да се разграничават две основи: а) лексикална (словообразователна) и б) граматична основа (вж. Пашов 1976: 48) – при това не само при глаголите, но и при останалите изменяеми лексеми. Под термина *основа* в Речника разбираме лексикална (словообразователна) основа. Граматичната основа се образува, като към лексикалната основа (включваща корена и словообразуващите афикси) се добавят формообразуващи афикси с категориално граматично значение (т.е. граматични форманти).

Вариантите на основата могат да са следствие от морфонологични (напр. *ученик* – *ученици*) или морфологични процеси. Такива морфологични процеси са например удължава-

нето или съкращаването на основата с формообразуващи суфикси, за които в Речника използваме термина *форманти* (напр. *клас* – *клас-ов-е*; *чуд-о* – *чуд-ес-а*; *знам-е* – *знам-ен-а*; *селян-ин* – *селян-и*).

Граматичен формант

Използването на термина *формант* (т.е. граматичен формант) при описанието на флективните типове в Речника е обусловено от разширяването на обема на понятието граматикализация (вж. Kuřyłowicz 1965: 69), което включва и промяната на деривационен (словообразователен) афикс във флективен.

С термина *граматичен формант* при описанието на флективните типове в Речника означаваме формообразуващите афикси от граматичната основа, разположени след словообразователната основа и преди окончанието, които имат определено категориално значение (Пипер 2009: 395). Посредством формантите се специфицира определен ред от парадигмата на лексемата (вж. Малджиева 2009: 46), като „формантът позволява до известна степен да бъде предвидено окончанието“ (вж. Малджиева 2009: 60).

Формантите характеризират граматичните (формообразуващите) основи. Така например *-х-/-и-* е формант за имперфектната основа; *-х-* / $\emptyset$ – формант на аористната основа; *-л-* и *-н-/-т-* са форманти за причастията от аористна основа, а *-ѝ-/-ѐ-* и *-ѣ-* – форманти за образуване на синтетичните повелителни форми (вж. Пашов 1976: 49).

При описанието на флективните типове на съществителните имена в Речника като форманти се разглеждат афиксите, които сигнализират принадлежността на граматичните основи към класа на формите за единствено или множествено число (Laskowski 1999: 140 – 142). Така например формантите *-ов-*, *-иц-* характеризират формите за множествено число на редица съществителни от м. р. – напр. *дом* (ед. ч.) – *дом-ов-е* (мн. ч.); *кръстопът* (ед. ч.) – *кръстопът-иц-а* (мн. ч.). От своя страна формантите *-ес-*, *-ен-*, *-ет-*, *-т-* специфицират формите за множествено число на групи съществителни от ср. р. – напр. *чуд-о* (ед. ч.) – *чуд-ес-а* (мн. ч.); *сем-е* (ед. ч.) – *сем-ен-а* (мн. ч.); *парч-е* (ед. ч.) – *парч-ет-а* (мн. ч.); *бижу* (ед. ч.) – *бижу-т-а* (мн. ч.).

Нерядко в граматичните описания формантите се включват в състава на окончанието (напр. *-(е)та*, *-ове*, *-ица* и пр.), но в нашето виждане отделянето им като граматични афикси позволява по-прецизно, последователно и системно описание на формоизменението.³

³ Ще отбележим, че са налице редица езикови факти, които удостоверяват, че именните форманти са отделни афикси, а не елементи от окончанието. За това добре свидетелстват например производните прилагателни, образувани от граматични основи за мн. ч. на съществителни – напр. *чуд-ес-ен* (от *чуд-ес-а*), *тел-ес-ен* (от *тел-ес-а*); *плем-ен-ен* и *плем-ен-ник* (от *плем-ен-а*); *дъжд-ов-ен* и *дъжд-ов-ник* (от *дъжд-ов-е*); *свет-ов-ен* (от *свет-ов-е*), *бунт-ов-ен* и *бунт-ов-ник* (от *бунт-ов-е*), както и редица други. Механизмът на словообразуването не допуска в деривата да участва окончанието на произвеждащата дума или част от него.

5. Обща характеристика на изменяемите класове лексеми с оглед на разпределянето им във флективни (формоизменителни) типове

5.1. Клас *Съществителни имена*

Класът на съществителните имена в българския език обхваща лексеми с постоянен граматичен род и формоизменение при категориите число и членуване. Съществена синтактична особеност на този клас лексеми е свойството на всяко съществително да изисква от прилагателните, свързвани с него в съгласувана проста група, точно определена форма при категориите род и число.

5.1.1. Подкласове съществителни в Речника

В Речника лексемите от граматичния клас *Съществителни имена* са разпределени в рамките на пет подкласа в зависимост от техни общи категориални граматични свойства, свързани с рода, числото и членуването им.

Родът е класификационна категория за съществителните в български и съотнасянето им по род в ед. ч. позволява обособяването на четири подкласа съществителни: от мъжки, женски, среден или от общ род.

Съществува и една сравнително неголяма група съществителни в български, които обаче нямат в употребата форми за ед. ч., а функционират единствено с форми за мн. ч. Такива съществителни формират последния подклас съществителни – *plularia tantum* (напр. *въглища, очила, бермуди*). И така, подкласовете съществителни са:

Подклас 1. Съществителни от мъжки род

Подклас 2. Съществителни от женски род

Подклас 3. Съществителни от среден род

Подклас 4. Съществителни от общ род (*genus communia*)

Подклас 5. Съществителни *plularia tantum*

5.1.2. Парадигма на съществителните

Парадигмата на съществителните в Речника се представя в зависимост от принадлежността им към род поради съображения за яснота и икономичност. Общи за съществителните от трите рода и от общ род са четири форми: две за единствено число (нечленувана и членувана) и две за множествено число (нечленувана и членувана). Те съставят и парадигмата на съществителните от среден и от общ род.

Парадигмата на съществителните от женски род е петчленна и освен посочените четири форми може да включва и звателна форма за ед. ч., като не всички съществителни от ж. р. я образуват. Звателна форма могат да имат само съществителни от ж. р. с окончание *-а* (*-я*) – напр. *майка-а – майк-о*; *земя – земяо*, *госпожица-а – госпожиц-е*.

Парадигмата на съществителните от мъжки род е най-богата – тя е седемчленна. Освен двете нечленувани форми за ед. ч. и за мн. ч. към членуваните форми е включена и формата

за пълен член, макар тя да е само от графично естество. Членове на коментираната парадигма са и бройната и звателната форма, макар двете форми да са присъщи само за определени групи съществителни от мъжки род.

Качествено различна е парадигмата на съществителните местоимения. Тя не включва членувани форми и не може да бъде унифицирана, тъй като съществителните местоимения се отличават с индивидуални характеристики (вж. по-нататък 5.1.3.5.).

5.1.3. Граматични категории на съществителните

5.1.3.1. Род

Под *граматичен род* на съществителното име (в съответствие с традицията) разбираме свойството на всяко съществително в единствено число да изисква от прилагателните, свързвани с него в съгласувана група, точно определена форма. Това се вижда най-ясно при свързването на съществителното като главен член с прилагателно в проста група (т.е. от функцията на прилагателното като определение). И ако терминът *граматичен род* се използва в съответствие с традицията, следва да приемем, че думите *мъж*, *войвода*, *чичо* и *съдия* са от мъжки род, а *жена* и *радост* – са от женски род, докато *море*, *дело* и *момче* са от среден род.

Тази синтактична особеност на съществителните е залегнала и при операционалната дефиниция на рода на съществителните в Речника, където като принадлежащи към мъжкия род се причисляват съществителните, които изискват съчетаване с *един*, към женски род – съчетаващите се с *една*; към *среден* – тези, които се съчетават с *едно*.

Наред с това в отделен подклас *genus communia* са обособени и съществителни, които могат да се съчетават с прилагателни от различен граматичен род от типа на *невежа*, *роднина* – напр. *близък роднина* (м. р.), *далечна роднина* (ж. р.), както и съществителните местоимения *аз* и *ти* (напр. *горкия(т) аз* (м. р.), *бедната аз* (ж. р.).

Нито един от тези подкласове обаче не може да включи съществителни без форми за ед. ч. в употребата (напр. *очила*, *въглища*, *аплодисменти* и пр.). Затова те са обособени в отделен подклас *pluralia tantum*.

Някои съществителни с нетипичен за българския език завършек като например *гуру*, *конференсие*, *крупие* са проблематични при категоризирането по род, тъй като могат да бъдат описани от среден или от мъжки род, ако се изхожда от употребата, фиксирана в корпусни данни. В такива случаи, теоретично погледнато, би трябвало да се въведат двойки омонимни лексеми с отделни речниковите статии. Такъв подход обаче изглежда неикономичен, а подобна кодификаторска практика не би подпомогнала носителите на езика при колебания за рода на такива лексеми. Всъщност колебанията при рода (макар и редки) са индикатор за активни процеси при категорията *род* в конкретни пунктове на граматичната система. Такива съществителни по правило са категоризирани в Речника като принадлежащи към мъжки род, но при тях се осъществява наблюдение и ако е необходимо, могат да бъдат прекатегоризирани като лексеми от ср. р. – още повече че формоизменението им е по образец за ср. р.

5.1.3.2. Число

Формоизменението на съществителните в Речника е представено като двуизмерна парадигма. По хоризонтала са представени граматичните значения за число (единствено и множествено), а по вертикала – формите при категорията *членуване*, звателната форма за ед. ч. и бройната форма за мн. ч. (на съществителни от мъжки род на съгласна за нелица).

Категорията *число* се базира върху семантичната категория *количество*, макар граматичната опозиция *единствено – множествено число*, както е добре известно, да не представлява еднозначно съответствие на съдържанието на категорията *количество*.

Необходимо е да се посочи, че при малка част от съществителните от мъжки род (в Речника са представени 17 такива лексеми) в употребата е регистрирана единствено бройна форма, но не и форма за множествено число (срв. напр. *два синчеца*, но: *много *синчеци*; *два полъха*, но *много *полъхи/полъси* и под.).

5.1.3.3. Членуване

Формоизменението на съществителните при морфологичната категория *членуване* е тяхна системна характеристика. Стойностите на членната морфема във формите за ед. ч. се обуславят от стойността на окончанието на съществителното.

Към съществителни с окончание *-а* в ед. ч. се прибавя членна морфема *-та* (напр. *май-ка* (ж. р.) – *майката*, *баща* (м. р.) – *бащата*, *симпатия* (общ род) – *симпатията*).

Към съществителни с окончание *-е, -о* в ед. ч. и въобще със завършек на гласна, различна от *-а*, се прибавя членна форма *-то* (напр. *чичо-о* (м. р.) – *чичо-то*, *аташ-е* (м. р.) – *аташе-то*; *момч-е* (ср. р.) – *момче-то*, *влечуг-о* (ср. р.) – *влечуго-то*, *такси* (ср. р.) – *такси-то*; *авеню* (ср. р.) – *авеню-то*).

Когато обаче окончанието на съществителното в ед. ч. е с нулева стойност ($\emptyset$), стойността на членната морфема зависи и от рода на съществителното (напр. *гост* (м. р.) – *гост-ът*, *гост-а*, но *кост* (ж. р.) – *кост-та*).

В множествено число към съществителните с окончание *-е* и *-и* се присъединява членна форма *-те* (*мъж-е* – *мъже-те*; *жен-и* – *жени-те*, *животн-и* – *животни-те*), докато към съществителните с окончание *-а* в мн. ч. се прибавя членна морфема *-та* (*езер-а* – *езера-та*).

5.1.3.4. Субстантиви

Неголяма група съществителни (напр. *служещ*, *учен*, *приемна*, *показно*, *болнични*, *командировъчни*, *пътни* и под.) са резултат от процеса на субстантивация, т.е. от преобразуването на някои от словоформите на прилагателно в съществително (т.е. в лексема с постоянен род или *pluralia tantum*). Поради това формоизменението на такива съществителни „копира“ формите за съответния род и за мн. ч. на прилагателните, от които са произведени.

5.1.3.5. Съществителни местоимения

Съществителните местоимения в Речника наброяват общо 19 лексеми, разпределени в следните подкласове: съществителни от мъжки род (*той, кой, някой, никой, всеки, който*); съществителни от женски род (*тя*); съществителни от среден род (*то, всичко, какво, каквото, нещо, нищо, онова, това, това-онова*); съществителни от общ род (*аз, ти*). Съотнасянето им по род се извършва по процедурата за останалите съществителни – изискване на точно определена форма за род от подчинените им прилагателни, с които се свързват в проста (съгласувана) група.

Съществителните местоимения обаче не се вписват в общата схема на формоизменението на съществителните. Те нямат членувани форми в парадигмата си и притежават индивидуални морфологични характеристики, каквито например са специфичните форми за несъгласувана глаголна група на някои от тях (т. нар. падежни форми – пълни и кратки). Поради това съществителните местоимения се разглеждат в Речника като отделни макротипове в рамките на подкласовете съществителни, посочени по-горе.

5.2. Клас *Прилагателни имена*

Към класа *Прилагателни имена* в българския език спадат лексеми, които могат да се изменят по род и число и могат да се членуват. Обща категориална черта на прилагателните имена е, че могат да се свързват със съществителни имена в проста група, т.е. да ги поясняват като техни пред- и задпоставени модификатори. Тази тяхна синтактична особеност е решаваща при съотнасянето на неизменяеми лексеми към класа *Прилагателни имена* в българския език.

5.2.1. Състав на парадигмата на прилагателните имена

Посочените по-горе флективни категории на прилагателните предопределят и състава на парадигмата им. Тя е 9-членна и включва:

- нечленувани и членувани форми за трите рода в ед. ч.
- нечленувана и членувана форма за мн. ч.

При формите за м. р. в ед. ч. се отчита разграничаването между форми с пълен и с кратък член в м. р. в зависимост от синтактичната функция, макар то да е само с графичен характер и да е ограничено в писмената сфера.

При определянето на състава на парадигмата на прилагателните не се отчитат: а) звателните форми; б) кратките форми, свойствени на някои прилагателни местоимения; в) формите за сравнителна и превъзходна степен.

Звателните форми характеризират едва десетина прилагателните (напр. *мили брате, драги синко, скъпи приятелю*); те се употребяват само в съчетание със съществителни в звателна форма и са силно ограничени в съвременната употреба, т.е. имат идиоматичен характер.

Кратките форми на прилагателните местоимения (напр. *ми, ти, му* и т.н.) пък са свойствени на едва няколко лексеми от групата на прилагателните местоимения.

Доколкото тези две особености нямат сериен характер, те са взети предвид само при обособяване на конкретните флективни типове.

При определянето на състава на парадигмата на прилагателните имена не се отчитат и формите за *сравнителна* и *превъзходна степен*, доколкото те не оказват влияние върху формоизменението и е спорно дали са форми на прилагателните, или отделни лексеми.

5.2.2. Прилагателни местоимения

Към класа *Прилагателни имена* в Речника се включват и редица лексеми с формоизменение по род и число, традиционно причислявани към различни видове местоимения в класификациите на думите по части на речта. Това са следните 22 лексеми: *мой, твой, свой, негов, неин, наш, ваш, техен, кой, някой, никой, всеки, какъв, някакъв, никакъв, всякакъв, този, онзи, тоя, оня, такъв, онакъв*.

От гледна точка на формоизменението си те не са хомогенна група, поради което не се и обособяват в отделен подклас. Някои от тях имат кратки и членувани форми (напр. *мой, твой, свой, наш* и пр.). Други са без членувани форми (напр. *кой, коя, кое, кои*). За трети пък е характерно формоизменение вътре в основата (напр. *онзи – онази* и т.н.). Затова и прилагателните местоимения се причисляват към макротипове заедно със същинските прилагателни, чиито формоизменителни особености споделят, или се обособяват в отделни макротипове със специфични особености.

5.2.3. Прилагателни числителни

Прилагателните числителни, определяни по традиция като *числителни редни*, споделят всички типични за прилагателните особености във формоизменението, поради което са представени в рамките на клас *Прилагателни имена*. Все пак особеността им, че са производни (деривати) от числителни имена, се отчита при отделянето им в типове предвид предназначението на Речника и за целите на обучението по български език, доколкото в учебниците такива лексеми продължават да се описват под етикета „числителни редни“.

5.2.4. Глаголни прилагателни

Т. нар. глаголни прилагателни са две категории. От една страна, това са образуваните системно от глаголи от несвършен вид лексеми със суфикс *-щ*, определяни по традиция като сегашни деятелни причастия. От друга страна, това са лексемите, образувани системно от преходни глаголи със суфикс *-н/-т-*, традиционно определяни като минали страдателни причастия. Свойствено и на двете посочени категории лексеми е формоизменението по род, число и членуване, което е основание такива единици да се разглеждат като прилагателни. В Речника обаче те не са причислени към прилагателните, а с поклон към традицията формите им са описани при глаголното формоизменение.

За в бъдеще тази непоследователност лесно би могла да се отстрани. При това обаче е наложително да се разграничават глаголните прилагателни на **-н-/-т-** с формоизменение по членуване от миналите страдателни причастия. Последните са без членувани форми и функционират единствено в състава на глаголното сказуемо с форми за причастнострадателен залог (напр. *Той беше награден от министъра* (причастие) и *Той беше награденият от министъра* (глаголно прилагателно)).

5.3. Клас *Числителни имена*

Числителните имена са граматичен клас изменяеми лексикални единици с формоизменение само при категорията *членуване*. Съществена синтактична характеристика на числителните имена е, че при свързването си със съществителни в съгласувана група числителните селектират формите на съществителните за число. Това обстоятелство е решаващо в редица случаи за причисляването и на неизменяеми лексеми към класа на числителните имена.

5.3.1. Парадигма на числителните имена

Парадигмата на числителните имена е двучленна и се състои от два елемента: нечленувана и членувана форма.

5.3.2. Числителни местоимения

Към класа *Числителни имена* са приобщени и някои лексеми, описвани традиционно като принадлежащи към различни видове местоимения. Тук се отнасят: *колко, колкото, колцина, еди-колко, няколко, няколко, толкова*.

5.3.3. За числителните *малко, много* и под.

Наличието на членувани форми и синтактичното свойство на числителните да селектират формите за число на съществителните имена, с които влизат в проста група, позволяват при лексемите *малко, много, немного*, описвани традиционно единствено като наречия, да се постулира омонимия, като *малко, много, немного* се опишат и като числителни, омонимни на посочените наречия (срв. напр. числителните **много(то)** *сигнали*, **малко(то)** *хора*, **немного(то)** *примери* и наречията **много** *добър*, **много** *знае*, **малко** *използван*, **малко** *говори*, **немного** *успешен*).

5.3.4. Редни числителни

Както вече беше посочено в 2.3., традиционно определяните като редни числителни лексеми от типа на *пети, шести, десети* и под. се отнасят в Речника към класа на прилагателните поради флексивната им идентичност с тях (с формоизменение по род, число и членуване). Всъщност връзката на такива прилагателни с числителните е само деривационна (словообразователна).

5.3.5. Мъжколични числителни

Т. нар. мъжколични числителни от типа на *двама*, *трима* и пр. са обособени в Речника като отделни лексеми, а не като форми на числителните *два*, *три* и под. (практика, следвана и в предходните академични правописни речници).

5.4. Клас *Глаголи*

Класът *Глаголи* в Речника включва лексеми, които се изменят при категорията *време*.

5.4.1. Глаголна парадигма

Огромното количество от форми на българския глагол, което все още подлежи на прецизиране в нашето езикознание, прави понастоящем невъзможно описанието на всички форми от глаголната парадигма в Речника.

От друга страна, за извличането на флективни типове по наше мнение е достатъчен наборът от синтетични форми (52 на брой), тъй като в структурата на аналитичните глаголни форми винаги участват синтетичните форми.

Описанието на глаголните лексеми в Речника – предвид използването му за учебни цели – включва:

- а) формите за 9-те глаголни времена (сегашно, минало свършено, минало несвършено, бъдеще, минало неопределено, минало предварително, бъдеще в миналото, бъдеще предварително и бъдеще предварително в миналото);
- б) простите форми за повелително наклонение;
- в) формите за условно наклонение.

При всеки глагол са представени и неличните глаголни форми (причастията), образувани от него, макар че – строго погледнато – от глаголната парадигма би трябвало да се изключат формите на сегашните деятелни причастия, както и членуваните форми на миналите деятелни и миналите страдателни причастия, които функционират в текстовете единствено като прилагателни.

5.4.2. Подкласове глаголи в Речника

В Речника лексемите от граматичния клас *Глаголи* са разпределени в 11 подкласа, представени в таблицата по-долу. Подходът ни за определянето им се опира на традиционния принцип на подялба на глаголите в подмножества, какъвто е *стойността на темпоралните гласни*.

В основата на нашата класификация полагаме нов признак – *комбинаторика на трите темпорални гласни* (презентна, аористна и имперфектна) (вж. Станчева 2018; 2024).

В отделен подклас е глаголът *съм*, доколкото е атематичен.

Подклас	Комбинаторика на темпоралните гласни			Примери
	Презентна	Аористна	Имперфектна	
Подклас 1	-е-	-а-	-е-	замин- е // замин- а -(х) // замин- е -(х) каж- е // каз- а -(х) // каж- е -(х)
Подклас 2	-е-	-а-	-а/-е-	ков- е // ков- а -(х) // ков- я -(х) спр- е // спр- я -(х) // спр- я -(х)
Подклас 3	-е-	-о-	-а-	внес- е // внес- о -(х) // внес- я -(х) влеч- е // вляк- о -(х) // влеч- а -(х)
Подклас 4	-е-	-о-	-е-	дойд- е // дойд- о -х // дойд- е -(х) влез- е // вляз- о -(х) // влез- е -(х)
Подклас 5	-е-	-Ø-	-е-	ми- е // ми- Ø -(х) // ми- е -(х) взем- е // взе- Ø -(х) // взем- е -(х)
Подклас 6	-и-	-и-	-а/-е-	наближ- и // наближ- и -(х) // наближ- а -(х) град- и // град- и -(х) // град- я -(х)
Подклас 7	-и-	-и-	-е-	преч- и // преч- и -(х) // преч- е -(х) прав- и // прав- и -(х) // прав- е -(х)
Подклас 8	-и-	-а-	-а-	държ- и // държ- а -(х), държ- а -(х) лет- и // лет- я -(х) // лет- я -(х)
Подклас 9	-и-	-а-	-е-	забележ- и // забеляз- а -(х) // забележ- е -(х) вид- и // вид- я -(х) // вид- е -(х)
Подклас 10	-а-	-а-	-а-	обич- а -м // обич- а -(х) // обич- а -(х) вечер- я -м // вечер- я -(х) // вечер- я -(х)
Подклас 11 (съм)	—	—	—	съм (е) // бя-(х) // бя-(х)

В рамките на всеки от така обособените подкласове по-нататък глаголите се разпределят в макротипове въз основа на релевантни делитбени признаци.

5.4.2. Критерии за извличане на флективни типове при глаголите

При извличането на флективни типове при глаголите са взети предвид три типа делитбени признаци. Те позволяват глаголите, съотнесени към някой от подкласовете по-горе, да бъдат разпределяни в по-големи групи (макротипове) въз основа на общи характеристики при формоизменението.

Определянето на макротипове става постъпково при отчитане на набора от морфонологични особености, проявяващи се при формоизменението.

Първостепенен признак е завършекът на словообразователната основата – на съгласна (твърда или мека) или на гласна. Ако обаче в рамките на даден подклас всички глаголи са с еднаква основа, при определянето на макротипове се взема предвид наличието на редувания при формоизменението. Ако в границите на даден подклас при всички глаголи се регистрират редувания, отделните редувания стават критерий за отделяне на макротип.

Вътре във всеки от така обособените макротипове глаголите се обособяват в типове в зависимост от набора на граматичните им значения *вид*, *преходност* и *лице*. Тези значения са от ключова важност за състава на глаголната парадигма, що се отнася до синтетичните

глаголни форми. При отчитането на граматичните значения се взимат предвид стойностите, които могат да приемат изразителите на граматичните значения.

Тъй като Речникът има нормативен характер, наличието на дублетност е трети основен белег за отделяне на флективен тип. Типовете с дублетност са представени в края при всеки отделен макротип.

За категоризирането на българските глаголи във флективни типове важно значение, както вече посочихме, има наборът от синтетичните им форми. Този набор зависи от дефинирането на граматичните значения на всеки глагол при категориите *вид*, *преходност* и *лице* и по-нататък от възможната комбинаторика на отделните граматични значения.

При обособяването на глаголните флективни типове са използвани и допълнителни критерии освен чисто морфологичните, които нямат пряко отношение към формоизменението. Те са прилагани предвид използването на Речника за целите на обучението по български език. Такъв е например словообразователният критерий за факултативност / задължителност на словообразователния компонент *се* при групите непреходни глаголи – напр. *зазорява (се)* и *стъмва се* са разпределени в различни флективни типове.

5.4.2.1. Глаголи от несвършен и от свършен вид

Всеки глагол в Речника е съотнесен с един от двата вида – несвършен (НСВ) или свършен (СВ). Съотнасянето става въз основа на синтактичен критерий. Всеки глагол се определя като принадлежащ към НСВ, ако в употребата се регистрира съчетаването му с израза *продължава да*. Следвайки традицията, приемаме, че парадигмата на глаголите от НСВ е по-богата, тъй като включваме в нея и формите на сегашното деятелно причастие и на деепричастието, които се образуват само от глаголи от НСВ, макар че, строго погледнато, и сегашното деятелно причастие, и деепричастието следва да бъдат изведени от глаголната парадигма.

Глаголите от СВ не регистрират в употребата съчетаемост с израза *продължава да* и от тях е невъзможно да се образуват нито сегашни деятелни причастия, нито деепричастия.

Не приемаме възгледа за наличие на биаспективи (двувидови глаголи) поради липса на парадигматични отлики от несвършените глаголи.

5.4.2.2. Преходни и непреходни глаголи

Като преходни глаголи в Речника се определят глаголните лексеми, които имат в парадигмата си форми за страдателно причастие (с формант *-н/-т*), с помощта на които образуват формите си за причастнострадателен залог, но не и за безличен страдателен залог.

Съответно глаголите, които не образуват форми за причастнострадателен залог, са непреходни. Необходимо е да изясним, че към непреходните глаголи в Речника причисляваме и такива, които конотират (изискват) т.нар. кратка винителна форма *ме* (напр. *боли ме*, *сърби ме*, *доядява ме* и пр.), тъй като от тях не се образуват форми за страдателно причастие (срв. **болян* и **болени*, **сърбян* и **сърбени*, **доядяван* и **доядявани*).

5.4.2.3. Видове глаголи според формите им при категорията *лице*

В Речника се разграничават 2 групи глаголи според наличието на формоизменение при категорията *лице* – лични глаголи и безлични глаголи.

Като безлични в Речника са категоризирани всички глаголи без формоизменение по лице, а като лични – глаголите които се изменят по лице.

В рамките на личните глаголи по-нататък се обособяват три групи глаголи според употребата им: с пълна парадигма по лице (т.е. с форми за 1, 2 и 3 лице), субектно дистрибутивни (без форми за 1 и 2 ед. ч.) и третолични (без форми за 1 и 2 л. ед. ч. и мн. ч.).

В Речника – в съответствие с общоприетата лексикографска практика – като основна форма на глаголите с реализация на форми за трите лица е представена формата за 1 л., ед. ч., сегашно време.

Като основна форма на субектно дистрибутивните глаголи в Речника – в съответствие с практиката, възприета в *Официалния правописен речник* – е представена формата им за 1 л., мн. ч., сегашно време (напр. *насядаме, разбягаме се* и под.).

В Речника като основна форма на 3-личните глаголи – в съответствие с практиката, възприета в *Официалния правописен речник* – е представена формата им за 3 л., ед. ч., сегашно време (напр. *ечи, блатясва* и под.). Понастоящем в случаите, когато 3-личен и безличен глагол са омоними, в Речника присъства само 3-личният глагол (напр. *роси, случва се*).

5.4.2.4. Групи глаголи според комбинаториката на граматичните значения при категориите *вид, преходност и лице*

Въз основа на описаните по-горе граматични значения при категориите *вид, преходност и лице* глаголите в българския език се разпределят в следните 16 групи, както следва:

Лични глаголи от несвършен вид, преходни (ЛГНП) (напр. *пиша, обичам*)

Лични глаголи от несвършен вид, непреходни (ЛГНН) (напр. *играя, ходя*)

Лични глаголи от свършен вид, преходни (ЛГСП) (напр. *дочакам, обидя*)

Лични глаголи от свършен вид, непреходни (ЛГСН) (напр. *змурна се, млъкна*)

Дистрибутивни глаголи от несвършен вид, преходни (ДГНП) (редки, напр. *накацваме*)

Дистрибутивни глаголи от несвършен вид, непреходни (ДГНН) (напр. *налягаме*)

Дистрибутивни глаголи от свършен вид, преходни (ДГСП) (редки, напр. *накацаме*)

Дистрибутивни глаголи от свършен вид, непреходни (ДГСН) (напр. *изпозастим*)

3-лични глаголи от несвършен вид, преходни (ТГНП) (напр. *заскрежсва, предхожда*)

3-лични глаголи от несвършен вид, непреходни (ТГНН) (напр. *вали, боли, буренясва*)

3-лични глаголи от свършен вид, преходни (ТГСП) (напр. *оскрежи, маноса*)

3-лични глаголи от свършен вид, непреходни (ТГСН) (напр. *жабуняса, опада, припука*)

Безлични глаголи от несвършен вид, преходни (БГНП) (напр. *има, няма*)

Безлични глаголи от несвършен вид, непреходни (БГНН) (напр. *свечерява се, трябва*)

Безлични глаголи от свършен вид, преходни (БГСП) (?) липсват в употребата

Безлични глаголи от свършен вид, непреходни (БГСН) (напр. *домилее ми, стъмни се*)

5.4.2.5. Диагностични форми за определяне на флективен тип при глаголите:

- принадлежност към подклас
- форма за имперфект в 3 л. ед. ч. (релевантна за наличието на редуване *я – е*)
- форми на страдателното причастие (релевантни както за стойността на форманта *-н/-т*, така и за други редувания)
- повелителна форма за ед. ч. (диагностична за определяне на стойността на форманта за повелително наклонение *-и* или *-й*)
- форма за 1 л. мн. ч. сегашно време (диагностична за обособяване на дистрибутивните глаголи – напр. *изпозаспахме*)
- форма на имперфектното причастие за мн. ч. (диагностична за наличието на дублетност при глаголите на *-о-я*, напр. *крояли* и *кроели*).

6. Неизменяеми класове лексеми

Граматичното описание на лексикалните единици от неизменяемите класове лексеми се свежда до тяхната синтактична характеристика, тъй като причисляването на неизменяема лексема към граматичен клас е възможно единствено въз основа на (формално-)синтактични критерии (признаци) (вж. Maldžieva 1995: 5; Малджиева 2019: 14). В Речника понастоящем се придържахме към традиционната подялба на класовете неизменяеми лексеми: наречия, предлози, съюзи, междуметия и частици.

Парадигмата на всички неизменяеми лексикални единици е едночленна (от една словоформа). Това означава, че всеки неизменяем клас лексеми включва всички единици, съотнесени с него, без да е възможна по-нататъшна подялба във флективни типове.

Типична за неизменяемите лексеми е високата степен на омонимия, доколкото графично и звуково идентични словоформи проявяват синтактични свойства, присъщи на различни класове лексеми (срв. напр. *истински приятел* (прил.) и *истински щастлив* (наречие); *роден край* (същ.) и *край* нас (предлог); *Стой!* (междуметие) и *Стой тук с нас!* (глагол); *не в четвъртък*, *а в петък* (съюз) и *А! Ти ли си това?* (междуметие) и мн. др.).

По-нататък съвсем накратко ще очертаем съществени синтактични белези на всеки от неизменяемите класове, въз основа на които е извършено причисляването на лексикални единици към тях.

6.1. Наречия

Наречията са неизменяем клас лексикални единици, които могат да бъдат подчинен член в прости групи с глаголи, имена и други наречия. Само когато се свързват с други наречия, лексемите от този клас могат да изпълняват и функция на главен член в проста група (напр. *много добре*). Наред с това наречията не могат да се употребяват самостоятелно и нямат свързваща функция.

Наречията са отворен клас лексеми и съставът на класа предстои да се допълва в Речника. Това се отнася особено за наречията на *-ски*, омонимни с нечленуваните форми за м. р.

на съответните им прилагателни имена. В момента в словника на Речника са включени само прилагателните, но не и наречията на *-ски*.

6.2. Предлози

Предлозите са клас неизменяеми лексикални единици със свързваща функция. Те могат да свързват имена или глаголи със съществителни имена, но не могат да свързват изречения.

Понастоящем Речникът не включва съставни предлози, доколкото словникът му се основава на словника на *Официалния правописен речник* от 2012 г. Съставните предлози обаче предстои да бъдат добавени през настоящия етап от разработването на платформата БЕРОН, доколкото смятаме, че те вече са добре проучени и удостоверени като принадлежащи към класа чрез надеждни процедури (вж. у Ласкова 2024: 117 – 153).

6.3. Съюзи

Съюзите са неизменяем клас лексикални единици със свързваща функция, които могат да свързват както изречения, така и части на простото изречение. В Речника всяка лексема, асоциирана с класа на съюзите, е разпределена в един от двата подкласа: а) подчинителни съюзи (които свързват само прости изречения в състава на сложното) и б) съчинителни съюзи (които свързват както изречения, така и синтактични конструкции вътре в изречението).

В момента Речникът включва само 4 съставни съюза (*без да, за да, като че ли, щом като*). Предстои групата на такива съюзи да бъде допълнена през настоящия етап от разработването на платформата БЕРОН.

6.4. Междуметия

Междуметията са неизменяем граматичен клас лексикални единици, които могат да се употребяват самостоятелно. Те образуват т.нар. структурно неразчленими изречения и могат да конституират изказвания, независими от друг глаголен контекст.

6.5. Частици

Частиците са неизменяем клас лексикални единици, които могат да влизат в подчинителна синтактична връзка с лексикални единици от всички останали класове. При свързването си с лексеми от други класове частиците никога не са конотирани (изисквани) от главния член на простата група, в която участват. Друго важно свойство на частиците е, че те привличат логическото ударение и то пада или върху частицата, или върху лексемата, която частицата пояснява.

В момента Речникът включва само частици с едноелементна структура от словника на ОПР. Предстои съставът на класа на частиците да бъде допълнен с полисегментни единици (от типа на *едва ли, може би* и под.).

ЛИТЕРАТУРА

- Александрова, Станчева 2018:** Александрова, Т., Р. Станчева. Някои формообразователни типове при глаголи от първо спрежение в българския книжовен език. – *Slavia Meridionalis*, 18. <<https://doi.org/10.11649/sm.1661>>.
- БЕРОН 2024:** Български езикови ресурси онлайн. ISSN 3033-0785. <<https://beron.mon.bg>>.
- Коева 1997/1998:** Коева, Св. Граматичен речник на българския език. Описание на концепцията за организацията на лингвистичните данни. – *Български език*, 6, с. 49 – 58.
- Коева 2014:** Коева, Св. Лингвистична анотация. – *Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 7 – 33.
- Кръстев 1984:** Кръстев, Б. Морфологията на българския език в 187 типови таблици. Издателство „Наука и изкуство“, 182 с.
- Кунева 2018:** Кунева, И. Някои типове съществителни имена в българския език с оглед на формалното им описание. – *Slavia Meridionalis*, 18. <<https://doi.org/10.11649/sm.1660>>.
- Ласкова 2024:** Ласкова, Л. Предложните изрази в българския език. Деадвербиални комитативни предложни изрази. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. ISBN: 978-619-7785-01-2.
- Малджиева 2009:** Малджиева, В. Български език. – В: Пипер П. (ред.) *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције*. Београд: Београдска књига, с. 19 – 141. ISBN 978-86-75-90-233-1.
- Малджиева 2019:** Малджиева, В. Формално описание на наречията в нормативната граматика на българския език. – *Български език*. 66 (2019), 4, с. 13 – 33. Print ISSN: 0005-4283, Online ISSN: 2603-3372. https://www.balgarskiezik.eu/4-2019/1-MALDZHIEVA_BG_str.%2013-33.pdf . doi: 10.7546/BL.LXVI.19.04.02.
- Микова 2018:** Микова, Л. Описание на формоизменителните типове при числителните имена в българския език (като част от работата над нормативна граматика). – *Slavia Meridionalis*, 18. <<https://doi.org/10.11649/sm.1659>>.
- ОПР 2012:** Официален правописен речник на българския език. София, Издателство „Просвета“. 676 стр. ISBN 978-95-40-12-701-9.
- ОПРГ 2016:** Официален правописен речник на българския език. Глаголи. Издателство „Просвета“. 992 стр. ISBN 978-95-40-13-154-2.
- Осенова 2016:** Осенова, П. Граматическо моделиране на българския език (с оглед на автоматичната обработка на естествен език). София, „Парадигма“. ISBN 978-954-326-272-4.
- Паскалева 2007:** Паскалева, Е. Компютърна морфология. Ресурси и инструменти. София, Институт за паралелна обработка на информацията. БАН. ISBN 978-954-92148-1-9.
- Пашов 1976:** Пашов, П. За основите при глаголното формообразуване в съвременния български книжовен език. – В: Пашов, П., Р. Ницолова (съст.) *Помагало по българска морфология. Глагол*. София, „Наука и изкуство“, с. 48 – 59.
- Пипер 2009:** Пипер, П. Српски језик. В: Пипер П. (ред.) *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције*. Београд, Београдска књига, с. 380 – 552. ISBN 978-86-75-90-233-1.
- Попов и др. 1998:** Попов, Д., Симов, К., Видинска, Св. Речник за правоговор, правопис и пунктуация. София, Атлантис, 1998, 917 с.

- Станчева и др. 2017:** Станчева Р., М. Томов, Н. Паскалев, И. Кунева, Л. Микова. Формално описание на инвентара от граматични средства в българския език (като етап от разработването на нормативна граматика). – В: Доклади от Международната юбилейна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (София, 15 – 16 май 2017 година). София: Институт за български език. <http://ibl.bas.bg/Proceedings_IBL_Conference_2017_Volume_II.pdf>.
- Станчева 2018:** Станчева, Р. Принципи на изследването на формалните класове при глаголните лексеми в съвременния български книжовен език. – *Slavia Meridionalis*, 18. <<https://doi.org/10.11649/sm.1676>>.
- Станчева 2024:** Станчева, Р. Класът Глаголи в нормативната граматика (Обща характеристика с описание на категориите спрежение, лице, число, време и обособяване на глаголни флективни типове). – *Известия на Института за български език*, т. 37, с. 7 – 56. <<https://doi.org/10.47810/PIBL.XXXVII.24.01>>.
- Тодорова, Стоянова, Лесева 2016:** Тодорова, М., Ив. Стоянова, Св. Лесева. Лингвистично описание и компютърна обработка на съставни именувани същности в българския език. – В: *Лексикографията в началото на XXI в. Доклади от Седмата международна конференция по лексикография и лексикология, София, 15 – 16 октомври 2015 г.* София: АИ „Проф. Марин Дринов“, с. 687 – 694.
- Томов 2018:** Томов, М. За един нов подход при описанието на прилагателните имена в българския език (с оглед на разработването на нормативна граматика). – *Slavia Meridionalis*, 18. <<https://doi.org/10.11649/sm.1683>>.
- Haspelmath 2001:** Haspelmath, M. Word Classes and Parts of Speech. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. <<https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/02959-4>>
- Laskowski 1999:** Laskowski, R., Kazimierz Polański (red.) *Encyklopedia Językoznawstwa Ogólnego*. Warszawa. Ossolineum. ISBN 83-04-04680-6.
- Maldžieva 1995:** Maldžieva, V. Non-inflected parts of speech in the Slavonic languages: syntactic characteristics. Warsaw: Wyd. Energeia.

КЛАС СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ

От гледна точка на формоизменението си съществителните имена в български са клас лексеми с постоянен граматичен род, които могат да се изменят по число и да се членуват. Обща категориална черта на съществителните имена в български е, че при свързването на формите им за единствено число с прилагателни е необходимо прилагателните да приемат граматично значение за род, идентично с това на съществителното (напр. *добър човек, добра жена, добро дете*). Тази тяхна синтактична особеност е решаваща при съотнасянето по род на редица лексеми (изменяеми и неизменяеми). Така от гледна на съчетаемостта, може да се каже, че съществително име в българския език е всяка лексема, която може да се съчетае с някой от изразите *един, една, едно* или *едни*. С този тест могат да се идентифицират също и съществителните *pluralia*, както *genus communia*.

Тъй като родът е постоянна, т.е. класификационна, а не флективна (т.е. формоизменителна) категория за съществителните, те могат да се разпределят в пет подкласа според граматичното си значение за род.

Подклас 1. Съществителни от мъжки род

Подклас 2. Съществителни от женски род

Подклас 3. Съществителни от среден род

Подклас 4. Съществителни *genus communia*

Подклас 5. Съществителни *pluralia tantum*

Състав на парадигмата

С оглед икономичност и яснота на описанието приемаме, че парадигмата на съществителните се обуславя от принадлежността им към определен подклас.

Така парадигмата на съществителните от мъжки род е седемчленна и включва:

- нечленувани и членувани форми за ед. ч.
- нечленувани и членувани форми за мн. ч.
- бройна форма за мн. ч.
- звателна форма за ед. ч.

При членуваните форми за ед. ч. се отчита разграничаването между форми с пълен и с кратък член в м. р. в зависимост от синтактичната функция, макар то да е само с графичен характер и да е ограничено в писмената сфера и независимо че не е свойствено на всички съществителни от мъжки род.

Бройната форма се описва само при съществителните за не-лица и при събирателни за лица (от типа на *народ*).

Парадигмата на съществителните от женски род е петчленна и включва:

- нечленувани и членувани форми за ед. ч.
- нечленувани и членувани форми за мн. ч.
- звателна форма за ед. ч.

Звателната форма се описва само при съществителните от мъжки и женски род, при които е регистрирана в текстове от корпуси, а не като потенциално възможна форма.

Парадигмата на съществителните от среден род е четиричленна и включва:

- нечленувани и членувани форми за ед. ч.
- нечленувани и членувани форми за мн. ч.

Парадигмата на съществителните *genus communia* е четиричленна и включва:

- нечленувани и членувани форми за ед. ч.
- нечленувани и членувани форми за мн. ч.

Парадигмата на съществителните *pluralia tantum* е двучленна и включва:

- нечленувани и членувани форми за мн. ч.

Съществителни местоимения

Посочените в началото отличителни формални белези на класа *Съществителни* позволяват към него да се отнесат и лексеми, дефинирани по традиция като различни видове местоимения за лица и предмети. Такива са личните местоимения (*аз, ти, той, тя, то*), възвратното лично местоимение (*себе си*) и въпросителни местоимения за лица и предмети (*кой, какво*), както и лексемите, производни от посочените въпросителни местоимения, (*който, някой, никой, всеки, каквото, нищо, нещо, онова, това, това-онova*). В настоящото описание всички посочени лексеми се означават с термина *съществителни местоимения*. Тяхното формоизменение е представено според свойствения им граматичен род в рамките на обособените по-горе покласовете, а парадигматичните им особености, които в повечето случаи са с индивидуален характер, са взети предвид при разпределянето им във флективни типове.

Макротипове съществителни

Разпределянето на съществителните в макротипове в рамките на отделните подкласове е в зависимост от стойността на окончанието в ед. ч. при съществителните от мъжки, женски и среден род. При съществителните *pluralia tantum* и *genus communia* то зависи от завършека.

Критерии за обособяване на флективен тип

При обособяването на флективни типове в рамките макротипове при всеки подклас бяха приложени постъпково следните критерии.

- стойност на окончанието в мн. ч.
 - място на ударението: върху основата или върху окончанието
 - завършек на основата: на съгласна (твърда/мека) или на гласна
- стойност на членната морфема в мн. ч.

При всеки един от прилаганите критерии се отчита и наличието на дублетност като основание за отделяне на лексеми с дублетност в отделен тип.

Подклас 1. Съществителни имена от мъжки род. Флективни типове

Въз основа на посочените по-горе критерии за обособяване на флективни типове при съществителните лексемите от описвания подклас могат да се групират в следните макротипове според стойността на окончанието в основната форма:

Макротип 1. Съществителни от мъжки род със стойност на окончанието нула (Ø) в основната форма (напр. *мъж, слон, усилвател, герой, конференция*).

Макротип 2. Съществителни от мъжки род със стойност на окончанието, различна от нула (Ø) (напр. *войвода, съдия, чичо, началник-управление*).

Макротип 3. Неизменяеми съществителни от мъжки род

Макротип 4. Съществителни местоимения от мъжки род

Макротип 1. Съществителни от мъжки род с нулева стойност на окончанието (Ø) в основна форма

От своя страна лексемите в посочения макротип могат да се обособят в следните групи типове според признака *стойност на окончанието в мн. ч.*:

- 1.1. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-и**
- 1.2. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-е**
- 1.3. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-а**
- 1.4. Типове без форми за мн. ч.

По-нататък в рамките на всяка от обособените групи типове се извършва подялба според мястото на ударението в мн. ч., за да се отделят:

- 1.1.1. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-и** с ударение върху основата
- 1.1.2. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-и** с ударение върху окончанието
- 1.2.1. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-е** с ударение върху основата
- 1.2.2. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-е** с ударение върху окончанието
- 1.3.1. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-а** с ударение върху основата
- 1.3.2. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-а** с ударение върху окончанието

Вътре в така посочените групи типове върви обособяване според завършека на основата: на съгласна (твърда или мека) или на гласна).

По-нататък в рамките на основата се отчита признакът *липса / наличие на редувания*.

Макротип 1. Съществителни от мъжки род със стойност на окончанието нула (Ø) в основна форма

Всички съществителни от макротип 1 са с основа на твърда съгласна в основната си форма.

1.1. Типове със стойност -и на окончанието в мн. ч.

Тази група типове са представителни за българския език в количествено отношение.

Окончание за ед. ч.	Окончание за мн. ч.
Ø	-и

1.1.1. Типове със стойност -и на окончанието в мн. ч. с ударение върху основата

1.1.1.1. Типове без редувания

N1-001: представител: [абажур](#) (3235)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Ударение: върху основата

Едносрични и многосрични съществителни

N1-002: представител: [дракон](#) (40)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Звателна форма: -е

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-003: представител: [абразив](#) (127)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-004: представител: бегач (210) (съществителни за лица)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Ударение: върху основата

Едносрични и многосрични съществителни

N1-005: представител: гризач (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Звателна форма: *-о*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-006: представител: абат (1485)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Ударение: върху основата

Едносрични и многосрични съществителни

N1-007: представител: камък (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Звателна форма: *-о*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Други особености: основата в ед. ч. и в мн. ч. е с различен завършек – *-к* в ед. ч.

и *-и* в мн. ч.

N1-008: представител: [препъникамък](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Ударение: върху всяка от основите

Многосрични сложни съществителни

Други особености: основата в ед. ч. и в мн. ч. е с различен завършек: *-к* в ед. ч. и *-и*

в мн. ч.

Типове с дублетност

N1-009D: представител: [епител](#) (18)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

Многосрични съществителни

N1-010D: представител: [бизнесфорум](#) (48)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-011D: представител: [джокер](#) (34)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

N1-012D: представител: воин (16)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Ударение: върху основата

Едносрични и многосрични съществителни

Дублетност: фонетични дублети

N1-013D: представител: бизнесабонат (10)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-014D: представител: замен (16)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни гласни от основата

Многосрични съществителни

N1-015: представител: зъб (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието *-и* в мн. ч. при единия дублет
- върху основата в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети в мн. ч.: ударението е върху основата или върху окончанието *-и*.

Едносрични съществителни

N1-016: представител: прът (15)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и/-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: Ø > *-ов-* в дублетните форми с окончание *-е* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. с окончание *-и* или *-е*

Едносрични и многосрични съществителни

1.1.1.2. Типове с редувания

1.1.1.2.1. Типове с редуване по твърдост – мекост (в членуваните форми в ед. ч.)

N1-017: представител: антиквар (572)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [ʔ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-у* (графично *-ю*)

Редуване: по твърдост – мекост на съгласната

- пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- пред окончанието в звателната форма

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-018: представител: двигател (158)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [ʔ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване: по твърдост – мекост на съгласната:

- пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- пред окончанието в бройната форма

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-019D: представител: домашар (8)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [ʔ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-у* (графично *-ю*)

Редуване: по твърдост – мекост на съгласната:

- пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- пред окончанието в звателната форма

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

N1-020D: представител: аптекарь (6)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [ʔ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-у* (графично *-ю*)

Редуване: по твърдост – мекост на съгласната:

- пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- пред окончанието в звателната форма

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети

Многосрични съществителни

N1-021D: представител: джазизпълнител (4)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [ʔ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-у* (графично *-ю*)

Редуване: по твърдост – мекост на съгласната:

- пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- пред окончанието в звателната форма

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-022D: представител: [делител](#) (4)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване: по твърдост – мекост на съгласната:

- пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- пред окончанието в бройната форма

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

Многосрични съществителни

1.1.1.2.2. Типове с редуване *-к > -ц-* в мн. ч.

N1-023: представител: [академик](#) (669)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване: *-к > -ц-* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Едносрични и многосрични съществителни

N1-024: представител: [език](#) (573)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: *-к > -ц-* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-025: представител: [котарак](#) (10)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Звателна форма: *-о*

Редуване: -к > -ц- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-026: представител: [блясък](#) (16)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -к > -ц- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-027D: представител: [вълколак](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Звателна форма: -о

Редуване: -к > -ц- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

N1-028D: представител: [живовляк](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване: -к > -ц- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

N1-029D: представител: [двадесетак](#) (10)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване: **-к > -ц-** при завършека на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: словообразователни дублети

Многосрични съществителни

N1-030D: представител: [дванайсетокласник](#) (4)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-о**

Редуване: **-к > -ц-** при завършека на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: словообразователни дублети

Многосрични сложни съществителни

N1-031D: представител: [сексманиак](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-о**

Редуване: **-к > -ц-** при завършека на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-032D: представител: [грък](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-о**

Редуване:

-к > -ц- при завършека на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

-ръ > -ър- във всички форми без основната

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема или върху корена в членуваните форми в ед. ч.

- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети при членуваните форми в ед. ч.: ударението е върху корена или върху членната морфема

Едносрични съществителни

N1-033D: представител: [войник](#) (8)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о/-е*

Редуване:

-к > *-ц-* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

-к > *-ч-* при завършека на основата на дублета с окончание *-е* в звателна форма

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети с окончание *-о* или *-е* в звателна форма

Многосрични съществителни

N1-34D представител: [бълк](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Звателна форма: *-о*

Редуване:

-к > *-ц-* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

-к > *-ч-* пред окончанието *-о* при единия дублет в звателна форма

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху основата в останалите форми

Дублетност: фонетични дублети със и без редуване на *-к* > *-ч-* в звателната форма

Едносрични съществителни

N1-035D: представител: [знак](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и/-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване:

-к > -ц- при завършека на основата на дублета с окончание **-и** в мн. ч.

-Ø > -ов- при дублета с окончание **-е** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети с окончание **-и/-е** в мн. ч.

Едносрични съществителни

N1-036D: представител: звук (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и/-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване:

-к > -ц- при завършека на основата на дублета с окончание **-и** в мн. ч.

Ø > -ов- при дублета с окончание **-е** в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху основата в останалите форми

Дублетност: формообразователни дублети с окончание **-и/-е** в мн. ч.

Едносрични съществителни

N1-037D: представител: човек (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: -; **-и/хора** (суплетивна форма за мн. ч.)

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те** (при *човеците*) и **-та** (при *хората*)

Звателна форма: **-о/-е**

Редуване:

-к > -ц- при завършека на основата на дублета с окончание **-и** в мн. ч.

-к > -ч- при завършека на основата на дублета с окончание **-е** в звателна форма

Ударение: върху основата

Дублетност:

- формообразователни дублети в мн. ч. (с окончание **-и** или суплетивна форма *хора*)

- формообразователни дублети след числителни (с окончание **-а** или суплетивна форма *души*)

- формообразователни дублети с окончание **-о** или **-е** в звателната форма

- фонетични дублети със и без редуване на **-к > -ч-** в звателната форма

Многосрични съществителни

1.1.1.2.3. Типове с редуване -z > -з- в мн. ч.

N1-038: представител: [аналог](#) (39)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване: -z > -з- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-039: представител: [археолог](#) (116)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -z > -з- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-040: представител: [съпруг](#) (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -е

Редуване:

-z > -з- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

-z > -ж- при завършека на основата пред окончанието -е в звателна форма

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-041D: представител: [банциг](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване: -г > -з- при завършека на основата при единия дублет пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети в мн. ч. със и без редуване -г > -з

Многосрични съществителни

N1-042D: представител: [печенег](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -г > -з- при завършека на основата при единия дублет пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети в мн. ч. със и без редуване на -г > -з

Многосрични съществителни

1.1.1.2.4. Типове с редуване -х > -с- в мн. ч.

N1-043: представител: [влах](#) (12)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о

Редуване: -х > -с- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Едносрични и многосрични съществителни

N1-044: представител: [алманах](#) (8)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване: -х > -с- при завършека на основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-045D: представител: [тезгях](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът*; *-ъ*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: *-х* > *-с* при завършека на основата на единия дублет пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. със и без редуване *-х* > *-с* пред окончанието *-и*.

Многосрични съществителни

N1-046D: представител: [екзарх](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът*; *-а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване:

-х > *-с* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

Многосрични съществителни

1.1.1.2.5. Типове с редуване *-й* > $\emptyset$

N1-047: представител: [завой](#) (81)

Основа: на *-й*

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят*; *-я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване: *-й* > $\emptyset$ при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-048: представител: [славеи](#) (2)

Основа: на *-й*

Окончание: *Ø*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят*; *-я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Звателна форма: *-у* (графично *-ю*)

Редуване: *-й* > *Ø* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-049: представител: [гений](#) (41)

Основа: на *-й*

Окончание: *Ø*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят*; *-я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-й* > *Ø* при завършека на основата в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-050D: представител: [видеодисплей](#) (1)

Основа: на *-й*

Окончание: *Ø*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят*; *-я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване: *-й* > *Ø* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-051D: представител: [екшънгерой](#) (1)

Основа: на *-й*

Окончание: *Ø*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят*; *-я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-й* > *Ø* при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-052D: представител: навей (2)

Основа: на *-й*

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване: *-й* > $\emptyset$ при завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублетни с ударение върху различни срички от основата

Многосрични съществителни

1.1.1.2.6. Типове с редуване *-ъ* > $\emptyset$ в мн. ч.

N1-053: представител: лакът (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [ʔ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване: *-ъ* > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

- по твърдост – мекост на крайната съгласна от основата в членуваните форми за ед. ч. и в бройната форма (графично съответно *-ят, -я; -я*)

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-054: представител: афоризъм (51)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (със запазване на непостоянно *-ъ*)

Редуване: *-ъ* > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч. и пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-055: представител: арбитър (19)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: -е

Редуване: -ъ- > Ø в последната сричка на основата пред окончанието **-и** в мн. ч. и пред окончанието **-е** в звателна форма

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-056: представител: тигър (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а (със запазване на непостоянно **-ъ**)

Звателна форма: -е

Редуване: -ъ- > Ø в завършека на основата пред окончанието **-и** в мн. ч. и пред окончанието **-е** в звателна форма

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-057: представител: помисъл (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -ъ- > Ø в последната сричка на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-058: представител: акър (15)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а (с изпадане на **-ъ** пред окончанието **-а**)

Редуване: -ъ- > Ø в последната сричка на основата пред окончанието **-и** в мн. ч. и пред окончанието **-а** в бройна форма

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-059: представител: [потомък](#) (1)

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване:

-к > *-ц* в завършека на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

-ъ > Ø в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-060D: представител: [стопкадър](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (без изпадане на *-ъ* от завършека на основата)

Редуване: *-ъ* > Ø в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-061D: представител: [бъбъл](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (без изпадане на *-ъ* от завършека на основата)

Редуване: *-ъ* > Ø в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение:

- върху окончанието *-и* в мн. ч. при единия дублет

- върху основата в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети в мн. ч.: ударение върху основата или върху окончанието

Многосрични съществителни

1.1.1.2.7. Типове с редуване *-e- > Ø* в мн. ч.

N1-062: представител: [азиятец](#) (440)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване: *-e- > Ø* в суфикса *-ец* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-063: представител: [старец](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Редуване:

-e- > -Ø в суфикса *-ец* в мн. ч. и в звателна форма

-ц > -ч в суфикса *-ец* пред окончанието *-е* в звателна форма

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-064: представител: [възел](#) (34)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (без изпадане на *-е* от последната сричка на основата)

Редуване: *-e > Ø* в последната сричка от основата пред окончанието *-и-* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-065: представител: [самодържец](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване:

-е- > $\emptyset$ в последната сричка от основата пред окончанието **-и-** в мн. ч.

-ър- > **-ръ-** при основата в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност**N1-066D: представител: [венецуелец](#) (6)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът**; **-а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-о**

Редуване: **-е** > $\emptyset$ в суфикса **-ец** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

N1-067D: представител: [купен](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът**; **-а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а** (без изпадане на **-е** от последната сричка на основата)

Редуване: **-е-** > $\emptyset$ в последната сричка от основата в мн. ч. при единия дублет

Ударение:

- върху окончанието **-и-** за мн. ч. при дублета с редуване **-е** > $\emptyset$

- върху основата в останалите форми

Дублетност:

- формообразователни дублети със и без изпадане на **-е** в последната сричка от основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

- акцентни дублети в мн. ч.: ударение върху основата или окончанието

Многосрични съществителни

1.1.1.2.8. Редуване -е- > -й-**N1-068: представител: [австриец](#) (86)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът**; **-а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: -о

Редуване: -е- > -й- при суфикса **-ец** в мн. ч. (т. е. последователно **-е- > -Ø** и **-Ø > -й-**)

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-069: представител: [кръвопиец](#) (1) (не-лице)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: -Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: -а (без редуване при основата)

Редуване: -е- > -й- при суфикса **-ец** в мн. ч. (т. е. последователно **-е > -Ø** и **-Ø > -й**)

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-070: представител: [заек](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: -а (без редуване при основата)

Звателна форма: -о (дублетни форми със и без редуване **-е- > -й-**)

Редуване:

-е- > -й- в последната сричка от основата пред окончанието **-и-** в мн. ч. и при единия дублет в звателна форма (т. е. последователно **-е > -Ø** и **-Ø > -й**)

-к- > -ц- в завършека на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети със и без редуване **-е- > -й-** в звателна форма

Многосрични съществителни

1.1.1.2.9. Типове с редуване **-ин > Ø** в мн. ч.

N1-071: представител: [българин](#) (145)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: -о

Редуване: -ин- > Ø в последната сричка на основата пред окончанието **-и-** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-072: представител: гостенин (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване: *-ен-ин-* > Ø в края на основата пред окончанието *-и-* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-073D: представител: иракчанин (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване: *-ин-* > Ø в последната сричка от основата пред окончанието *-и-* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

Многосрични съществителни

N1-074D: представител: хазаи (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване: *-ин-* > Ø в последната сричка от основата пред окончанието *-и-* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

N1-075D: представител: турчин (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о/-е*

Редуване:

-ин > **-Ø** в последната сричка от основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

-ч > **-ц** пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети при звателната форма с окончание **-о** или **-е**

Многосрични съществителни

1.1.1.2.10. Редуване Ø > -иј- (при членуване в ед. ч.)

Групата включва два типа с единици, резултат от процеса на субстантивация.

N1-076: представител: военнослужещ (13)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ят**; **-я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Редуване: Ø > **-иј-** пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-077: представител: разсилен (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ят**; **-я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Редуване:

Ø > **-иј-** пред [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

-е > Ø в последната сричка на основата в членуваните форми за ед. ч. и във формите за мн. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

1.1.2. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. -и с ударение върху окончанието

1.1.2.1. Типове без редувания

N1-078: представител: жрец (6)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът**; **-а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-о**

Ударение:

- върху окончанието **-и** в мн. ч.
- върху основата в останалите форми

Едносрични и многосрични съществителни**N1-079: представител: раб (1)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-е**

Ударение:

- върху окончанието **-и** в мн. ч.
- върху основата в останалите форми

Едносрични съществителни**N1-080: представител: алт (3)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Ударение:

- върху основата в ед. ч. и в бройна форма
- върху окончанието в мн. ч.

Едносрични и многосрични съществителни**1.1.2.2. Типове с редувания****1.1.2.2.1. Редуване **-е-** > $\emptyset$ в мн. ч.****N1-081: представител: козел (4)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Звателна форма: **-о** (графично **-ьо**)

Редуване:

- е-** > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.
- по твърдост – мекост на крайната съгласна от основата в звателната форма

Ударение:

- върху първата сричка от основата в звателната форма
- върху втората сричка от основата в останалите форми за ед. ч. и в бройната форма
- върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни**N1-082: представител: овен (лице) (1)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о* (графично *-ьо*)

Редуване:

- е-* > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.
- по твърдост – мекост на крайната съгласна от основата в звателната форма

Ударение:

- върху първата сричка от основата в звателната форма
- върху втората сричка от основата в останалите форми за ед. ч.
- върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни**N1-083: представител: венец (28)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване:

- е-* > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч. и в бройната форма
- върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни**N1-084: представител: борец (30)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *- $\emptyset$* ; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Редуване: *-е-* > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч.
- върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни

N1-085: представител: *отец* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът*; *-а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Редуване:

- е-* > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред окончанието *-и* в мн. ч.
- ц-* > *-ч-* в завършека на основата в звателна форма

Ударение:

- върху първата сричка на основата в звателна форма
- върху втората сричка на основата в останалите форми за ед. ч.
- върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни

N1-086: представител: *агнец* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът*; *-а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Звателна форма: *-о*

Редуване:

- е-* > $\emptyset$ в суфикс *-ец* в мн. ч.
- $\emptyset$ > *-ъ* пред *-и-* в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч. и в бройната форма
- върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни

N1-087: представител: *беглец* (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът*; *-а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: -o

Редуване:

-e- > Ø в суфикс **-ец** в мн. ч.

Ø > -ъ- пред **-л-** в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч.

- върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-088D: представител: джазпевец (4)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Редуване: **-e- > Ø** в последната сричка на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение:

- върху всяка от основите в ед. ч.

- върху първата основа и окончанието в мн. ч.

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-089D: представител: врабец (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Звателна форма: **-o**

Редуване:

-e- > Ø в последната сричка на основата пред окончанието **-и** в мн. ч. и при дублета с редуване **-ц- > -ч-** в звателната форма

-ц- > -ч- в завършека на основата при единия дублет в звателна форма

Ударение:

- върху суфикс **-ец** от основата в ед. ч. и в бройна форма

- върху корена при дублета с редуване **-ц- > -ч-** в звателна форма

- върху окончанието в мн. ч.

Дублетност: формообразователни дублети в звателна форма (със и без промяна на основата)

Многосрични съществителни

N1-090D: представител: ден (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ят; -я)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а/-и

Редуване: -е- > $\emptyset$ в основата пред окончанието -и в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в основната форма и в дублетната бройна форма с окончание -а
- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието -и в мн. ч.

Дублетност: формообразователни дублети при бройната форма с окончание -а или -и (съответно без и със редуване -е- > $\emptyset$)

Едносрични съществителни

1.1.2.2.2. Редуване -е- > -й- в мн. ч. (последователно -е- > $\emptyset$ и $\emptyset$ > -й-)

N1-091: представител: боец (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о

Редуване:

-е- > -й- в основата пред окончанието -и в мн. ч. (последователно -е- > $\emptyset$ и $\emptyset$ > -й-)

Ударение:

- върху основата в ед. ч.
- върху окончанието -и в мн. ч.

Многосрични съществителни

1.1.2.2.3. Редуване -ъ- > $\emptyset$ в мн. ч.

N1-092: представител: момък (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; -и

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о

Редуване:

-ъ- > $\emptyset$ в последната сричка на основата пред окончанието **-и** в мн. ч. и в звателната форма

-к- > **-ц-** в завършека на основата пред окончанието **-и** в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч.

- върху окончанието **-и-** в мн. ч.

Многосрични съществителни**1.1.2.2.4. Редуване $\emptyset$ > -ов (частен случай – с дублетно окончание -е)****Типове с дублетност**

N1-093: представител: *бас* (1) (музик.)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и/-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване: $\emptyset$ > **-ов** пред окончанието **-е** в мн. ч. при единия дублет

Ударение:

- върху окончанието в дублета с окончание **-и** в мн. ч.

- върху основата в останалите форми

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. с окончание **-и** или **-е** (съответно без и със редуване $\emptyset$ > **-ов**)

Едносрични съществителни

N1-094D: представител: *бас* (1) (лице)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-и/-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-е**

Редуване: $\emptyset$ > **-ов** пред окончанието **-е** в мн. ч. при единия дублет

Ударение:

- върху окончанието в дублета с окончание **-и** в мн. ч.

- върху основата в останалите форми

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. с окончание **-и** или **-е** (съответно без и със редуване $\emptyset$ > **-ов**)

Едносрични съществителни

N1-095D: представител: лъч (1)**Основа:** на твърда съгласна**Окончание:** Ø ; -и/-е**Членувана форма за ед. ч.:** [-ъ] (графично съответно -ът; -а)**Членувана форма за мн. ч.:** -те**Бройна форма:** -а**Редуване:** Ø > -ов пред окончанието -е в мн. ч. при единия дублет**Ударение:**

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието в дублета с окончание -и в мн. ч.
- върху корена в останалите форми

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. с окончание -и или -е (съответно без и със редуване Ø > -ов)

Едносрични съществителни**1.2. Типове със стойност на окончанието Ø в ед. ч. и -е в мн. ч.**

Окончание в ед. ч.	Окончание в мн. ч.
Ø	-е

Разграничават се две групи типове с окончание -е в мн. ч. в зависимост от мястото на ударението – с ударение върху основата и с ударение върху окончанието.

1.2.1. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. -е с ударение върху основата

Характерна особеност на тази група флективни типове е разширението на основата с формант -ов- (т.е. редуването Ø > -ов-) пред окончанието -е в мн. ч. В граматиките на българския език това разширение се описва като принадлежащо към окончанието.

1.2.1.1. Типове само с редуване Ø > -ов- в мн. ч.**N1-096: представител: зном (8)****Основа:** на твърда съгласна**Окончание:** Ø ; -е**Членувана форма за ед. ч.:** [-ъ] (графично съответно -ът; -а)**Членувана форма за мн. ч.:** -те**Бройна форма:** -а**Звателна форма:** -е**Редуване:** Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.**Ударение:** върху корена**Едносрични съществителни**

N1-097: представител: плъх (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: -Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Звателна форма: -о

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични съществителни

N1-098: представител: лъб (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Звателна форма: -е

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху корена в останалите форми

Едносрични съществителни

N1-099: представител: вид (30)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху корена в останалите форми

Едносрични и многосрични съществителни

N1-100: представител: нож (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение:

- върху суфикса -ов- в мн. ч.
- върху корена в останалите форми

Едносрични съществителни

N1-101: представител: [вожд](#) (29)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -е

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични и многосрични съществителни

N1-102: представител: [нол](#) (лице) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -е

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение:

- върху корена в ед. ч.
- върху суфикса -ов- в мн. ч.

Едносрични съществителни

N1-103: представител: [кум](#) (1)

Окончание: -Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -е

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху корена в останалите форми

Едносрични съществителни за означаване на лица

N1-104: представител: врач (24)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични и многосрични съществителни

N1-105: представител: байц (6)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични и многосрични съществителни

N1-106: представител: пул (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [ʼ-ъ] (графично съответно -ят; -я)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а (графично -я)

Редуване:

Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

- по твърдост – мекост на крайната съгласна в основата пред членната морфема в ед. ч. и пред окончанието за бройна форма (графично съответно -я; -я)

Ударение: върху корена

Едносрични съществителни

Типове с дублетност

N1-107D: представител: вол (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Звателна форма: -е

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение:

- върху суфикса **-ов-** в мн. ч. при единия дублет
- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентна дублетност в мн. ч. – ударение върху корена или върху суфикса **-ов-**
Едносрични съществителни

N1-108D: представител: кол (9)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване: Ø > **-ов-** пред окончанието **-е** в мн. ч.

Ударение:

- върху суфикса **-ов-** в мн. ч. при единия дублет
- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентна дублетност в мн. ч. – ударение върху корена или върху суфикса

-ов-

Едносрични съществителни

N1-109D: представител: дроб (м. р., анатом.) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване: Ø > **-ов-** пред окончанието **-е** в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч. при единия дублет
- върху суфикса **-ов-** в мн. ч. при единия дублет
- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети

- в членуваните форми в ед. ч. – ударение върху основата или върху [-ъ] от членната морфема

- в мн. ч. – ударение върху корена или върху суфикса **-ов-**

Едносрични съществителни

N1-110D: представител: дар (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е* в мн. ч.

Ударение:

- върху окончанието *-е* в мн. ч. при единия дублет
- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети в мн. ч. – ударение върху корена или върху окончанието *-е*

Едносрични съществителни

N1-111D: представител: ек (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е* в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч. при единия дублет
- върху окончанието *-е* в мн. ч.
- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети при членуваните форми за ед. ч. – ударение върху корена или върху [-ъ] от членната морфема

Едносрични съществителни

N1-112D: представител: grim (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø ; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е* в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч. при единия дублет
- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети при членуваните форми за ед. ч. – ударение върху корена или върху [-ъ] от членната морфема

Едносрични съществителни

N1-113D: представител: крез (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-e/-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Редуване: Ø > *-ов-* или Ø > *-овц-* пред окончанието в мн. ч.

Ударение: върху корена

Дублетност: формообразователни дублети

- разширение на основата в мн. ч. с *-ов-* или с *-овц-*

- окончание за мн. ч. *-е* или *-и* според суфикса за разширяване на основата (*-е* при *-ов-* и *-и* при *-овц-*)

Едносрични съществителни

N1-114D: представител: скилифт (36)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е* в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане.

Сложни съществителни с втора съставка 1-срична основа

Съществителни с основа на -й

N1-115: представител: кей (7)

Основа: с основа на *-й*

Окончание: Ø; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е* в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични съществителни

N1-116: представител: змеѝ (1)

Основа: с основа на **-ѝ**

Окончание: $\emptyset$; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ѣ] (графично съответно **-ят; -я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а** (графично **-я**)

Звателна форма: **-у** (графично **-ю**)

Редуване: $\emptyset > -ов-$ пред окончанието **-е** в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични съществителни

N1-117: представител: бей (2)

Основа: с основа на **-ѝ**

Окончание: $\emptyset$; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ѣ] (графично съответно **-ят; -я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Редуване: $\emptyset > -ов-$ пред окончанието **-е** в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични съществителни

Типове с повече от едно редуване ($\emptyset > -ов-$ и друго)

1.2.1.2. Редувания $\emptyset > -ов-$ и $'-а > -е-$

Типове само с дублетност

N1-118D: представител: мях (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ѣ] (графично съответно **-ѣт; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване:

$\emptyset > -ов-$ пред окончанието **-е** в мн. ч.

$'-а > -е-$ в корена в членуваните форми за ед.ч. и във формите за мн. ч. при единия

дублет

Ударение:

- постоянно при дублета с **-е-** – върху корена във всички форми

- подвижно при дублета с редуване $'-а > -е$ (с променливо **я**) в корена: върху [-ѣ] от членната морфема в ед. ч.; върху окончанието **-е-** в мн. ч.; върху корена в останалите форми

Дублетност: фонетични дублети с $'-а$ (графично **-я-**) или **-е-** в основната форма

Едносрични съществителни

N1-119D: представител: дял (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване:

Ø > **-ов-** пред окончанието **-е** в мн. ч.

'**-а** > **-е** в корена при дублетните форми с ударение върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в членуваните форми за ед. ч. при единия дублет; върху корена при другия дублет

- върху корена в останалите форми

Дублетност:

- акцентни дублети при членуваните форми за ед. ч.: ударение върху [-ъ] от членната морфема или върху корена

- фонетични дублети при членуваните форми за ед. ч.: '**-а** (графично **-я**) или **-е-** в корена

Едносрични съществителни

1.2.1.3. Редувания Ø > -ов- и Ø > -ъ-

N1-120: представител: център (14)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване:

Ø > **-ов-** пред окончанието **-е** в мн. ч.

ъ > Ø в основата в мн. ч.

Ударение: върху корена

Многосрични съществителни

N1-121: представител: огън (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [ʼ-ъ] (графично съответно **-ят; -я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: ' **-а** (графично **-я**)

Редуване:

Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

-ъ- > Ø в основата в мн. ч.

- по твърдост – мекост във всички производни форми (графично -я или -б-)

Ударение:

- върху суфикса -ов- в мн. ч.

- върху корена в останалите форми

Многосрични съществителни**Типове с дублетност****N1-122D: представител: бизнесцентър (5)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване:

Ø > -ов- пред окончанието -е в мн. ч.

-ъ- > Ø в основата в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични съществителни**1.2.1.4. Редувания Ø > -ов- и -ръ- > -ър-****Типове само с дублетност****N1-123D: представител: гръм (1)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване:

Ø > -ов- пред окончанието -е- в мн. ч.

-ръ- > -ър- при членуваните форми в ед. ч.; при едната от дублетните форми за мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху корена в останалите форми

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. със или без редуване -ръ- > -ър-

Едносрични съществителни

1.2.1.5. Редувания $\emptyset > -ев-$ и $-й-$ $> \emptyset$

N1-124: представител: брой (7)

Основа: на $-й$

Окончание: $\emptyset$; $-е$

Членувана форма за ед. ч.: [$-ъ$] (графично съответно $-ят$; $-я$)

Членувана форма за мн. ч.: $-те$

Редуване:

$\emptyset > -ев-$ пред окончанието $-е$ в мн. ч.

$-й-$ $> \emptyset$ в основата пред суфикс $-ев-$ в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични съществителни

1.2.1.6. Редувания $\emptyset > -ов-$ и по твърдост – мекост

N1-125: представител: зем (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; $-е$

Членувана форма за ед. ч.: [$^{\circ}-ъ$] (графично съответно $-ят$; $-я$)

Членувана форма за мн. ч.: $-те$

Звателна форма: $-е/-о$

Редуване:

$\emptyset > -ов-$ пред окончанието $-е$ в мн. ч.

$\emptyset > -к-$ пред окончанието $-о$ в звателна форма при единия дублет

- по твърдост – мекост на съгласната пред суфикс $-ов-$ в мн. ч. и пред членната морфема в ед. ч. (графично съответно $-б-$ и $-я-$)

Ударение: върху корена

Дублетност: формообразователни дублети с окончание $-о$ или $-е$ в звателна форма

Едносрични съществителни

1.2.2. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. $-е$ с ударение върху окончанието

1.2.2.1. Типове без редувания

N1-126: представител: мъж (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; $-е$

Членувана форма за ед. ч.: [$-ъ$] (графично съответно $-ът$; $-а$)

Членувана форма за мн. ч.: $-те$

Звателна форма: $-о$

Ударение:

- върху основата в основната и в звателната форма
- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието **-е-** в мн. ч.

Едносрични съществителни**1.2.2.2. Типове с редувания****1.2.2.2.1. Редуване по твърдост – мекост****N1-127: представител: кон (1)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [ʼ-ъ] (графично съответно **-ят; -я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Бройна форма: **-а** (графично **-я**)

Звателна форма: **-о** (графично **-ъо**)

Редуване: по твърдост – мекост на крайната съгласна от основата в членуваните форми за ед. ч., в звателната и в бройната форма (графично съответно **-я; -ъо; -я**)

Ударение:

- върху корена в ед. ч.
- върху окончанието в мн. ч.

Едносрични съществителни**N1-128: представител: крал (3)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [ʼ-ъ] (графично съответно **-ят; -я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-у** (графично **-ю**)

Редуване: по твърдост – мекост на крайната съгласна от основата в членуваните форми за ед. ч. и в звателната форма (графично съответно **-я; -ю**)

Ударение:

- върху окончанието в мн. ч., както и в звателната форма при единия дублет
- върху корена в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети при звателната форма с ударение върху основата или върху окончанието

Едносрични съществителни

1.2.2.2.2. Редуване -з > -ж- в звателна форма

N1-129: представител: [княз](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -е

Редуване: -з > -ж- на крайната съгласна от основата в звателната форма

Ударение:

- върху корена в ед. ч.
- върху окончанието в мн. ч.

Едносрични съществителни

1.2.2.2.3. Типове с редуване Ø > -ов-

N1-130: представител: [врат](#) (22)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е- в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието -е- в мн. ч.
- върху основата в останалите форми

Едносрични и многосрични съществителни

N1-131: представител: [дъжд](#) (4)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: Ø > -ов- пред окончанието -е- в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието в мн. ч.

Едносрични съществителни

N1-132: представител: полубог (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е-* в мн. ч.

Ударение:

- върху всяка от основите в ед. ч.
- върху първата основа и върху окончанието в мн. ч.

Многосрични съществителни

N1-133: представител: амперчас (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е-* в мн. ч.

Ударение:

- върху всяка от основите в ед. ч.
- върху първата основа и върху окончанието в мн. ч.

Многосрични сложни съществителни

Типове с дублетност

N1-134: представител: дом (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Редуване: Ø > *-ов-* пред окончанието *-е-* в мн. ч.

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието *-е-* в мн. ч. при единия дублет
- върху основата в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети в мн. ч. с ударение върху основата или върху окончанието

Едносрични съществителни

Типове с повече от едно редуване

1.2.2.2.4. Типове с редувания $\emptyset > -ов-$ в мн. ч. и $'-а- > -е-$

N1-135: представител: [звяр](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; $-е$

Членувана форма за ед. ч.: $[-ъ]$ (графично съответно $-ът$; $-а$)

Членувана форма за мн. ч.: $-те$

Бройна форма: $-а$

Редуване:

$\emptyset > -ов-$ пред окончанието $-е-$ в мн. ч.

$'-а- > -е-$ в мн. ч.

Ударение:

- върху окончанието в мн. ч.

- върху основата в останалите форми

Едносрични съществителни

N1-136: представител: [вятър](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; $-е$

Членувана форма за ед. ч.: $[-ъ]$ (графично съответно $-ът$; $-а$)

Членувана форма за мн. ч.: $-те$

Бройна форма: $-а$

Звателна форма: $-е$

Редуване:

$\emptyset > -ов-$ пред окончанието $-е-$ в мн. ч.

$'-а- > -е-$ в звателната форма и в мн. ч.

$-ъ- > \emptyset$ пред окончанието в звателната форма и в мн. ч.

Ударение:

- върху окончанието $-е-$ в мн. ч.

- върху основата в останалите форми

Многосрични съществителни

N1-137: представител: [бръг](#) (5)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; $-е$

Членувана форма за ед. ч.: $[-ъ]$ (графично съответно $-ът$; $-а$)

Членувана форма за мн. ч.: $-те$

Бройна форма: $-а$

Редуване:

Ø > -ов- пред окончанието -е- в мн. ч.

'-а- > -е- в членуваните форми за ед. ч., в мн. ч., но не и в бройната форма

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху окончанието -е- в мн. ч.

- върху основата в останалите форми

Едносрични и многосрични съществителни**N1-138: представител: бяс (зъл дух) (3)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване:

Ø > -ов- пред окончанието -е- в мн. ч.

'-а- > -е- в мн. ч.

Ударение:

- върху корена в основната форма

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху окончанието -е- в мн. ч.

Едносрични съществителни**1.2.2.2.5. Типове с редувания Ø > -ов- в мн. ч. и -ръ- > -ър-****N1-139: представител: връх (2)**

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -е

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -те

Бройна форма: -а

Редуване:

Ø > -ов- пред окончанието -е- в мн. ч.

-ръ- > -ър- във всички форми без основната

Ударение:

- върху корена в основната и в бройната форма

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху окончанието -е- в мн. ч.

Едносрични съществителни

1.2.2.2.6. Типове редувания $\emptyset > -ов-$ в мн. ч. и $-з-$ $> -ж-$ в ед. ч.

N1-140: представител: *бог* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът*; *-а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: *-а*

Звателна форма: *-е*

Редуване:

$\emptyset > -ов-$ пред окончанието *-е-* в мн. ч.

$-з > -ж-$ пред окончанието *-е-* в звателната форма

Ударение:

- върху окончанието *-е-* в мн. ч.

- върху корена в останалите форми

Едносрични съществителни

N1-141D: представител: *враг* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът*; *-а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е/-о*

Редуване:

$\emptyset > -ов-$ пред окончанието *-е-* в мн. ч.

$-з > -ж-$ в звателна форма при дублета с окончание *-е*

Ударение:

- върху корена в звателната форма

- върху [ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху окончанието *-е-* в мн. ч.

Дублетност: формообразователни дублети – окончание *-о* или *-е* в звателната форма

Едносрични съществителни

1.2.2.2.7. Типове с редувания $\emptyset > -ев-$ и $-й-$ $> \emptyset$

Типове с основа на -й

N1-142: представител: *бой* (сбиване) (1)

Основа: на *-й*

Окончание: $\emptyset$; *-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят*; *-я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Бройна форма: -а- (графично **-я**)

Редуване:

$\emptyset > -ев-$ пред окончанието **-е-** в мн. ч.

-й- $> \emptyset$ при завършека на основата пред суфикс **-ев-** в мн. ч.

Ударение:

- върху окончанието **-е-** в мн. ч.

- върху корена в останалите форми

Едносрични съществителни

1.2.2.2.8. Редувания $\emptyset > -ов-$ в мн. ч. и $\emptyset > -к-$

N1-143D: представител: син (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; **-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът**; **-а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Редуване:

$\emptyset > -ов-$ пред окончанието **-е-** в мн. ч.

$\emptyset > -к-$ пред окончанието **-о** при единия дублет в звателна форма

Ударение:

- върху [-ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху окончанието **-е-** в мн. ч.

- върху основата в останалите форми

Дублетност:

- дублетни форми при окончанието за звателна форма **-о** или **-е**

- дублетни форми за мн. ч. след числителни *двама, трима* и т.н. – *сина* и *синове*

Едносрични съществителни

1.3. Типове със стойност на окончанието **-а** в мн. ч.

Окончание в ед. ч.	Окончание в мн. ч.
$\emptyset$	-а

Според мястото на ударението – върху гласна от основата или върху окончанието – съществителните със стойност **-а** на окончанието в мн. ч. се разпределят в два групи типове: с ударение върху основата и с ударение върху окончанието.

1.3.1. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-а** с ударение върху основата

Характерно за типовете от тази група е, че образуват формите си за мн. ч. винаги с редуване: или по твърдост – мекоост (типове *брат* и *събрат*), или с разширение на основата със суфикс **-ищ-** (т.е. $\emptyset > -ищ-$).

1.3.1.1. Типове с редуване по твърдост – мекост

N1-144: представител: *събрат* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; 'а (графично -я)

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -та

Звателна форма: -е

Редуване: по твърдост – мекост на крайната съгласна от основата пред окончанието -а в мн. ч. (графично -я)

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Тип с дублетност

N1-145D: представител: *брат* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; 'а (графично -я)

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -та

Звателна форма: -е/-о

Редуване:

- по твърдост – мекост на крайната съгласна от основата пред окончанието 'а (графично -я) в мн. ч.

Ø > -к при дублета с окончание -о в звателна форма

Ударение: върху корена

Дублетност: дублетни звателни форми с окончание -е и -о

Едносрични съществителни

1.3.1.2. Типове с редуване Ø > -ищ-

N1-146: представител: *кър* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; -а

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно -ът; -а)

Членувана форма за мн. ч.: -та

Бройна форма: -а

Редуване: Ø > -ищ- пред окончанието -а- в мн. ч.

Ударение: върху корена

Едносрични съществителни

N1-147: представител: съд (1) (институция)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -а*)

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: Ø > *-ил-ищ-* пред окончанието *-а-* в мн. ч.

Ударение:

- върху [ъ] от членната морфема в ед. ч.

- върху суфикса *-ил-* в мн. ч.

Едносрични съществителни

N1-148: представител: кръстопът (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: [ʼ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване:

Ø > *-ищ-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

- по твърдост – мекост на съгласната пред членната морфема в ед. ч. и пред окончанието *-а* в бройната форма (отбелязвана графично съответно с *-я; -я*)

Ударение: върху втората основа (*път*)

Едносрични и многосрични съществителни

N1-149: представител: сън (съновидение) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: [ʼ-ъ] (графично съответно *-ят; -я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Бройна форма: *-а* (графично *-я*)

Редуване:

Ø > *-ищ-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

- по твърдост – мекост на съгласната пред членната морфема в ед. ч. и пред окончанието *-а* в бройната форма (отбелязвана графично съответно с *-я; -я*)

Ударение:

- върху основата в основната форма, в бройната форма и в мн. ч.

- върху [ъ] от членната морфема в ед. ч.

Едносрични съществителни

N1-150: представител: край (1)

Основа: с основа на **-й**

Окончание: Ø; **-а**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ят; -я**)

Членувана форма за мн. ч.: **-та**

Бройна форма: **-а** (графично **-я**)

Редуване:

Ø > **-ищ-** пред окончанието **-а** в мн. ч.

-й > Ø в мн. ч.

Ударение: върху основата

Едносрични съществителни

Типове с дублетност

N1-151: представител: друм (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-а/-и**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-та/-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване: Ø > **-ищ-** пред окончанието **-а** при единия дублет в мн. ч.

Ударение: върху корена

Дублетност:

- дублети при формите за мн. ч. с окончание **-а** и **-и**

- дублети в мн. ч. при членуваните форми с морфема **-та** (при окончанието **-а**) и **-те** (при окончанието **-и**)

Едносрични съществителни

N1-152: представител: куп (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-а/-е**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-та/-те**

Бройна форма: **-а**

Редуване:

Ø > **-ищ-** пред окончанието **-а** в мн. ч.

Ø > **-ов-** пред окончанието **-е** в мн. ч.

Ударение: върху корена

Дублетност:

- дублети в мн. ч. с окончание **-а** (при формите със суфикс **-ищ-**) и **-е** (при формите със суфикс **-ов-**)

- дублети в мн. ч. при членуваните форми с морфема **-та** при окончанието **-а** и **-те** при окончанието **-е**

Едносрични съществителни

1.3.1.3. Типове с основа на гласна

N1-153: представител: [конференсие](#) (6)

Основа: на гласна; формоизменение като при среден род

Окончание: Ø; **-а**

Членувана форма за ед. ч.: **-то**

Членувана форма за мн. ч.: **-та**

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни (за лица).

N1-154: представител: [буржоа](#) (1)

Основа: на гласна

Окончание: Ø

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Членувана форма за мн. ч.: **-та**

Ударение: върху последната гласна от основата

Синкретична форма за ед. ч. и мн. ч.

Многосрични съществителни

1.3.2. Типове със стойност на окончанието в мн. ч. **-а** с ударение върху окончанието

1.3.2.1. Типове без редуване

N1-155: представител: [крак](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; **-а**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът**; **-а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-та**

Бройна форма: **-а**

Ударение:

- върху основата в бройната форма
- върху [ъ] от членната морфема в ед. ч.
- върху окончанието **-а** в мн. ч.

Едносрични съществителни

N1-156: представител: номер (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-a*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -a*)

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Бройна форма: *-a*

Ударение:

- върху основата в ед. ч. и в бройната форма
- върху окончанието *-a* в мн. ч.

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-157: представител: лист (на растение) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-a/-и*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -a*)

Членувана форма за мн. ч.: *-та/-те*

Бройна форма: *-a*

Ударение:

- върху корена в ед. ч., в бройната форма и при дублета с окончание *-и* в мн. ч.
- върху окончанието за мн. ч. *-a* при другия дублет

Дублетност: формообразователни дублети

- в мн. ч. с окончание *-a* или *-и*

- при членуваните форми за мн. ч. *-та* (при окончанието *-a*) или *-те* (при окончанието *-и*)

Едносрични съществителни

1.3.2.2. Типове с редуване

1.3.2.2.1. Редуване Ø > *-ов*

Типове с дублетност

N1-158D: представител: роз (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; *-a/-е*

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ът; -a*)

Членувана форма за мн. ч.: *-та/-те*

Бройна форма: *-a*

Редуване: Ø > *-ов* при дублетната форма в мн. ч. с окончание *-е*

Ударение:

- върху основата в ед. ч., в бройната форма и в дублета с окончание **-е** в мн. ч.
- върху окончанието **-а** в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: формообразователни дублети

- дублети в мн. ч. с окончание **-а** или **-е** (при формите със суфикс **-ов-**)
- при членуваните форми за мн. ч. **-та** (при окончанието **-а**) или **-те** (при окончанието **-е**)

Едносрични съществителни**1.3.2.2.2. Редуване -ин > ∅**

N1-159: представител: [господин](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: ∅; **-а**

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Членувана форма за мн. ч.: **-та**

Звателна форма: **-е**

Редуване: суфикс **-ин > ∅** в основата в мн. ч. пред окончанието **-а**

Ударение:

- върху основата в ед. ч.
- върху окончанието **-а** в мн. ч.

Многосрични съществителни**1.4. Типове с окончание ∅ без форми за мн. ч.**

Названието на групата е донякъде условно, тъй като в нея се включват и типове със съществителни без форми за мн. ч., но с бройна форма.

1.4.1. Типове без редувания

N1-160: представител: [абанос](#) (1104)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: ∅; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Ударение: върху основата

Многосрични и едносрични съществителни

N1-161: представител: [белом](#) (17)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: ∅; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Бройна форма: -а

Ударение: върху основата

Многосрични и едносрични съществителни

N1-162: представител: [дъх](#) (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Бройна форма: -а

Ударение:

- върху [ъ] от членната морфема за ед. ч.

- върху основата в останалите форми

Едносрични съществителни

N1-163: представител: [лов](#) (13)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Ударение: върху [ъ] от членната морфема за ед. ч.

Едносрични съществителни

N1-164: представител: [алуминий](#) (66)

Основа: с основа на **-й**

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ят; -я**)

Ударение: върху основата

Едносрични и многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-165D: представител: [бизнеселит](#) (11)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-166D: представител: [янтар](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети

Многосрични съществителни

N1-167D: представител: [сулфатазол](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Бройна форма: **-а**

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

1.4.2. Типове с редувания

1.4.2.1. Типове с редуване: -ъ > Ø

N1-168: представител: [авантюризм](#) (433)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Редуване: **-ъ > Ø** в основата при членуваните форми в ед. ч.

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-169D: представител: [етнотуризм](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: Ø; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Редуване: **-ъ > Ø** в основата при членуваните форми в ед. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

Многосрични сложни съществителни

N1-170D: представител: екуменизъм (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Редуване: **-ъ** > $\emptyset$ в основата при членуваните форми в ед. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

Многосрични съществителни

1.4.2.2. Редуване: 'а > -е

N1-171: представител: зняв (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: $\emptyset$; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно **-ът; -а**)

Редуване: 'а > -е в основата при членуваните форми в ед. ч.

Ударение:

- върху корена в основната форма

- върху [ъ] от членната морфема за ед. ч.

Едносрични съществителни

Макротип 2. Съществителни от мъжки род със стойност на окончанието в ед. ч., различна от нула ($\emptyset$) (напр. *войвода, съдия, чичо*)

В рамките на макротип 2 са включени групи съществителни от мъжки род, разпределени според стойността на окончанието им в единствено число. Те влизат в състава на следните 4 групи флективни типове:

2.1. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. **-а**

2.2. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. **-о**

2.3. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. **-е**

2.4. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. **-и**.

В рамките на всеки тип се обособяват по-малки групи според мястото на ударението, а по-нататък и според наличието / липсата на редувания при формоизменението.

2.1. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. -а

Окончание в ед. ч.	Окончание в мн. ч.
-а	-и

2.1.1. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. -а с ударение върху основата

2.1.1.1. Типове без редувания (и с основа на съгласна)

N1-172: представител: [войвода](#) (21)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: -а; -и

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-173: представител: [бащица](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: -а; -и

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -е

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-174: представител: [nana](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: -а; -и

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

2.1.1.2. Типове с редувания (и с основа на гласна)

2.1.1.2.1. Типове с редуване -к > -ц- в мн. ч. (с основа на съгласна)

N1-175: представител: [владика](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: -а; -и

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -к- > -ц- при завършека на основата в мн. ч.

Звателна форма: -о

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

2.1.1.2.2. Типове с редуване *-j-* > $\emptyset$ в мн. ч. (с основа на гласна)

N1-176: представител: [*бояджия*](#) (158)

Основа: на *-j-* в основната форма

Окончание: *-а* (графично *-я*); *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-j-* > $\emptyset$ при завършека на основата в мн. ч.

Звателна форма: *-о* (графично *-йо*)

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-177D: представител: [*талигаджия*](#) (2)

Основа: на *-j-* в основната форма

Окончание: *-а* (графично *-я*); *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-j-* > $\emptyset$ при завършека на основата в мн. ч.

Звателна форма: *-о* (графично *-йо*)

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети

Многосрични съществителни

2.1.2. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. *-а* с ударение върху окончанието

2.1.2.1. Типове без редувания (с основа на съгласна)

Типовете включват едва 9 съществителни, разпределени в три флективни типа.

N1-178: представител: [*баща*](#) (8)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-а*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху окончанието

Многосрични съществителни

N1-179: представител: *ага* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-а*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Ударение:

- върху корена в звателната форма
- върху окончанието в останалите форми

Многосрични съществителни

2.1.2.2. Типове с редувания (с основа на гласна)

2.1.2.2. Типове с редуване *-j-* > $\emptyset$ в мн. ч. (с основа на гласна)

С тази особеност е само едноелементният тип с представител *съдия*.

N1-180: представител: *съдия* (1)

Основа: на *-j-* в основната форма

Окончание: *-а* (графично *-я*); *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-j-* > $\emptyset$ в мн. ч. при завършека на основата

Звателна форма: *-о* (графично *-йо*)

Ударение:

- върху основата в звателната форма и в мн. ч.
- върху окончанието в останалите форми

Многосрични съществителни

2.2. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. *-о*

При тази група съществителни ударението е винаги върху основата.

Различават се съществителни с основа на съгласна и на гласна.

2.2.1. Типове с окончание в мн. ч. *-и*

Окончание в ед. ч.	Окончание в мн. ч.
<i>-о</i>	<i>-и</i>

2.2.1.1. Типове без редувания (с основа на съгласна и на гласна)

Типовете без редувания не са типични, те включват едва няколко сравнително скоро заети съществителни.

N1-181: представител: [*импресарио*](#) (1)

Основа: на гласна

Окончание: *-о*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-182: Представител: [*маестро*](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-о*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-183: представител: [*гаучо*](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *Ø*, *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни за означаване на лица

Особености: форма за мн. ч. по чужд образец с добавяне на *-ос-* пред окончанието *-и* в мн. ч.

2.2.1.2. Типове с редувания (с основа на съгласна)

N1-184: представител: [*вуйчо*](#) (82)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-о*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *Ø* > *-овц-* в мн. ч. пред окончанието *-и*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Типове с дублетност

N1-185D: представител: бащичко (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-o*; *-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: Ø > *-овц-* в мн. ч. пред окончанието *-и*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети: ударение върху различни срички от основата

Многосрични съществителни

2.2.2. Типове с окончание в мн. ч. *-а*

Окончание в ед. ч.	Окончание в мн. ч.
<i>-o</i>	<i>-а</i>

N1-186: представител: жиголо (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-o*; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни с формоизменение, типично за ср. р.

2.3. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. *-е*

Окончание в ед. ч.	Окончание в мн. ч.
<i>-е</i>	Няма форми за мн. ч.

N1-187: представител: началник-управление (2)

Основа: на гласна

Окончание: *-е*; без форми за мн. ч. в употребата

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Ударение: върху всяка от основите

Многосрични сложни съществителни

Особености:

- съотнасяне по род според първата съставка
- формоизменение като при ср. р. с окончание *-е*

2.4. Типове със стойност на окончанието в ед. ч. *-и*

Окончание в ед. ч.	Окончание в мн. ч.
<i>-и</i>	<i>-и</i>

Групата включва едва 4 съществителни, разпределени в два флективни типа според мястото на ударението – върху основата или върху окончанието.

N1-188: представител: [янки](#) (2)

Основа: на съгласна

Окончание: *-и*; *-и* (синкретично окончание в ед. и мн. ч.)

Членувана форма за ед. ч.: няма

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

N1-189: представител: [постови](#) (2) (субстантиви)

Основа: на съгласна

Окончание: *-и*; *-и* (синкретично окончание в ед. и мн. ч.)

Членувана форма за ед. ч.: [-ъ] (графично съответно *-ят*; *-я*)

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: Ø > *-j-* в основата при членуваните форми в ед. ч. (графично *-я(т)*)

Ударение: върху основата

Многосрични съществителни

Макротип 3. Незимяеми съществителни от мъжки род

N1-190: представител: [август](#) (57)

Основа: на твърда съгласна или на гласна

Окончание: Ø

Ударение: върху основата

Особеност: съществителни от м. р. без формоизменение

Едносрични и многосрични съществителни

Макротип 4. Съществителни местоимения от мъжки род

В този макротип се включват три категории лексеми от мъжки род, отнасяни традиционно към различни видове местоимения за лица и предмети.

Характерна особеност на формоизменението на тези лексеми е, че парадигмата им включва форми за съгласувана и несъгласувана глаголна група, наричани по традиция падежни (именителни, винителни и дателни). Част от тези лексеми имат и кратки форми за несъгласувана глаголна група.

Според особеностите си при формоизменението съществителните местоимения се разпределят в следните групи:

- 4.1. Съществителни местоимения с падежни форми (с пълни и кратки форми)
- 4.2. Съществителни местоимения с падежни форми (без кратки форми)
- 4.3. Съществителни местоимения без падежни форми.

4.1. Съществителни местоимения с падежни форми (с пълни и кратки форми)

N1-191M: представител: *мой* (1)

Особености: съществително местоимение за лица и предмети

Без членувани форми

Форма за мн. ч.: суплетивна (*ме*)

Пълни и кратки форми за несъгласувана глаголна група (суплетивни).

Ударение: върху основата

4.2. Съществителни местоимения с падежни форми (без кратки форми)

N1-192M: представител: *никой* (2)

Особености: съществително местоимение за лица

Без членувани форми

Форма за мн. ч.: *-и*

Без кратки форми за несъгласувана глаголна група

Ударение: върху основата

Свързва се с прилагателни от мъжки род (словоредно прилагателното е след съществителното).

N1-193M: представител: *кой* (1)

Особености: съществително местоимение за лица

Без членувани форми

Форма за мн. ч.: *-и*

Без кратки форми за несъгласувана глаголна група

Ударение:

- върху корена в основната форма

- върху окончанието в мн. ч.

- върху завършека *-о* във формата за несъгласувана глаголна група (*кого*)

Свързва се с прилагателни от м. р. (словоредно прилагателното е след съществителното).

N1-194M: представител: *който* (1)

Особености: съществително местоимение за лица и предмети

Без членувани форми

Без кратки форми за несъгласувана глаголна група

Формоизменение в основата при образуване на производните форми

Ударение:

- върху първата сричка в основната форма
- върху втората сричка в останалите форми

Свързва се с прилагателни от м. р. (словоредно прилагателното е след съществителното).

4.3. Съществителни местоимения без падежни форми

N1-195M: представител: *всеки* (1)

Особености: съществително местоимение за лица

Без членувани форми

Окончание: *-и, -и*

Редуване:

- е > -и* в корена в мн. ч.
- к > -ч-* в корена в мн. ч.

Ударение: върху основата

Свързва се с прилагателни от м. р. (словоредно прилагателното е след съществителното).

Подклас 2. Съществителни имена от женски род. Флективни типове

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	Ø; <i>-а</i>	<i>-и</i>
Членувано	<i>-та</i>	<i>-те</i>
Звателна форма	<i>-о; -е</i>	–

Според стойността на окончанието в единствено число съществителните от женски род се разпределят в два макротипа:

Макротип 1. Съществителни от женски род с окончание с нулева стойност (Ø)

Макротип 2. Съществителни от женски род с окончание със стойност *-а*

В отделни макротипове са обособени неизменяемите съществителни, както и съществителното местоимение *тя*, чиято парадигма съдържа и форми (пълни и кратки) за несъгласувана глаголна група (т. нар. винителни и дателни форми).

Макротип 1. Съществителни от женски род с окончание с нулева стойност (Ø)
в ед. ч.

Съществителните от женски род в групите от макротип 1 имат три общи особености:

- а) основата им завършва на твърда съгласна
- б) при членуване в ед. ч. ударението се мести върху членната морфема *-та*
- в) нямат звателна форма.

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	Ø	-и
Членувано	-та	-те
Звателна форма	няма	–

В рамките на макротип 1 се обособяват две групи флексивни типове в зависимост от наличието на редувания при формоизменението.

1.1. Типове без редувания

N2-001: представител: [кост](#) (195)

Окончание: Ø; -и

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в членуваната форма в ед. ч.
- върху основата в останалите форми

N2-002: представител: [бавност](#) (2392)

Окончание: Ø

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в членуваната форма в ед. ч.
- върху основата в основната форма

N2-003: представител: [несвяст](#) (13)

Окончание: Ø

Основа: на съгласна

Без форми за мн. ч.

Без членувана форма в ед. ч.

Ударение: върху основата

N2-004: Представител: [четвърт](#) (1)

Основа: на съгласна

Окончание: Ø; -и

Членувана форма за мн. ч.: -те

Без членувана форма в ед. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N2-005D: представител: [закръгленост](#) (2)

Окончание: Ø; *-и*

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в членуваната форма в ед. ч.
- върху основата в останалите форми

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

N2-006D: представител: [устойчивост](#) (52)

Окончание: Ø

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в членуваната форма в ед. ч.
- върху основата в основната форма

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

N2-007D: представител: [реторичност](#) (16)

Окончание: Ø

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в ед. ч.
- върху основата в основната форма

Дублетност: фонетични дублети

1.2. Типове с редувания

1.2.1. Редуване ' *-а* > *-е* (променливо *я*)

N2-008: представител: [цялост](#) (1)

Окончание: Ø; *-и*

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: 'а > -е (променливо я) в корена в членуваната форма за ед. ч.

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в ед. ч.
- върху основата в останалите форми

N2-009: представител: вярност (6)

Окончание: Ø

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Редуване: 'а > -е (променливо я) в корена в членуваната форма за ед. ч.

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в ед. ч.
- върху основата в основната форма

Типове с дублетност

N2-010: представител: незрялост (4)

Окончание: Ø

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в ед. ч.
- върху основата в основната форма

Дублетност: фонетични дублети с 'а- (променливо -я) и с -е- в корена

1.2.2. Редуване -е- > Ø

N2-011: представител: несен (1)

Окончание: Ø; -и

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -е- > Ø в последната сричка в мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в ед. ч.
- върху основата в останалите форми

N2-012D: представител: нопесен (1)

Окончание: Ø; *-и*

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: *-е-* > Ø в последната сричка в мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема *-та* в ед. ч.
- върху двете основи в останалите форми

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

1.2.3. Редуване *-ъ-* > Ø

N2-013: представител: мисъл (2)

Окончание: Ø; *-и*

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: *-ъ-* > Ø в последната сричка в мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема *-та* в ед. ч.
- върху основата в останалите форми

1.2.4. Редуване *-ръ-* > *-ър-*

N2-014: представител: връв (2)

Окончание: Ø; *-и*

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: *-ръ-* > *-ър-* в мн. ч.

Ударение:

- върху членната морфема *-та* в ед. ч.
- върху основата в останалите форми

N2-015: представител: кръв (1)

Окончание: Ø; *-и* / *-а*

Основа: на съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те/-та

Редуване:

-ръ- > **-ър-** в мн. ч.

Ø > **-ищ-** пред окончанието **-а** в мн. ч. при единия дублет

Ударение:

- върху членната морфема **-та** в ед. ч.

- върху основата в останалите форми

Дублетност: формообразователни дублети с окончание **-и** и **-а** в мн. ч. и с дублетни членувани форми за мн. ч. съответно с **-те** и **-та**

Макротип 2. Съществителни от женски род с окончание със стойност -а

Тъй като всички типове образуват формите си с по една стойност на окончанието в единствено и в множествено число, първи критерий за обособяване на флективните типове в групи е мястото на ударението. Според този признак се разграничават два макротипа. В макротип 1 са обединени флективните типове, формирани от съществителни с ударение върху гласна от основата, а в макротип 2 – групи типове от съществителни с ударение върху окончанието.

На следваща стъпка в рамките на всяка от двете групи се отчита завършекът на основата: на съгласна (твърда или мека) или на гласна. По-нататък при всяка от така обособените 5 групи флективни типове се отчита наличието на редуване при формоизменението.

Във всяка от групите се отчита признакът пълнота на парадигмата.

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	-а	-и
Членувано	-та	-те
Звателна форма	-о; -е	—

2.1. Типове с ударение върху основата**2.1.1. Типове със завършек на основата на твърда съгласна****2.1.1.1. Типове без редувания**

N2-016: представител: палатка (5353)

Окончание: **-а; -и**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Ударение: върху основата

N2-017: представител: [българка](#) (84)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Ударение: върху основата

N2-018: представител: [вещица](#) (116)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Ударение: върху основата

N2-019: представител: [журналистика](#) (754)

Окончание: *-а;*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

N2-020: представител: [вечерница](#) (1)

Окончание: *-а*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Без форми за мн. ч.

Звателна форма: *-е*

Ударение: върху основата

N2-021: представител: [мама](#) (1)

Окончание: *-а*

Основа: на твърда съгласна

Звателна форма: *-о*

Без форми за мн. ч.

Без членувани форми

Ударение: върху основата

N2-022: представител: [снага-топола](#) (1)

Основа: на твърда съгласна са и двете основи

Окончание: *-а; -и*

Без членувани форми

Ударение: върху окончанието в първата основа и върху основата във втората

Сложни думи с формоизменение и на двете основи

Типове с дублетност

N2-023D: представител: [лястовичка](#) (6)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -е

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети с твърда или мека съгласна в корена (графично *-а/-я*)

N2-024D: представител: [бабишкера](#) (2)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети с *-и* или *-у* в основата

N2-025D: представител: [сапунерка](#) (31)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за ед. ч.: -те

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети при основата

N2-026D: представител: [йезуитщина](#) (4)

Окончание: *-а;*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети при основата

N2-027D: представител: [гургулица](#) (2)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети при основата

N2-028D: представител: [раковина](#) (26)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за ед. ч.: *-те*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети при основата

N2-029: представител: [месечина](#) (2)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за ед. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети при основата

N2-030D: представител: [заменицина](#) (2)

Окончание: *-а*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети при основата

N2-031: представител: [пуда](#) (10)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за ед. ч.: *-те*

Ударение: върху основата или върху окончанието при отделните дублети

Дублетност: акцентни дублети: ударение върху основата или върху окончанието

N2-032D: представител: [месечинка](#) (2)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за ед. ч.: -те

Звателна форма: дублетно окончание *-о* или *-е*

Ударение: върху основата

Дублетност:

- акцентни дублети при основата
- формообразователни дублети при звателната форма с окончания *-о/-е*

N2-033: представител: [лечителка](#) (26)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: *-о/-е*

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети при звателната форма с окончания *-о/-е*

N2-034D: представител: [донкихотицина](#) (30)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за ед. ч.: -те

Ударение: върху основата

Дублетност: словообразователни дублети

N2-035D: представител: [тениссреща](#) (39)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за ед. ч.: -те

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

N2-036D: представител: [латиномузика](#) (20)

Окончание: -а

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

2.1.1.2. Типове с редувания

2.1.1.2.1. Редуване: 'а > -е

N2-037: представител: [вяра](#) (45)

Окончание: -а; -и

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: 'а > -е (променливо я) в корена във формите за мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N2-038: представител: [стряха](#) (2)

Окончание: -а; -и

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: 'а > -е (променливо -я) в корена в мн. ч. при единия дублет

Ударение:

- върху окончанието при дублета с -е в корена

- върху корена в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч. при дублета с 'а (променливо я)

в корена

Дублетност:

- акцентни дублети в ед. ч.

- фонетични дублети в ед. ч.

N2-039: представител: [бялка](#) (6)

Окончание: -а; -и

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: 'а > -е (променливо я) в корена в мн. ч. при единия дублет

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети с променливо я и с -е- в корена

N2-040: представител: невяста (2)

Окончание: -а; -и

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о

Редуване: 'а > -е (променливо я) в корена в мн. ч. при единия дублет

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети с променливо -я и с -е- в корена

2.1.2. Типове със завършек на основата на мека съгласна

N2-041: представител: баня (81)

Окончание: -а (графично -я); -и

Основа: на мека съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение: върху основата

N2-042: представител: богиня (22)

Окончание: -а (графично -я); -и

Основа: на мека съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о (графично -ьо)

Ударение: върху основата

N2-043: представител: бамя (3)

Окончание: -а (графично -я)

Основа: на мека съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

2.1.3. Типове със завършек на основата на гласна

Обща особеност на тези типове е, че основата завършва на гласна, като във формите за ед. ч. пред окончанието **-а** е налице вмятане на **-j-**, а в мн. ч. е налице редуване **-j- > Ø** пред окончанието **-и-**.

N2-044: представител: [линия](#) (1164)

Окончание: **-а** (графично **-я**); **-и**

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Редуване: **-j- > Ø** в мн. ч. пред окончанието **-и**

Ударение: върху основата

N2-045: представител: [попадия](#) (3)

Окончание: **-а** (графично **-я**); **-и**

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Звателна форма: **-о** (графично **-j-** от основата и окончанието **-о** се предават с **-йо**)

Редуване: **-j- > Ø** в мн. ч. пред окончанието **-и**

Ударение: върху основата

N2-046: представител: [абразия](#) (790)

Окончание: **-а** (графично **-я**)

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N2-047D: представител: [уремия](#) (2)

Окончание: **-а** (графично **-я**)

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети – ударението е върху различни гласни от основата

N2-048D: представител: голиния (13)

Окончание: *-а* (графично *-я*); *-и*

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-j-* > $\emptyset$ в мн. ч. пред окончанието *-и*

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

N2-049D: представител: експресинформация (5)

Окончание: *-а* (графично *-я*)

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

2.2. Типове с ударение върху окончанието *-а*

Типовете съществителни от женски род с ударение върху окончанието *-а* се разпределят в три групи според завършека на основата: на твърда или мека съгласна и на гласна.

2.2.1. Типове с основа на твърда съгласна

2.2.1.1. Типове без редувания

N2-050: представител: аба (314)

Окончание: *-а*; *-и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху окончанието

N2-051: представител: гора (7)

Окончание: *-а*; *-и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о*

Ударение:

- върху корена в звателната форма

- върху окончанието в останалите форми

N2-052: представител: мома (1)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Ударение:

- върху корена в звателната форма
- върху окончанието в останалите форми

N2-053: представител: госпожа (1)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о* с ударение върху основата

Ударение:

- върху окончанието в ед. ч.
- върху основата в мн. ч. и в звателната форма

N2-054: представител: бързина (108)

Окончание: *-а;*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху окончанието

N2-055: представител: грехота (2)

Окончание: *-а;*

Основа: на твърда съгласна

Без форми за мн. ч.

Без членувани форми

Ударение: върху окончанието

N2-056: представител: брилянт-сълза (1)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Без членувани форми

Ударение: върху основата на първата съставка и върху окончанието на втората съставка

Типове с дублетност

N2-057D: представител: обеца (8)

Окончание: **-а; -и**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Ударение: върху окончанието

Дублетност: фонетични дублети

N2-058D: представител: бизнессреда (6)

Окончание: **-а; -и**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Ударение: върху основата на първата съставка и върху окончанието на втората съставка

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

N2-059D: представител: овца (1)

Окончание: **-а; -е/-и**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Членувана форма за мн. ч.: **-те**

Ударение: върху окончанието

Дублетност: формообразователни дублети при окончанието в мн. ч. **-е/-и**

N2-060D: представител: човещина (8)

Окончание: **-а**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: **-та**

Без форми за мн. ч.

Ударение:

- върху основата при единия дублет

- върху окончанието при другия дублет

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху основата или върху окончанието

2.2.1.2. Типове с редувания

2.2.1.2.1. Редуване: -к- > -ц-

N2-061: представител: [ръка](#) (1)

Окончание: -а; -е

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -к > -ц пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение: върху окончанието

2.2.1.2.2. Редуване: -г- > -з-

N2-062: представител: [нога](#) (1)

Окончание: -а; -е

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -г > -з пред окончанието -е в мн. ч.

Ударение: върху окончанието

2.2.2. Типове с основа на мека съгласна

2.2.2.1. Типове без редувания

N2-063: представител: [беля](#) (17)

Окончание: -а (графично -я); -и

Основа: на мека гласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение: върху окончанието

N2-064: представител: [земя](#) (2)

Окончание: -а (графично -я); -и

Основа: на мека съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о (графично -ьо)

Ударение:

- върху основата в звателната форма
- върху окончанието в останалите форми

N2-065: представител: мараня (2)

Окончание: *-а* (графично *-я*)

Основа: на мека съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху окончанието

Типове с дублетност

N2-066: представител: свиня (1)

Окончание: *-а* (графично *-я*); *-и/-е*

Основа: на мека съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-о* (графично *-ьо*)

Ударение:

- върху основата в звателната форма и при дублета с окончание *-и* в мн. ч.

- върху окончанието в останалите форми

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. с окончание *-е* или *-и* (неравностойни стилистично)

2.2.2.2. Типове с редувания

2.2.2.2.1. Редуване *-ер-* > $\emptyset$

N2-067: представител: дъщеря (1)

Окончание: *-а* (графично *-я*); *-и*

Основа: на мека съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Звателна форма: *-е*

Редуване: *-ер-* > $\emptyset$ в основата при звателната форма

Ударение:

- върху основата в звателната форма

- върху окончанието в останалите форми

2.2.3. Типове с основа на гласна

N2-068: представител: боа (3)

Окончание: *-а* (графично *-я*); *-и*

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: -те

Редуване: -j- > Ø в мн. ч. пред окончанието **-и**

Ударение: върху окончанието

N2-069: представител: [змия](#) (1)

Окончание: -а (графично **-я**); **-и**

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Членувана форма за мн. ч.: -те

Звателна форма: -о (-j- пред -о се отбелязва графично с -йо)

Редуване: -j- > Ø в мн. ч. пред окончанието **-и**

Ударение:

- върху основата в звателната форма и в мн. ч.

- върху окончанието в останалите форми

N2-70: представител: [мая](#) (1)

Окончание: -а (графично **-я**)

Основа: на гласна

Членувана форма за ед. ч.: -та

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху окончанието

Макротип 3. Неизменяеми съществителни от женски род

Неизменяемите съществителни, съотнесени с женски род, са съвсем малка група лексеми. При някои от тях (напр. *кечуа*) е проблемно съотнасянето им по род, тъй като не се срещат в текстовете, съчетани с прилагателни.

N2-071: представител: [презумица](#) (19)

Окончание: -а

Основа: на твърда съгласна

Ударение: върху основата

Неизменяеми съществителни

Макротип 4. Съществителни местоимения от женски род

Съществително местоимение от женски род е само лексемата *тя*. Тя споделя едни и същи особености на парадигмата като *той* и *то* – пълни и кратки форми за несъгласувана група (т. нар. винителни и дателни форми).

N2-072M: представител: *тя* (1)

Особености: съществително местоимение за лица и предмети

Без членувани форми

Форма за мн. ч.: суплетивна (*ме*)

Пълни и кратки форми за несъгласувана глаголна група (суплетивни).

Ударение: върху основата

Подклас 3. Съществителни имена от среден род. Флективни типове

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	<i>-о, -е, Ø</i>	<i>-а, -и</i>
Членувано	<i>-то</i>	<i>-та, -те</i>

Съществителните от среден род се разпределят във флективни типове според последователно прилагане на следните критерии:

- стойност на окончанието на основната форма
- стойност на окончанието в мн. ч.
- място на ударението
- завършек на основата.

Така въз основа на стойността на окончанието в основната форма най-напред съществителните от среден род се разделят в три макротипа:

Макротип 1. Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието *-о* в ед. ч.

Макротип 2. Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието *-е* в ед. ч.

Макротип 3. Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието *Ø* в ед. ч.

По-нататък в рамките на първите два макротипа се обособяват групи флективни типове според стойността на окончанието в мн. ч. *-а* или *-и*.

На следваща стъпка се обособяват по-малки групи типове според мястото на ударението – върху гласна от основата или върху окончанието.

При всяка от така обособените групи според признака място на ударението по-нататък се извършва подялба според завършека на основата: на съгласна (твърда или мека) или на гласна.

Следващ делитбен критерий в групите според завършека на основата е липсата или наличието на редуване при формоизменението.

На всяка една стъпка при прилагането на посочените критерии се отчита и наличието на дублетност. Типовете с дублетност от различен характер (фонетична, акцентна, формообразователна или графична) са представени в края на описанието на всяка от групите типове, за да се открият нормативните проблеми.

Макротип 1. Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието -o в ед. ч.

1.1. Типове с окончание -a в мн. ч.

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	-o	-a
Членувано	-то	-та

1.1.1. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и в мн. ч.

Всички типове от тази група са с основа на твърда съгласна и без редувания при формоизменението.

N3-001: представител: [абатство](#) (254)

Окончание: -o; -a

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Ударение: върху основата

N3-002: представител: [величество](#) (8)

Окончание: -o; -a

Основа: на твърда съгласна

Без членувани форми

Ударение: върху основата

N3-003: представител: [евро](#) (4)

Окончание: -o; -o

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: няма

Ударение: върху основата

N3-004: представител: [айкидо](#) (846)

Окончание: -o

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N3-005D: представител: [ведомство](#) (2)

Окончание: *-о; -а*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

N3-006D: представител: [мушкато](#) (1)

Окончание: *-о; -а/-и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та/-те*

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети със стойност на окончанието в мн. ч. *-а* или *-и* и с членна морфема съответно *-та* или *-те* в мн. ч.

N3-007D: представител: [аптекачество](#) (2)

Окончание: *-о*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

N3-008D: представител: [видеопиратство](#) (2)

Окончание: *-о*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

N3-009D: представител: [лутеранство](#) (8)

Окончание: *-о*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

N3-010D: представител: [градиво](#) (2)

Окончание: -о

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата или върху окончанието

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху основата или окончанието

1.1.2. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч.

Всички типове от тази група са с основа на твърда съгласна, затова по-нататъшната подялба е според наличието и вида на редуванията при формоизменението.

1.1.2.1. Типове без редувания

N3-011: представител: [багрило](#) (104)

Окончание: -о; -а

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Ударение: подвижно

- върху основата в ед. ч.

- върху окончанието -а в мн. ч.

Типове с дублетност

N3-012D: представител: [вино](#) (8)

Окончание: -о; -а

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Ударение:

- върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч. при единия дублет

- върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху основата или окончанието в ед. ч.

N3-013D: представител: [духало](#) (10)

Окончание: -о; -а

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Ударение:

- върху основата в ед. ч.
- върху основата или върху окончанието **-а** в мн. ч.

Дублетност: акцентни дублети в мн. ч. с ударение върху основата или окончанието

N3-014D: представител: стереокино (1)

Окончание: **-о**; **-а**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Ударение:

- върху всяка от основите в ед. ч.
- върху първата основа и окончанието **-а** в мн. ч.

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

1.1.2.2. Типове с редувания**1.1.2.2.1. Редуване 'а- > -е-****N3-015: представител: антицяло (9)**

Окончание: **-о**; **-а**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: 'а- > -е- в основата в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч.
- върху окончанието **-а** в мн. ч.

Типове с дублетност**N3-016D: представител: място (2)**

Окончание: **-о**; **-а**

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: 'а- > -е- в корена в мн. ч. при дублета с 'а- (графично -я-) в ед. ч. (променливо я)

Ударение:

- при дублета с 'а- в корена е върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч.
- при дублет с -е- в корена е върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч.

Дублетност: акцентни и фонетични дублети: съответно с ударение върху корена или окончанието в ед. ч.; с редуване 'а- > -е- или с -е- в корена

N3-017D: представител: коляно (1)

Окончание: -o; -a/-e

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та/-те

Редуване: 'a- > -e- в корена в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч.

- върху окончанието -a/-e в мн. ч.

Дублетност: формообразователни дублети с окончание -a или -e в мн. ч. и членувани форми в мн. ч. съответно -та или -те

1.1.2.2.2. Редуване Ø > -ес-

N3-018: представител: чудо (1)

Окончание: -o; -a

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > -ес- в основата в мн. ч. пред окончанието -a

Ударение:

- върху основата в ед. ч.

- върху окончанието -a в мн. ч.

1.1.2.2.3. Редуване Ø > -ен-

Типове с дублетност

N3-019: представител: рамо (1)

Окончание: -o; -a/-e

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та/-те

Редуване: Ø > -ен- в основата в мн. ч. пред окончанието -a/-e

Ударение:

- върху основата в ед. ч.

- върху окончанието -a/-e в мн. ч.

Дублетност: формообразователни дублети с окончание -a или -e в мн. ч. и членувани форми в мн. ч. съответно -та или -те

1.1.3. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч.

1.1.3.1. Типове с основа на твърда съгласна

1.1.3.1.1. Типове без редуване

N3-020: представител: [бистро](#) (97)

Окончание: *-о*; *-а*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху окончанието

N3-021: представител: [арго](#) (32)

Окончание: *-о*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. число

Ударение: върху окончанието

Типове с дублетност

N3-022D: представител: [крило](#) (1)

Окончание: *-о*; *-а/-е*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та/-те*

Ударение: върху окончанието

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. с окончание *-а* или *-е* и членна морфема съответно *-та/-те*

N3-023D: представител: [стъбло](#) (2)

Окончание: *-о*; *-а*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху окончанието

Дублетност: фонетични дублети с *-ъ-* или *-е-* в корена

1.1.3.1.2. Типове с редувания

Типове с дублетност

N3-024: представител: [дърво](#) (1)

Окончание: *-o*; *-a*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване:

Ø > *-ес-* пред окончанието *-a* в мн. ч. при единия дублет

Ø > *-ет-* пред окончанието *-a* в мн. ч. при другия дублет

Ударение:

- върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч. при дублета с *-ес-*

- върху окончанието в ед. ч. и върху суфикса *-ет-* в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: формообразователни дублети с разширяване на основата със суфикси *-ес-* или *-ет-* във формите за мн. ч.

N3-025D: представител: [кълбо](#) (1)

Окончание: *-o*; *-a*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: Ø > *-ет-* пред окончанието *-a* в мн. ч. при единия дублет

Ударение:

- върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч. при дублета без разширяване на основата

- върху окончанието в ед. ч. и върху суфикса *-ет-* в мн. ч. при дублета с разширяване на основата

Дублетност: формообразователни дублети със и без разширяване на основата със суфикс *-ет-* в мн. ч.

1.1.3.2. Типове с основа на мека съгласна

N3-026: представител: [милъо](#) (1)

Окончание: *-o*; *-a*

Основа: на мека съгласна (графично *-ъ-* в ед. ч. и *-я* в мн. ч.)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху окончанието

N3-027: представител: бельо (1)

Окончание: -о

Основа: на мека съгласна (графично отбелязвана с **-b-** в ед. ч.)

Членувана форма за ед. ч.: -то

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху окончанието

1.2. Типове с окончание -и в мн. ч.

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	-о	-и
Членувано	-то	-те

1.2.1. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и в мн. ч.

N3-028: представител: вечуго (40)

Окончание: -о; -и

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение: върху основата

N3-029: Представител: лудо-младо (1)

Окончание: -о; -и

Основа: на твърда съгласна

Без членувани форми

Ударение: върху всяка от основите

Сложни съществителни с формоизменение по число и на двете съставки

Типове с дублетност

N3-030D: Представител: делимо (2)

Окончание: -о; -и

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху първата или втората сричка от основата

1.2.2. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч.

N3-031: представител: [чело](#) (музик.) (1)

Окончание: *-о; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение:

- върху основата в ед. ч.
- върху окончанието *-и* в мн. ч.

1.2.3. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч.

1.2.3.1. Типове без редувания

N3-032: представител: [каро](#) (1)

Окончание: *-о; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху окончанието

1.2.3.2. Типове с редувания

1.2.3.2.1. Редуване: *-к-* > *-ч-*

N3-033: представител: [око](#) (1)

Окончание: *-о; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-к-* > *-ч-* пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху окончанието

1.2.3.2.2. Редуване: *-х-* > *-ш-*

N3-034: представител: [ухо](#) (1)

Окончание: *-о; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-х-* > *-ш-* пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху окончанието

Макротип 2. Съществителни от ср. р. със стойност на окончанието *-e* в ед. ч.

2.1. Типове с окончание *-a* в мн. ч.

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	<i>-e</i>	<i>-a</i>
Членувано	<i>-то</i>	<i>-та</i>

2.1.1. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и в мн. ч.

2.1.1.1. Типове с основа на съгласна

2.1.1.1.1. Типове без редувания

N3-035: представител: [агънце](#) (130)

Окончание: *-e*; *-a*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху основата

N3-036: представител: [абстрахиране](#) (5088)

Окончание: *-e*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N3-037D: представител: [торище](#) (4)

Окончание: *-e*; *-a*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху първата или втората сричка от основата

N3-038D: представител: [жуужане](#) (46)

Окончание: *-e*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

N3-039D: представител: етнозвучене (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

N3-040D: представител: майтанене (4)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети

2.1.1.1.2. Типове с редувания

2.1.1.1.2.1. Редуване $\emptyset$ > *-ет-*

N3-041: представител: агне (227)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е; -а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: $\emptyset$ > *-ет-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N3-042D: представител: моливче (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е; -а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: $\emptyset$ > *-ет-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: акцентни дублети

N3-043D: представител: мече (6)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: Ø > *-ет-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч. и в мн. ч. при единия дублет

- върху окончанието в ед. ч. и върху суфикса *-ет-* в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: акцентни дублети с ударение при основата или върху окончанието в ед. ч.

N3-044D: представител: хлане (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: Ø > *-ет-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение:

- върху основата в ед. ч. и върху суфикса *-ет-* в мн. ч. при единия дублет

- върху окончанието *-е* в ед. ч. и върху суфикса *-ет-* при другия дублет

Дублетност: акцентни дублети с ударение при основата или върху окончанието в ед. ч.

N3-045D: представител: гергьовче (6)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: Ø > *-ет-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: словообразователни дублети

2.1.1.1.2.2. Редуване Ø > *-иј-*

N3-046: представител: змуркане (2499)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а* (графично *-я*)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: Ø > *-иј-* в основата пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублети

N3-047D: представител: [преснимане](#) (22)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а* (графично *-я*)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: $\emptyset > -uj-$ в основата пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

N3-048D: представител: [скипускане](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а* (графично *-я*)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: $\emptyset > -uj-$ в основата пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

N3-049: представител: [бръснене](#) (3)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а* (графично *-я*)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване:

$\emptyset > -uj-$ в основата пред окончанието *-а* в мн. ч. при единия дублет

$\emptyset > -em-$ в основата пред окончанието *-а* в мн. ч. при другия дублет

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч. с разширяване *-uj-* или *-em-* на основата

2.1.1.2. Типове с основа на гласна (с ударение върху основата)

Обща характеристика: разширяване на основата с *-j-* при образуване на форми за мн. ч., описвано като редуване $\emptyset > -j-$ (графично отбелязвано с *-я* при окончанието).

N3-050: представител: [автопроизшествие](#) (766)

Основа: на гласна

Окончание: *-е*; *-а* (графично *-я*)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: Ø > -j- в основата пред окончанието -а в мн. ч.

Ударение: върху основата

N3-051: представител: балнеолечение (412)

Основа: на гласна

Окончание: -е

Членувана форма за ед. ч.: -то

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

N3-052: представител: благородие (3)

Основа: на гласна

Окончание: -е; -а (графично -я)

Без членувани форми

Редуване: Ø > -j- в основата пред окончанието -а в мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N3-053D: представител: възпоменание (14)

Основа: на гласна

Окончание: -е; -а (графично -я)

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > -j- в основата пред окончанието -а в мн. ч.

Ударение: при основата

Дублетност: фонетични дублети

N3-054D: представител: скиъстезание (5)

Основа: на гласна

Окончание: -е; -а (графично -я)

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > -j- в основата пред окончанието -а в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане.

N3-055D: представител: всеослушание (2)

Основа: на гласна

Окончание: -е

Членувана форма за ед. ч.: -то

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

2.1.2. Типове с ударение върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч.

2.1.2.1. Типове с основа на съгласна

2.1.2.1.1. Типове без редувания

N3-056: представител: [зрънце](#) (6)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч.

2.1.2.1.2. Типове с редувания

2.1.2.1.2.1. Редуване: $\emptyset > -ен-$

N3-057: представител: [време](#) (9)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: $\emptyset > -ен-$ пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч.

2.1.2.1.2.2. Редуване по твърдост – мекост

N3-058: представител: [лозе](#) (2)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*; *-а* (графично *-я*)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: по твърдост – мекост на съгласната пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху основата в ед. ч. и върху окончанието в мн. ч.

2.1.3. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и върху основата в мн. ч.

2.1.3.1. Типове с основа на съгласна

2.1.3.1.1. Типове с редуване $\emptyset > -em-$

N3-059: представител: [антре](#) (204)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-e*; *-a*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: $\emptyset > -em-$ пред окончанието *-a* в мн. ч.

Ударение: върху окончанието *-e* в ед. ч. и върху суфикса *-em-* в мн. ч.

N3-060: представител: [теле](#) (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-e*; *-a/-и*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та/-те*

Редуване:

$\emptyset > -em-$ пред окончанието *-a* в мн. ч. при единия дублет

$\emptyset > и$ пред окончанието *-и* в мн. ч. при другия дублет

Ударение:

- върху окончанието *-e* в ед. ч. и върху суфикс *-em-* в мн. ч. при единия дублет

- върху окончанието *-e* в ед. ч. и върху окончанието *-и* в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч.

2.1.4. Типове с ударение върху окончанието в ед. ч. и в мн. ч.

2.1.4.1. С основа на съгласна

2.1.4.1.1. Типове без редуване

N3-061: представител: [дръвце](#) (19)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-e*; *-a*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Ударение: върху окончанието

N3-062: представител: *брашънце* (13)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху окончанието

2.1.4.1.2. Типове с редувания

N3-063: представител: *дете* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е; -а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване: *-т- > -ц-* пред окончанието *-а* в мн. ч.

Ударение: върху окончанието

Типове с дублетност

N3-064D: представител: *поле* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е; -а / ' -а* (графично *-я*)

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване:

Ø > -ет- пред окончанието *-а* в мн. ч. при единия дублет

- по твърдост – мекост на съгласната пред окончанието *' -а* (графично *-я*) в мн. ч.

при другия дублет

Ударение:

- върху окончанието *-е* в ед. ч.

- върху окончанието *' -а* в мн. ч. при единия дублет

- върху суфикс *-ет-* в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч.

N3-065: представител: *небе* (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-е; -а*

Членувана форма за ед. ч.: *-то*

Членувана форма за мн. ч.: *-та*

Редуване:

Ø > -ет- пред окончанието *-а* в мн. ч. при едната дублетна форма

Ø > -ес- пред окончанието *-а* в мн. ч. при другата дублетна форма

Ударение:

- върху окончанието **-е** в ед. ч.
- върху суфикса **-ет-** в мн. ч. при единия дублет
- върху окончанието **-а** в мн. ч. при дублета със суфикс **-ес-**

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч.: с разширяване на основата със суфикс **-ет-** или **-ес-**

N3-066: представител: небце (1)

Основа: на твърда съгласна

Окончание: **-е**; **-а**

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > **-ет-** пред окончанието **-а** в мн. ч. при едната дублетна форма

Ударение:

- върху окончанието **-е** в ед. ч.
- върху суфикса **-ет-** при едната дублетна форма за мн. ч.
- върху окончанието **-а** при дублетната форми за мн. ч. без редуване при основата

Дублетност: формообразователни дублети в мн. число: със или без разширяване на основата със суфикс **-ет-**

2.1.4.2. Типове с основа на гласна**Типове с дублетност****N3-067D: представител: енфие (2)**

Основа: на гласна

Окончание: **-е**; **-а**

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > **-ет-** пред окончанието **-а** в мн. ч.

Ударение:

- върху окончанието в ед. ч.
- върху суфикс **-ет-** в мн. ч.

Дублетност: фонетични дублети

N3-068D: представител: житие (1)

Основа: на гласна

Окончание: **-е**; **-а** (графично **я**)

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване:

- Ø > **-ет-** пред окончанието **-а** в мн. ч. при единия дублет
- Ø > **-ј-** пред окончанието **-а** (графично **-я**) в мн. ч. при другия дублет

Ударение:

- върху окончанието в ед. ч.
- върху окончанието при дублетните форми със суфикс **-j-** в мн. ч.
- върху суфикса **-em-** в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч.: със суфикс **-j-** или със суфикс **-em-**

N3-069D: представител: житие-битие (1)

Основа: на гласна

Окончание: **-e**; **-a** (графично **я**)

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване:

Ø > **-em-** пред окончанието **-a** в мн. ч. при единия дублет

Ø > **-j-** пред окончанието **-a** (графично **-я**) в мн. ч. при другия дублет

Ударение:

- върху окончанието в ед. ч. и на двете съставки
- върху окончанието **-a** при дублетните форми със суфикс **-j-** в мн. ч. и на двете съставки
- върху суфикса **-em-** в мн. ч. при другия дублет

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч.: формите за мн. ч. и на двете основи на сложната дума се образуват или със суфикс **-j-**, или със суфикс **-em-**

Типът включва сложни думи с промяна и на двете съставки при формоизменението.

2.2. Типове с окончание **-и** в мн. ч.

N3-070: представител: присое (2)

Основа: на гласна

Окончание: **-e**; **-и**

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -те

Ударение: при основата

Макротип 3. Съществителни от ср. р. с нулева стойност на окончанието (Ø) в ед. ч.

3.1. Типове с основа на гласна

3.1.1. Типове без редувания

N3-071: представител: амплоа (36)

Основа: на гласна

Окончание: Ø

Членувана форма за ед. ч.: -то

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N3-072D: представител: [джиу-джицу](#) (2)

Основа: на гласна

Окончание: Ø

Членувана форма за ед. ч.: -то

Без форми за мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: фонетични дублети

3.1.2. Типове с редувания

N3-073: представител: [авеню](#) (87)

Основа: на гласна

Окончание: Ø; -а

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > -т- пред окончанието -а в мн. ч.

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N3-074D: представител: [рейвпарти](#) (3)

Основа: на гласна

Окончание: Ø; -а

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > -т- пред окончанието -а в мн. ч.

Ударение: върху всяка от основите

Дублетност: графични дублети със слято и разделно писане

N3-075D: представител: [кенгуру](#) (1)

Основа: на гласна при единия дублет и на съгласна при другия

Окончание: Ø /-у; -а

Членувана форма за ед. ч.: -то

Членувана форма за мн. ч.: -та

Редуване: Ø > -т- пред окончанието -а в мн. ч. при едната от дублетните форми

Ударение: върху основата

Дублетност: формообразователни дублети в мн. ч.: формите се образуват със или без суфикс -т-

Макротип 4. Неизменяеми съществителни от среден род

N3-076: Представител: *видело* (5)

Окончание: -о

Основа: на твърда съгласна

Особености: неизменяеми съществителни

Ударение: върху основата

N3-077: представител: *банту* (6)

Окончание: Ø

Основа: на гласна

Особености: неизменяеми съществителни

Ударение: върху основата

N3-078: представител: *сол* (музик.) (1)

Окончание: Ø

Основа: на твърда съгласна

Особености: неизменяеми съществителни

Ударение: върху основата

Макротип 5. Съществителни местоимения от среден род

Съществителните местоимения от среден род формират два флективни типа. Първият е едноелементен и в него е лексемата *то*, като тя споделя едни и същи особености на парадигмата като лексемите *той* и *тя* – пълни и кратки форми за несъгласувана група (т. нар. винителни и дателни форми). Във втория флективен тип са включени 8 неизменяеми лексеми, които по традиция се разпределят към различни видове местоимения за предмети. Тъй като са неизменяеми, мястото на ударението им не е взето предвид.

N3-079M: представител: *то* (1)

Особености: съществителни местоимения

Окончание: -о; -е

Без членувани форми

Пълни и кратки форми за пряко и непряко допълнение (суплетивни)

Ударение: върху първата сричка

N3-080M: представител: *всичко* (8)

Особености: съществителни местоимения

Без формоизменение

Ударение: върху основата

Съчетават се със задпоставени прилагателни от ср. р. ед. ч.

Подклас 4. Съществителни от общ род (GENUS COMMUNIA). Флексивни типове

В българския език съществителните от този подклас са ограничено множество, като в употребата те се регистрират с поясняващи ги прилагателни както от мъжки, така и от женски род. В рамките на този подклас се обособяват в два макротипа според състава на парадигмата им.

Първият макротип включва същински съществителни, а вторият – съществителните местоимения *аз* и *ти*, които могат да се свързват с прилагателни и от трите граматични рода – срв. напр. *бедният аз/ти*, *нещастната аз/ти*, *горкото аз/ти*.

Парадигмата на двата макротипа е с различен набор от форми. Тя е 4-членна при същинските съществителни, при които се разграничават нечленувани и членувани форми за единствено и множествено число. Парадигмата на съществителните местоимения *аз* и *ти* е 8-членна и включва форми за съгласувана глаголна група за единствено и множествено число (т.нар. именителни форми), както и пълни и кратки форми за несъгласувана група (т. нар. винителни и дателни форми).

Макротип 1. Същински съществителни *genus communia*

В рамките на макротип 1 са отделени два флексивни типа според завършека на основата, графично отбелязван при окончанието с *-а* или *-я*, като вторият тип е силно ограничен.

	Единствено число	Множествено число
Нечленувано	<i>-а</i>	<i>-и</i>
Членувано	<i>-та</i>	<i>-те</i>

N5-001: представител: *невежа* (28)

Окончание: *-а*; *-и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху основата

N5-002: представител: *пинтия* (2)

Окончание: *а* (графично *-я*); *-и*

Основа: на гласна (разширена с *-j-*)

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Редуване: *-j-* > $\emptyset$ пред окончанието *-и* в мн. ч.

Ударение: върху основата

Тип с дублетност

N5-003: представител: *мижитурка* (2)

Окончание: *-а; -и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма за ед. ч.: *-та*

Членувана форма за мн. ч.: *-те*

Ударение: върху основата

Дублетност: дублети от общ род и от мъжки род

Макротип 2. Съществителни местоимения *genus communia*

N1-004M: представител: *аз* (1)

Особености: съществително местоимение за лица *genus communia*

Без членувани форми

Суплетивни форми:

- за несъгласувана група в ед. ч.

- за съгласувана и несъгласувана група в мн.ч.

Пълни и кратки форми: за несъгласувана група в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: при пълните форми – *мен* и *мене*

Свързва се с прилагателни от трите рода.

N1-005M: представител: *ти* (1)

Особености: съществително местоимение за лица *genus communia*

Без членувани форми

Суплетивни форми:

- за несъгласувана група в ед. ч.

- за съгласувана и несъгласувана група в мн. ч.

Пълни и кратки форми: за несъгласувана група в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: върху основата

Дублетност: при пълните форми – *теб* и *тебе*

Свързва се с прилагателни от трите рода.

Подклас 5. Съществителни *PLURALIA TANTUM*. Флективни типове

Съществителните от подклас *pluralia tantum* са с двучленна парадигма: нечленувани форми за мн. ч. и членувани форми за мн. ч. Такива съществителни се обособяват в макротипове според стойността на окончанието (*-а, -и, -е*), която обуславя и стойността на членната морфема в членуваните форми – съответно *-та* или *-те* (напр. *книжа* – *книжа-та*; *аплодисменти* – *аплодисменти-те*; *хриле* – *хриле-те*).

На следваща стъпка в рамките на всеки от трите макротипа се обособяват групи флективни типове според мястото на ударението (върху основата или окончанието). Вътре в тези групи обособяването на отделни типове вече е според завършека на основата (на съгласна или гласна).

Макротип 1. Типове с окончание *-а*

1.1. Типове с ударение върху основата

	Множествено число
Нечленувано	<i>-а</i>
Членувано	<i>-та</i>

N4-001: представител: [възлица](#) (10)

Окончание: *-а*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма: *-та*

Ударение: върху основата

N4-002: представител: [момчетия](#) (2)

Окончание: *(j)-а* (графично *-я*)

Основа: на гласна, разширена с *-j-*

Членувана форма: *-та*

Ударение: върху основата

1.2. Типове с ударение върху окончанието

N4-003: представител: [книжа](#) (9)

Окончание: *-а*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма: *-та*

Ударение: върху окончанието

N4-004: представител: [гърчоля](#) (1)

Окончание: *-а* (графично *-я*)

Основа: на мека съгласна

Членувана форма: *-та*

Ударение: върху окончанието

Макротип 2. Типове с окончание *-и*

2.1. Типове с ударение върху основата

	Множествено число
Нечленувано	<i>-и</i>
Членувано	<i>-те</i>

N4-004: представител: [аплодисменти](#) (135)

Окончание: *-и*

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-и*

Членувана форма: *-те*

Ударение: върху основата

Типове с дублетност

N4-005: представител: [заушки](#) (3)

Окончание: *-и*

Основа: на твърда съгласна

Окончание: *-и*

Членувана форма: *-те*

Ударение: върху основата

Дублетност: дублети в pluralia tantum и от женски род

N4-006: представител: [клеци](#) (4)

Окончание: *-и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма: *-те*

Ударение: върху основата или върху окончанието

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху основата или окончанието

2.2. Типове с ударение върху окончанието

	Множествено число
Нечленувано	<i>-и</i>
Членувано	<i>-те</i>

N4-007: представител: [алфа-лъчи](#) (12)

Окончание: *-и*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма: *-те*

Ударение: върху окончанието

Макротип 3. Типове с окончание *-e*

3.1. Типове с ударение върху основата

N4-008: представител: [люде](#) (2)

Окончание: *-e*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма: *-те*

Ударение: върху основата

3.2. Типове с ударение върху окончанието

N4-009: представител: [хриле](#) (1)

Окончание: *-e*

Основа: на твърда съгласна

Членувана форма: *-те*

Ударение: върху окончанието

КЛАС ПРИЛАГАТЕЛНИ. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ

Макротипове прилагателни

Прилагателните имена се разпределят в макротипове въз основа на посочени по-долу общи особености при формоизменението им.

Прилагателните с формоизменение по род се класифицират в зависимост от това дали формоизменението е при окончанието (напр. *добър – добра – добро, български – българска – българско*), или е вътре в основата (напр. *този – тази – това* и т.н.), като тези с формоизменение при основата също формират отделен макротип (макротип 3).

Прилагателните с формоизменение при окончанието се обособяват в два макротипа според стойността на окончанието в мъжки род. В макротип 1 са описани прилагателните с нулева стойност на окончанието ($\emptyset$) в мъжки род (напр. *абонаментен, искрен, хубав* и под.), а в макротип 2 – тези със стойност на окончанието **-и** (напр. *делови, истински, целеви* и под.).

Тъй като в употребата се регистрира само едно прилагателно *pluralia tantum*, каквото е *разни*, то не се отделя в макротип, а е отделено в самостоятелен флективен тип в рамките на макротип 1.

В отделен макротип (макротип 4) са обособени неизменяемите прилагателни (напр. *асорти*).

Макротип	Обща характеристика
Макротип 1	Прилагателни с окончание в м. р. $\emptyset$
Макротип 2	Прилагателни с окончание в м. р. -и
Макротип 3	Прилагателни с формоизменение вътре в основата
Макротип 4	Неизменяеми прилагателни

Критерии за обособяване на флективен тип

Вътре в рамките на всеки макротип се прилагат постъпково критерии, имащи отношение към формоизменението на принципа от общо към частно. По-нататък те са изброени в реда, в който се прилагат при описанието.

Основен критерий за обособяване на групи прилагателни от макротип 1 и 2 е стойността на окончанието в среден род (**-о** или **-е**). Изборът на този признак е продиктуван от факта, че в ж. р. и в мн. ч. окончанието може да приема само по една стойност.

Следващ критерий е мястото на ударението при формоизменението: върху основата или окончанието (напр. *смешен – смешна* и *добър – добра*).

Наличието на редувания при формоизменението се отчита в рамките на всяка от групите прилагателни, описани дотук.

Наборът от форми (пълнота на парадигмата), който се регистрира при употребата, също се взема предвид при отделяне на флективен тип.

Признакът дублетност се отчита като съпътстващ на всяка от посочените делитбени стъпки.

Характерни особености на прилагателните с формоизменение при окончанието

Прилагателните с формоизменение при окончанието са представителна група за разглеждания граматичен клас. Те са описани в рамките на макротип 1 и макротип 2.

Обща особеност на такива прилагателни е разширяването на основата в членуваните форми за м. р. – съответно с **-иј-** при прилагателните от макротип 1 (напр. *нов – новия(т)*) и с **-ј-** при прилагателните от макротип 2 (напр. *горски – горския(т)*), което се отбелязва графично с буква **я** при членната морфема.

Макротип 1. Прилагателни с нулева стойност на окончанието в мъжки род (Ø)

Стойност на окончанието в м. р.	Стойност на окончанието в ср. р.
Ø	-о, -е

Общи особености

Характерна особеност на всички прилагателни от макротип 1 е разширяването на основата в членуваните форми в м. р. с **-иј-**, т.е. редуването Ø > **-иј-**. Това редуване по-нататък не се отбелязва при отделните типове, за да не утежнява излишно описанието.

Ударението при формоизменението на прилагателните от разглеждания макротип може да е върху гласна от основата или върху окончанието, поради което то е следващ делитбен признак. След това се отчита и наличието на редувания при формоизменението.

1.1. Типове със стойност на окончанието Ø в м. р. и -о в ср. р.

Единствено число			Мн. число
М. р.	Ж. р.	Ср. р.	
Ø	-а	-о	-и

1.1.1. Типове с ударение върху основата

1.1.1.1. Типове без редувания

A-001: представител: *абаносов* (4448)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

A-002: представител: драг (9)

Особености

Парадигма: пълна

Звателна форма: на **-и** в м. р.

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Звателната форма на прилагателното се употребява само когато прилагателното е в състава на обръщение.

A-003D: представител: ведомствен (68)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху гласни от различни срички на основата

A-004D: представител: азотсъдържащ (10)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: словообразователни дублети

A-005D: представител: големокалибрен (36)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: фонетични дублети

A-006D: представител: същ (1)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: формообразователни дублети в м. р. (със стойност *Ø* и **-и** на окончанието)

А-007: представител: *следния(т)* (2)

Особености

Парадигма: употреба само на членуваните форми

Редувания: няма

Ударение: постоянно

А-008: представител: *имен* (1)

Особености

Парадигма: употреба само на форми за м. р. и мн. ч.

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Лексемата от типа се употребява се само в съчетанието *имен ден* (т.е. съставна лексикална единица).

А-009: представител: *бит-пребит* (5)

Особености: сложни прилагателни с промяна и на двете основи по род и число

Парадигма: без членувани форми

Редувания: няма

Ударение: при всяка от основите

А-010М: представител: *негов* (1)

Особености: прилагателно местоимение

Парадигма:

- пълна

- наличие на неизменяема кратка форма

Редувания: няма

Ударение: постоянно

А-011: представител: *разни* (1)

Особености: включва едно прилагателно *pluralia tantum*

Парадигма:

- без форми за ед. ч.

- наличие на нечленувани и членувани форми за мн. ч.

Редувания: няма

Ударение: постоянно

1.1.1.2. Типове с редувания

1.1.1.2.1. Редуване '-а > -е (променливо я)

A-012: представител: [бял](#) (64)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

'-а- > -е- в мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч.

Ударение: постоянно

A-013: представител: [бял-червен](#) (1)

Особености: сложни прилагателни с формоизменение и на двете основи по род и число

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

-а- > -е- в първата основа в мн. ч.

Ударение: при всяка от основите

A-014: представител: [щур-пощурял](#) (1)

Особености: сложни прилагателни с формоизменение и на двете основи по род и число

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

-а- > -е- във втората основа в мн. ч.

Ударение: при всяка от основите

1.1.1.2.2 Редуване -е- > Ø

A-015: представител: [абонаментен](#) (6616)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > Ø в суфикс -ен в производните форми

Ударение: постоянно

A-016Num: представител: [деветстотен](#) (8)

Особености: прилагателни числителни

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > Ø в суфикс -ен в производните форми

Ударение: постоянно

A-017D: представител: инфраструктурен (28)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > Ø в суфикс **-ен** в производните форми

Ударение: постоянно

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различни срички от основата

A-018D: представител: двадесетгодишен (40)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > Ø в суфикс **-ен** в производните форми

Ударение: постоянно

Дублетност: словообразователни дублети (със скъсена и пълна форма)

A-019: представител: възпоменателен (44)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > Ø в суфикс **-ен** в производните форми

Ударение: постоянно

Дублетност: фонетични дублети

A-020: представител: беден (2)

Особености

Парадигма: пълна

Звателна форма: **-и** в м. р. ед. ч.

Редувания:

-е- > Ø в суфикс **-ен** в производните форми

Ударение: постоянно

Звателната форма на прилагателното се употребява само когато прилагателното е в състава на обръщение.

A-021: представител: важен-важен (2)

Особености: сложни прилагателни с формоизменение и на двете основи по род и число

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

-е- > Ø в суфикс **-ен** в двете основи в производните форми

Ударение: при всяка от основите

A-022: представител: [оцетен](#) (2)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-e- > ∅ в суфикс **-ен** в производните форми при формоизменението на единия дублет

Ударение: постоянно

Дублетност: формообразователни дублети със и без изпадане на **-e-** от суфикс **-ен** при производните форми

1.1.1.2.3. Редуване -ъ > ∅

A-023: представител: бегъл (136)

Особености: прилагателни имена на **-ър, -ъл, -ък, -ъв, -г**

Парадигма: пълна

Редувания:

-ъ > ∅ в завършека във всички производни форми

Ударение: постоянно

A-024: представител: бояк (1)

Особености: прилагателни имена с корен на **-й** и наставка **-ък**

Парадигма: пълна

Редувания:

-ъ > ∅ в завършека на производните форми (графично **я** [-jъ] > **-й-**)

Ударение: постоянно

A-026M: представител: [някакъв](#) (4)

Особености: прилагателни местоимения

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

-ъ > ∅ в завършека във всички производни форми

Ударение: постоянно

1.1.1.2.4. Редуване -ръ > -ър-

A-027: представител: [двугръб](#) (11)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-ръ > -ър- в корена в производните форми

Ударение: постоянно

A-028Num: представител: пръв (2)

Особености: прилагателни числителни

Парадигма: пълна

Редувания:

-рѣ- > -ѣр- в корена в производните форми на дублета *прѣв*

Ударение: постоянно

Дублетност: формообразователни дублети с окончание в м. р. със стойност $\emptyset$ или **-и**

Двата дублета не са функционално равностойни във всички контексти (напр.**прѣв клас*).

1.1.1.2.5. Редуване -и- > -ј-**AM-029: представител: *неин* (1)**

Особености: прилагателно местоимение

Парадигма:

- пълна

- наличие на неизменяема кратка форма

Редувания:

-и- > -ј- в производните форми

Ударение: постоянно

1.1.1.2.6. Редуване -е- > -й-**A-030: представител: *авариен* (221)**

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > -й- в производните форми (последователно **-е- > $\emptyset$** и **$\emptyset$ > -й-** в суфикс **-ен**)

Ударение: постоянно

A-031D: представител: *галантериен* (10)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > -й- в производните форми (последователно **-е- > $\emptyset$** и **$\emptyset$ > -й-** в суфикс **-ен**)

Ударение: постоянно

Дублетност: акцентни дублети с ударение върху различна сричка от основата

1.1.1.2.7. Редуване по *твърдост – мекост*

A-032: представител: *бледосин* (25)

Особености: включва *син* и *възсин* и сложни прилагателни с втора основа *син*

Парадигма: пълна

Редувания:

по *твърдост – мекост* на съгласната пред окончанието в ж. р. и ср. р. ед. ч. (графично **-я** и **-в-**)

Ударение: постоянно, при сложните прилагателни при всяка от основите

A-033: представител: *син-зелен* (1)

Особености: сложни прилагателни с първа основа *син* с промяна и на двете основи по род и число

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

по *твърдост* $\emptyset$ *мекост* на съгласната при основата *син* пред окончанието в ж. р. и ср. р. (графично **-я** и **-в-**)

Ударение: при всяка от основите

1.1.1.2.8. Типове с повече от едно редуване

A-034: представител: *нерядък* (4)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

'а- > **-е-** в корена в мн. ч. и в членуваните форми за ед. ч. на м. р.

-ъ- > $\emptyset$ от наставката при завършеците **-ък** и **-ъл** в производните форми

Ударение: постоянно

A-035: представител: *цял-целеничък* (1)

Особености: сложни прилагателни с формоизменение и на двете основи по род и число

Парадигма: пълна

Редувания:

'а- > **-е-** в първата съставка в мн. ч.

-ъ- > $\emptyset$ в суфикс **-ък** при втората съставка в производните форми

Ударение: при всяка от основите

А-036: представител: *бесен* (14)

Особености: прилагателни на *-ен*

Парадигма: пълна

Редувания:

'*-а-* > *-е-* във формите за м. р. и за мн. ч.

-е- > $\emptyset$ в суфикс *-ен* в производните форми

Ударение: постоянно

А-037: представител: *верен* (1)

Особености

Парадигма: пълна

Звателна форма: на *-и* в м. р.

Редувания:

'*-а-* > *-е-* във формите за м. р. и за мн. ч.

-е- > $\emptyset$ в суфикс *-ен* в производните форми

Ударение: постоянно

Звателната форма на прилагателното се употребява само когато прилагателното е в състава на обръщение.

А-038М: представител: *техен* (1)

Особености: прилагателно местоимение

Парадигма:

- пълна

- наличие на неизменяема кратка форма

Редувания:

'*-а-* > *-е-* във формите за м. р. и за мн. ч.

-е- > $\emptyset$ в суфикс *-ен* в последната сричка в производните форми

Ударение: постоянно

А-039: представител: *господен* (1)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-е- > $\emptyset$ в суфикс *-ен* в производните форми

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна от основата в ж. р. при единия дублет

Ударение: постоянно

Дублетност: формообразователни дублети

- при крайната съгласна от основата в ж. р. (твърда или мека)

- при стойността на окончанието в ср. р. *-о* или *-е*

А-040: представител: *дързък* (1)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-рѣ- > -ѣр- при основата в производните форми

-ѣ- > ∅ в последната сричка в производните форми

Ударение: постоянно

1.1.2. Типове с ударение върху окончанието при производните форми

1.1.2.1. Типове без редувания

А-041: представител: *сам* (1)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: подвижно

- върху корена в основната форма

- върху гласната от форманта -иј- в членуваната форма в м. р.

- върху окончанието в останалите производни форми

1.1.2.2. Типове с редувания

1.1.2.2.1. Редуване -ѣ- > ∅

А-042: представител: *добър* (5)

Особености: прилагателни имена на -ѣр, -ѣл

Парадигма: пълна

Редувания:

-ѣ- > ∅ в завършека във всички производни форми

Ударение: подвижно

- върху -ѣ- от завършека в основната форма

- върху гласната от форманта -иј- в членуваната форма в м. р.

- върху окончанието в останалите производните форми

А-043М: представител: *какъв* (2)

Особености: прилагателни местоимения

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

-ѣ- > ∅ в завършека във всички производни форми

Ударение: подвижно

- върху -ѣ- от завършека в основната форма

- върху окончанието в производните форми

1.1.2.2.2. Редуване -и- > ∅

А-044: представител: един (1)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

-и- > ∅ при основата в ж. р. и ср. р. и в мн. ч.

Ударение:

- върху основата във формите за м. р.

- върху окончанието в останалите форми

А-045: представител: един-единствен (1)

Особености: сложни прилагателни с формоизменение и на двете основи по род и число

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

-и- > ∅ при основата в ж. р. и ср. р. и в мн. ч. на първата съставка

Ударение: при всяка от основите

1.2. Типове със стойност на окончанието ∅ в м. р. и -е в ср. р.

Единствено число			Мн. число
М. р.	Ж. р.	Ср. р.	
∅	-а	-е	-и

Тази група типове включва прилагателни с основа на **-и-** и **-й-**. Окончанието **-е** в ср. р. не е типично за прилагателните, поради което в употребата се наблюдават колебания и отклонения, свързани с предпочитане на окончанието **-о** вм. **-е**.

1.2.1. Типове с ударение върху основата на производните форми

1.2.1.1. Типове без редувания

А-046: представител: бивш (5)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

А-047М: представител: наш (2)

Особености: прилагателни местоимения

Парадигма:

- пълна

- наличие на неизменяема кратка форма

Редувания: няма
Ударение: постоянно

1.2.1.2. Типове с редувания

A-048M: представител: мой (3)

Особености: прилагателни местоимения

Парадигма:

- пълна
- наличие на неизменяема кратка форма

Редувания:

-j- > Ø в ср. р. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

A-049M: представител: нечий (4)

Особености: прилагателни местоимения

Парадигма: без членувани форми

Редувания:

-j- > Ø в ср. р. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

1.2.2. Типове с ударение върху окончанието при производните форми

A-050M: представител: чий (5)

Особености: прилагателни местоимения

Парадигма: без членувани форми

Редувания: **-j- > Ø** в ср. р. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху корена в м. р.
- върху окончанието в останалите форми

Типът включва и единици със словообразователен компонент *да е*, *-годе* и *еди-* (*си*)

Макротип 2. Прилагателни със стойност на окончанието **-и** в мъжки род

Характерна особеност за прилагателните от този макротип е синкретичността на окончанието **-и** за нечленуваните форми в м. р. и за мн. ч.

Макротип 2 – окончание *-и* в м. р.

Стойност на окончанието в м. р.	Стойност на окончанието в ср. р.
<i>-и</i>	<i>-о</i>
<i>-и</i>	<i>-е</i>

Общи особености

Характерна особеност на всички прилагателни от макротип 2 е разширяването на основата в членуваните форми в м. р. с *-j-*, т.е. редуване $\emptyset > -j-$. То по-нататък не се отбелязва при отделните типове, за да не утежнява излишно описанието.

Ударението в м. р. може да пада върху гласна от основата или върху окончанието. Поради това то е втори делитбен признак при отделянето на типове.

Не се наблюдават редувания при формоизменението на прилагателните от макротип 2.

2.1. Типове със стойност на окончанието *-и* в м. р. и *-о* в ср. р.

Единствено число			Мн. число
М. р.	Ж. р.	Ср. р.	
<i>-и</i>	<i>-а</i>	<i>-о</i>	<i>-и</i>

2.1.1 Типове с ударение върху основата

A-051: представител: [абисински](#) (3164)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

A-052Num: представител: [втори](#) (13)

Особености: прилагателни числителни

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

A-053D: представител: [десноцентристки](#) (26)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: фонетични дублети

A-054D: представител: [аптекарски](#) (12)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: акцентни дублети

A-055Num: представител: [дванадесети](#) (26)

Особености: прилагателни числителни

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: словообразователни дублети (със скъсени и дълги форми)

A-056M: представител: [всеки](#) (1)

Особености: прилагателни местоимения

Парадигма: без членувани форми; особена форма за мн. ч.

Редувания:

-e- > '-a- в ж. р. и ср. р.

Ударение: постоянно

2.1.2 Типове с ударение върху окончанието

A-057: представител: [брегови](#) (30)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

A-058D представител: [бранишови](#) (8)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност:

- формообразователни дублети с окончание **-и** или **Ø** в м. р.

- акцентни дублети с ударение върху окончанието **-и** или върху основата

2.2 Типове с окончание *-е* в среден род

Единствено число			Мн. число
М. р.	Ж. р.	Ср. р.	
<i>-и</i>	<i>-а</i>	<i>-е</i>	<i>-и</i>

2.2.1. Типове с ударение върху сричка от основата в м. р.

2.2.1.1. Типове без редуване

A-059: представител: *вълчи* (23)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

A-060D: представител: *ластовичи* (2)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: фонетични дублети

A-061: представител: *мечи* (1)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: формообразователни дублети при окончанието *-о* или *-е* в ср. р.

A-062: представител: *божи* (1)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания: няма

Ударение:

- постоянно върху основата при единия от дублетите в ж. р. и в мн. ч.
- подвижно – мести се от основата в м. р. върху окончанието в ж. р. и в мн. ч.

Дублетност:

- акцентни дублети с ударение върху основата или окончанието в ж. р. и в мн. ч.
- дублетни форми със и без удължаване на основата в ж.р (с *-иј-*) и в ср. р. (с *-и-*)

2.2.1.2. Типове с редуване по *твърдост – мекоост*

А-063: представител: *крави* (4)

Особености

Парадигма: пълна

Редувания:

- по *твърдост – мекоост* на съгласната пред окончанието в ж. р. (графично **-я**)

Ударение: постоянно

Макротип 3. Типове с формоизменение по род и число вътре в основата

Макротип 3 обхваща 5 флективни типа прилагателни местоимения с нетипично формоизменение – вътре в основата. Типовете са обособени въз основа на различния завършек на основната форма. Когато той е еднакъв (**-то**), критерий за разграничаването на типове е наличието/липсата на редуване при формоизменението.

А-064М: представител: *такъв* (2)

Особености: прилагателни местоимения с основна форма на **-ъв**

Парадигма: без членувани форми

Редувания: няма

Ударение: постоянно (върху втората сричка)

А-065М: представител: *онзи* (2)

Особености: прилагателни местоимения с основна форма на **-и**

Парадигма: без членувани форми

Редувания: няма

Ударение: подвижно:

- на първата сричка в м. р.
- на втората сричка в ж. р. и в мн. ч.
- на последната сричка в ср. р.

А-066М: представител: *оня* (2)

Особености: прилагателни местоимения с основна форма на **-ја’-а**

Парадигма: без членувани форми

Ударение: подвижно

- на първата сричка в м. р. и ж. р., както и в мн. ч.
- на крайната сричка в ср. р.

A-067M: представител: [който](#) (2)

Особености: прилагателни местоимения с основна форма на **-то**

Парадигма: без членувани форми

Редуване:

-j- > $\emptyset$ в ср. р. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- на първата сричка в основната форма

- на втората сричка в ж. р., ср. р. и мн. ч. (върху **-а-**, **-е-**, **-и-**)

A-068M: представител: [какъвто](#) (1)

Особености: прилагателно местоимение с основна форма на **-то**

Парадигма: без членувани форми

Редуване:

-ъ- > $\emptyset$ от основата във всички производни форми

Ударение: постоянно върху една и съща сричка, но върху различни гласни:

- върху **-ъ-** в м. р.

- върху **-а-**, **-о-**, **-и-** съответно в ж. р., ср. р. и мн. ч.

Макротип 4. Неизменяеми прилагателни

A-069: представител: [супер](#) (35)

Особености: неизменяеми прилагателни

КЛАС ЧИСЛИТЕЛНИ ИМЕНА. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ

Критерий при обособяването на числителните с нечленувани и членувани форми във флективни типове са стойностите, които може да приема членната морфема: *-та*, *-те* или *-то*. Според този критерий числителните имена се разпределят в три макротипа.

Отделен макротип формират всички числителни имена без членувани форми (т.е. които са неизменяеми лексеми).

Мястото на ударението – дали пада, или не върху членната морфема при формоизменението, е следващ критерий за обособяването на флективни типове при числителните с формоизменение при категорията членуване.

Наличието на дублетност е още един критерий за разпределянето на числителните във флективни типове. При числителните дублетността е предимно словообразователна и много рядко фонетична.

Макротип 1. Числителни с членна морфема *-то*

Num-001: представител: [много](#) (4)

Особености

Членувана форма: *-то*

Ударение: постоянно

Макротип 2. Числителни с членна морфема *-та*

Num-002: представител: [два](#) (32)

Особености

Членувана форма: *-та*

Ударение: постоянно

Num-003D: представител: [двадесетина](#) (26)

Особености

Членувана форма: *-та*

Ударение: постоянно

Дублетност: словообразователни дублети със скъсени и дълги форми

Макротип 3. Числителни с членна морфема *-те*

Num-004: представител: [две](#) (6)

Особености

Членувана форма: *-те*

Ударение: постоянно

Num-005: Представител: [девет](#) (18)

Особености

Членувана форма: *-те*

Ударение: подвижно (при членуване се мести върху членната морфема *-те*)

Num-006D: представител: [двадесет](#) (28)

Особености

Членувана форма: *-те*

Ударение: подвижно (при членуване се мести върху членната морфема *-те*)

Дублетност: словообразователни или фонетични дублети

Макротип 4. Неизменяеми числителни

Num-007: представител: [повечето](#) (36)

Особености:

- неизменяеми числителни

Num-008: представител: [година-две](#) (7)

Особености:

- неизменяеми числителни
- включва числителни сложни думи с първа съставка съществително
- не се свързват със съществителни, а само с прилагателни и глаголи

КЛАС ГЛАГОЛИ. ПЪРВО СПРЕЖЕНИЕ. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ

Подклас 1. Комбинаторика на тематичните гласни *-e* // *-a-(x)-* // *-e-(x)*

(напр. бръсн-е-/ бръсн-а-(х)/ бръсн-е-(х); лъж-е- / лъг-а-(х)/ лъж-е-(х); ва-е-/ ва-[й]-а-(х) / ва-е-(х)

Подклас 1 обхваща две големи групи типове:

- а) с основа на съгласна
- б) с основа на гласна.

Във всяка група по-нататък се извършва разпределението на типовете въз основа на белега липса/ наличие на фонетични редувания, а по-нататък и според вида на редуванията (*'-a- > -e-*; *-z- > -ж-*, *-з- > -ж-*, *-к- > -ч-*; *-с- > -ш-*, *-j- > Ø*).

Макротип 1. Типове с основа на съгласна

1.1. Типове без редувания

Обща особеност на типовете в тази група е, че ударението е върху гласна от корена с изключение на повелителните форми, в които ударението е върху форманта *-и-/-е-*.

Типовете с дублетност обхващат корелативни двойки с наличие или липса на редуване *'-a-/-e-* в корена.

V1-001: представител: *бръсна (се)* (12)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант *-т*)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант *-и-* в ед. ч. и *-е-* в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта *-и-/-е-* в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-002: представител: *веза* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант *-и*)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-003: представител: [довеза](#) (2)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-004: представител: [бодна \(се\)](#) (526)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-005: представител: [мръзна](#) (19)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-006: представител: [ахна](#) (365)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-007: представител: [изгинем](#) (9)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед.ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-008-3: представител: [лъхне \(ме\)](#) (2)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-т**)

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

V1-009-3: представител: [злъхне](#) (4)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

V1-010-3: представител: *бафне* (77)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

V1-011-3: представител: *втръсне ми* (10)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V1-012В: представител: *олекне ми* (5)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V1-013: представител: *мръкне (се)* (6)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Типове с дублетност

V1-014D: представител: избегна (6)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-т**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

Дублетност: корелативни дублети с редуване ' **-а-/е-** в корена

V1-015D: представител: белна се (9)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

Дублетност: корелативни дублети редуване ' **-а-/е-** в корена

1.2. Типове с редувания

1.2.1. Редуване ' **-а > -е** (променливо **я**)

V1-016: представител: вдяна (8)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-т**)

Редувания:

' **-а > -е** в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. и в 1 и 2 л. мн. ч. на презенс
- във формите от имперфектна основа
- в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

Типове с дублетност

V1-017D: представител: избягна (6)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-т**)

Редувания:

'**-а-** > **-е-** в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. и в 1 и 2 л. мн. ч. на презенс
- във формите от имперфектна основа
- в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

Дублетност: корелативни дублети без редуване **-я/-е-** (само с **-е-** в корена)

V1-018D: представител: бялна се (9)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'**-а-** > **-е-** в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. и в 1 и 2 л. мн. ч. на презенс
- във формите от имперфектна основа
- в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

Дублетност: корелативни дублети без редуване **-я/-е-** (само с **-е-** в корена)

1.2.2. Редуване -з- > -жс-

V1-019: представител: [лъжа \(се\)](#) (3)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-з- > -жс-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-020: представител: [излъжа \(се\)](#) (33)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-з- > -жс-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-021: представител: [самозалъжа се](#) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-з- > -жс-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

1.2.3. Редуване **-з-** > **-ж-**

V1-022: представител: [ближа \(се\)](#) (4)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-з- > -ж-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-023: представител: [кажа](#) (89)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-з- > -ж-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-024: представител: [подмажа се](#) (1)

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-з- > -ж-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

1.2.4. Редуване **-к-** > **-ч-**

V1-025: представител: [дъвча](#) (4)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-к- > -ч-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-026: представител: [всмуча](#) (51)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-к- > -ч-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-027: представител: [плача](#) (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-к- > -ч-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-028: представител: [заплача](#) (7)**Особености**

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-к- > -ч-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-029В: представител: [плаче ми се](#) (1)**Особености**

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-к- > -ч- в края на корена при формите от сегашна и имперфектна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**
Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V1-030В: представител: [доплаче ми се](#) (2)**Особености**

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-к- > -ч- в края на корена при формите от сегашна и имперфектна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

1.2.5. Редуване -с- > -ш-

V1-031: представител: *бърша (се)* (4)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-с- > -ш-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа

- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

V1-032: представител: *впиша (се)* (53)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-с- > -ш-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа

- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

V1-033: представител: *измириша се* (4)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-с- > -ш-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа
- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

1.2.6. Типове с повече от едно редуване**1.2.6.1. Редувания -г- > -жс- и ъ- > Ø**

Типове с дублетност

V1-034D: представител: мога (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-г- > -жс- в края на корена:

- във 2 и 3 л. ед. ч. и 1 и 2 л. мн. ч. на презенс
- във формите от имперфектна основа
- във формите за аорист и при единия дублет на аористното причастие

-ъ- > Ø в дублета с **-г-** в членуваната форми за м.р., в ж. р., ср. р. и в мн. ч. на аористното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху корена при формите за презенс и имперфект
- върху аористната гласна **-а-** в аорист и в дублетните форми с **-жс-** на аористното причастие
- върху **-ъ-** в дублетната нечленувана форма за м.р. ед. ч. на аористното причастие с **-г-** в корена
- върху окончанието при формите за ж. р., ср. р. и мн. ч. на дублета с **-г-** на аористното причастие
- върху **-и-** при разширението на основата в членуваните форми за м.р. ед. ч. на дублета с **-г-**

Дублетност: фонетични дублети с **-г-** и **-жс-** в корена при формите на аористното причастие

V1-035B: представител: *може* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-z- > -жс-

- в края на корена в презенс, аорист, във формите от имперфектна основа

- при единия дублет на аористното причастие

-ъ- > Ø в дублета с **-z-** във формите на аористното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху корена при формите за презенс и имперфект

- върху тематичната гласна **-а-** в аорист и в дублетната форма с **-жс-** на аористното причастие

- върху окончанието в аористното причастие с дублетна форма с **-z-** в корена

Дублетност: фонетични дублети с **-z-** и **-жс-** в корена при формите на аористното причастие

1.2.6.2. Редувания -з- > -жс- и -'а- > -е-

V1-036: представител: *режа* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-з- > -жс-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа

- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

'а- > -е-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа

- пред форманта **-и/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

V1-037: представител: *доореза* (25)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-з- > -ж-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа

- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

’-а- > -е-

- в края на корена във формите от сегашна и имперфектна основа

- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

Макротип 2. Типове с основа на гласна

Тази група флективни типове включва 4 типа с редуване $\emptyset > -j-$. То е налице в два реда от парадигмата: във формите за 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс, както и във формите от аористна основа. Ударението е постоянно – върху корена.

2.1. Редуване $\emptyset > -j-$

V1-038: представител: *вая* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: $\emptyset > -j-$ в края на корена в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс във формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-039: представител: *извая* (21)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: Ø > **-j-** в края на корена в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс във формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-040: представител: бая (7)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: Ø > **-j-** в края на корена при формите за 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс във формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-041: представител: побая (19)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: Ø > **-j-** в края на корена при формите за 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс във формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

Подклас 2. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМАТИЧНИТЕ ГЛАСНИ **-e- // **-a-(x)-** // (')**-a** / **-e-(x)-****

(напр. зов-е-// зов-а-(х)//зов-я-(х); избер-е- // избр-а-(х)// избер-я-(х); тъч-е- // тък-а-(х) // тъч-а-(х))

Типовете от този подклас се характеризират със следните общи особености:

- словообразователната им основа е на съгласна (твърда или мека)
- налице са редувания при формообразуването.

Общо за всички типове е редуването ' **-a-** > **-e-** или **-a-** > **-e-** при имперфектната гласна пред срички с **-e-** и **-и-**.

Всички типове образуват повелителни форми с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Макротип 1. Типове с редуване 'а- > е-

V1-042: представител: зова (4)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

'а- > е- при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** на деепричастието

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-043: представител: назова (52)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

'а- > е- при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-044: представител: спомена (3)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

Повелителни форми: с формант -и- в ед. ч. и -е- в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта -и-/-е- в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-045: представител: [рева](#) (2)**Особености**

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант -йки на деепричастието

Повелителни форми: с формант -и- в ед. ч. и -е- в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта -и-/-е- в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-046: представител: [зарева](#) (11)**Особености**

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

Повелителни форми: с формант -и- в ед. ч. и -е- в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-047: представител: *зреба* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** на деепричастието

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена при формите от аористна основа
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-048: представител: *догреба* (28)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена при формите от аористна основа
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-049: представител: *впа (се)* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** на деепричастието

’**-а-** > **-е-** при аористната гласна пред сричка с **-и-**:

- в членуваните форми за м.р. ед.ч. на причастията от аористна основа
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. на аорист и имперфект
- при формите на имперфектното причастие и нечленуваните форми на аористното причастие

V1-050: представител: [ща](#) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** на деепричастието

’**-а-** > **-е-** при аористната гласна пред сричка с **-и-**:

- в членуваните форми за м.р. ед.ч.
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. на аорист и имперфект
- при формите на имперфектното причастие и нечленуваните форми на аористното причастие

Типични за употребата са отрицателните форми.

V1-051: представител: [възпра \(се\)](#) (23)**Особености**

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

’**-а-** > **-е-** при аористната гласна пред сричка с **-и-**:

- в членуваните форми за м.р. ед.ч. на причастията от аористна основа
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфем:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. на аорист и имперфект
- при формите на имперфектното причастие и нечленуваните форми на аористното причастие

V1-052: представител: [мра](#) (1)**Особености**

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** на деепричастието

’**-а-** > **-е-** при аористната гласна пред сричка с **-и-**:

- в членуваните форми за м.р. ед.ч. на причастията от аористна основа
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. на аорист и имперфект
- при формите на имперфектното причастие и нечленуваните форми на аористното причастие

V1-053: представител: [взра се](#) (7)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

’**-а-** > **-е-** при аористната гласна пред сричка с **-и-**:

- в членуваните форми за м.р. ед.ч. на причастията от аористна основа
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. на аорист и имперфект
- при формите на имперфектното причастие и нечленуваните форми на аористното причастие

V1-054Pl: представител: [измрем](#) (2)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен глагол – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- в 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

’-а- > -е- при аористната гласна пред сричка с -и-:

- в членуваните форми за м.р. ед.ч. на причастията от аористна основа
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: с формант -и- в ед. ч. -е- в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта -и-/-е- в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за мн. ч. на аорист и имперфект
- при формите на имперфектното причастие и нечленуваните форми на аористното причастие

V1-055-3: представител: доще ми се (4)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- в 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

’-а- > -е- при аористната гласна пред сричка с -и-:

- в членуваните форми за м.р. ед.ч. на причастията от аористна основа
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. в презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за мн. ч. на аорист и имперфект
- при формите на имперфектното причастие и нечленуваните форми на аористното причастие

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V1-056B: представител: доре ми се (2)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред сричка с -е-

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

Макротип 2. Типове с повече от едно редуване

2.1. Редувания ’-а- > -е- и -ъ- > Ø

Типове с дублетност

V1-057: представител: кълна (се) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант -т)

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант -йки на деепричастието

-ъ- > Ø в корена при единия дублет във формите от аористна основа

-и- > Ø в корена при дублета с редуване -ъ- > Ø в корена във формите от аористна

основа

- стойност -е- вм. -а- на аористната гласна при дублетите с изпадания на звукове

-ъ-, -и- в корена

Повелителни форми: с формант -и- в ед. ч. и -е- в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта -и-/-е- в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: при формите от аористна основа (със и без изпадане на звукове -ъ-, -и- в корена)

V1-058D: представител: прокълна (се) (2)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-m**)

Редувания:

'-a- > -e- при имперфектната гласна пред срички с **-e-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. в имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

-ъ- > Ø в корена при единия дублет във формите от аористна основа

-н- > Ø в корена при дублета с редуване **-ъ- > Ø** в корена във формите от аористна

основа

- стойност **-e-** вм. **-a-** на аористната гласна при дублетите с изпадания на звукове **-ъ-**,

-н- в корена

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-e-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/-e-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: при формите от аористна основа (със и без изпадане на звукове **-ъ-**, **-н-** в корена)

2.2. Редувания '-a- > -e- и -e- > Ø

V1-059: представител: бера (3)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

'-a- > -e- при имперфектната гласна пред срички с **-e-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

- пред формант **-йки** на деепричастието

-e- > Ø в корена при формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-e-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/-e-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-060: представител: [избера](#) (51)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред сричка с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. за имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

-е- > $\emptyset$ в корена при формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-061: представител: [добера се](#) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

-е- > $\emptyset$ в корена при формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

2.3. Редувания **-а- > **-е-** и **-к-** > **-ч-****

V1-062: представител: [тъка](#) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-а- > -е- при имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред формант **-йки** на деепричастието

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-е-**
- пред имперфектната гласна **-а-/-е-**
- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-063: представител: *втѣка* (8)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-а- > -е- при имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-е-**
- пред имперфектната гласна **-а-/-е-**
- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Подклас 3. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМАТИЧНИТЕ ГЛАСНИ **-е-(∅) // -о/-е-(х)- // (')-а(х)**

(напр. внес-е- // внес-о-(х)- // внес-я-(х); вле-ч-е- // вляк-о-(х)- // влеч-а-(х))

Включва единствено глаголи с основа на твърда съгласна.

Ударението е подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми на презенс и от имперфектна основа
- върху корена във формите от аористна основа.

Общи за всички типове са редуванията:

-o- > -e- при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. и в миналото страдателно причастие

'-a- > -e- при имперфектната гласна пред срички с **-e-** и **-и-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект и в мн. ч. на имперфектното причастие

Макротип 1. Редувания **-o- > -e-** и **'-a- > -e-**

V1-064: представител: [наса](#) (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-o- > -e- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
- в миналото страдателно причастие

-o- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

-ъ- > Ø в членуваната форма за м. р., в ж.р, ср.р. и мн. ч. на аористното причастие

'-a- > -e- при имперфектната гласна пред срички с **-e-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** на деепричастието

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-e-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху форманта **-и-/e-** в повелителните форми
- върху корена във формите от аористна основа
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-065: представител: [внеса](#) (47)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-o- > -e- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
- в миналото страдателно причастие

-o- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

-ѣ- > $\emptyset$ в членуваната форма за м. р., в ж. р, ср. р. и мн. ч. на аористното причастие

’-а- > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-066: представител: [допринеса](#) (2)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-о- > **-е-** при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

-о- > $\emptyset$ при аористната гласна във формите на аористното причастие

-ѣ- > $\emptyset$ в членуваната форма за м. р., в ж. р, ср. р. и мн. ч. на аористното причастие

’-а- > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-067: представител: [раста](#) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

- пред формант **-йки** на деепричастието

- ъ- > Ø в членуваните форми за м.р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие
- о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие
- т- > Ø в края на корена във формите на аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена при аористното причастие
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Липса в употребата на форми за аорист

V1-068: представител: [доизраства](#) (18)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

- ъ- > Ø в членуваните форми за м.р., в ж. р., ср. р. и в мн. ч. на аористното причастие
- о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие
- т- > Ø в края на корена във формите на аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена при аористното причастие
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Липса в употребата на форми за аорист

V1-069-3: представител: [врасне \(се\)](#) (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- в 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн.ч. на имперфектното причастие

- ъ- > Ø в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и в мн. ч. на аористното причастие

-o- > $\emptyset$ при аористната гласна във формите на аористното причастие

-m- > $\emptyset$ в края на корена във формите на аористното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. в презенс

- върху корена при аористното причастие

- върху тематичната гласна в останалите форми

Липса в употребата на форми за аорист

V1-070-3: представител: *понесе ми* (2)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-o- > **-e-** при аористната гласна в 3 л. ед. ч. на аорист

-ъ- > $\emptyset$ в членуваните форми за м.р., в ж. р., ср. р. и в мн. ч. на аористното причастие

-o- > $\emptyset$ при аористната гласна във формите на аористното причастие

’-a- > **-e-** на имперфектната гласна пред срички с **-e-** и **-и-**:

- в 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. в презенс

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-071B: представител: *тресе ме* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-a- > **-e-** на имперфектната гласна пред сричка с **-e-** в имперфект

-ъ- > $\emptyset$ при аористното причастие

-o- > $\emptyset$ при аористната гласна във формите на аористното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

V1-072B: представител: *втресе ме* (5)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред сричка с -е- в имперфект

-ъ- > Ø при аористното причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

Макротип 2. Редувания: -о- > -е- (при аористната гласна) и ’-а- > -е- (при имперфектната гласна), съкращаване на съгласна в корена

V1-073: представител: *бода (се)* (7)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант -и)

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

- в миналото страдателно причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

- пред формант -йки на деепричастието

-д- > Ø в корена във формите на аористното причастие

Повелителни форми: с формант -и- в ед. ч. и -е- в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта -и-/-е- в повелителните форми

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-074: представител: *вплета (се)* (110)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

- в миналото страдателно причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

'-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

-т- > Ø в края на корена във формите на аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-075: представител: *начета се* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

'-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

-т- > Ø в корена на формите на аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху корена във формите от аористна основа

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-076: представител: ям (се) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

- във формите на миналото страдателно причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

'-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие,

- пред формант **-йки** на деепричастието

-д- > Ø в 1 л. ед. ч. на презенс и при аористното причастие

-д- > -ж- в корена при повелителните форми

Повелителни форми: от основа на **-ж-** с формант **Ø**

Ударение: подвижно:

- върху корена:

- в 1 л. ед. ч. на презенс

- във формите от аористна основа

- в повелителните форми

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху тематичната гласна в останалите форми

Окончание **-м** за 1 л. ед. ч. на презенс

V1-077: представител: доизям (13)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

- във формите на миналото страдателно причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

'-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- в мн. ч. на имперфектното причастие

-д- > Ø в 1 л. ед. ч. на презенс и при аористното причастие

-д- > -ж- в корена при повелителните форми

Повелителни форми: от основа на **-ж-** с формант $\emptyset$

Ударение: подвижно:

- върху корена:
- в 1 л. ед. ч. на презенс
- във формите от аористна основа
- в повелителните форми
- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Окончание **-м** за 1 л. ед. ч. на презенс

V1-078: представител: наям се (7)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

- о- > -е-** при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
- о- > $\emptyset$** при аористната гласна във формите на аористното причастие
- '-а- > -е-** при имперфектната гласна пред срички с **-е-** и **-и-**:
- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие
- д- > $\emptyset$** в 1 л. ед. ч. на презенс и при аористното причастие
- д- > -ж-** в корена при повелителните форми

Повелителни форми: от основа на **-ж-** с формант $\emptyset$

Ударение: подвижно:

- върху корена:
- в 1 л. ед. ч. на презенс
- във формите от аористна основа
- в повелителните форми
- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Окончание **-м** за 1 л. ед. ч. на презенс

V1-079-3: представител: дояде ми се (5)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- о- > -е-** при аористната гласна в 3 л. ед. ч.
- о- > $\emptyset$** при аористната гласна във формите на аористното причастие

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- в 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

-ѡ- > Ø в края на корена в аористното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена във формите от аористна основа
- върху тематичната гласна в останалите форми

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителното местоимение.

V1-080: представител: *дам (се)* (28)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант -и)

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
- във формите на миналото страдателно причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

’-а- > -е- при имперфектната гласна пред срички с -е- и -и-:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- в мн. ч. на имперфектното причастие

-ѡ- > Ø в корена:

- в 1 л. ед. ч. на презенс
- в аористното причастие
- в повелителните форми

Повелителни форми: с формант -й-

Ударение: подвижно:

- върху корена:
- в 1 л. ед. ч. на презенс
- във формите от аористна основа
- в повелителните форми
- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Окончание -м за 1 л. ед. ч. на презенс

V1-081: представител: *поддам се* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- o- > -e- при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
- o- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие
- '-a- > -e- при имперфектната гласна пред срички с -e- и -и-:
 - във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
 - в мн. ч. на имперфектното причастие
- d- > Ø в корена:
 - в 1 л. ед. ч. на презенс
 - във формите на аористното причастие
 - в повелителните форми

Повелителни форми: с формант -й-

Ударение: подвижно:

- върху корена:
- в 1 л. ед. ч. на презенс
- във формите от аористна основа
- в повелителните форми
- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Окончание -м за 1 л. ед. ч. на презенс

Макротип 3. Редувания -o- > -e-, -a- > -e- и -к- > -ч-

V1-082: представител: *нека (се)* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант -и)

Редувания:

- o- > -e- при аористната гласна:
 - във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
 - във формите на миналото страдателно причастие
- o- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие
- ъ- > Ø в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие
- a- > -e- при имперфектната гласна:
 - пред сричка с -e- във 2 и 3 л. на имперфект
 - пред формант -йки на деепричастието

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-е-**

- пред аористната гласна **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист и на миналото страдателно причастие

- пред имперфектната гласна **-а-/-е-**

- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху корена във формите от аористна основа

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-083: представител: [доизпека](#) (25)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

- във формите на миналото страдателно причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

-ъ- > Ø в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие

-а- > -е- при имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. на имперфект

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-е-**

- пред аористната гласна **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист и на миналото страдателно причастие

- пред имперфектната гласна **-а-/-е-**

- пред форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху корена във формите от аористна основа,

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-084: представител: *тека* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-o- > -e- при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

-o- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

-ъ- > Ø в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие

-a- > -e- при имперфектната гласна:

- пред сричка с **-e-** във 2 и 3 л. на имперфект

- пред формант **-йки** на деепричастието

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-e-**

- пред аористната гласна **-e-** във 2 и 3 л. ед.ч. на аорист

- пред имперфектната гласна **-a-/-e-**

- пред форманта **-и-/-e-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-e-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс

- върху корена във формите от аористна основа

- върху форманта **-и-/-e-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-085: представител: *врека се* (7)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-o- > -e- при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

-o- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

-ъ- > Ø в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие

-a- > -e- при имперфектната гласна пред сричка с **-e-** във 2 и 3 л. на имперфект

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-e-**

- пред аористната гласна **-e-** във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

- пред имперфектната гласна **-a-/-e-**

- пред форманта **-и-/-e-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-e-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена във формите от аористна основа
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-086: представител: [домече](#) (12)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- о-** > **-е-** при аористната гласна в 3 л. ед. ч. на аорист
- о-** > $\emptyset$ при аористната гласна във формите на аористното причастие
- ъ-** > $\emptyset$ в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие
- а-** > **-е-** при имперфектната гласна пред сричка с **-е-** в 3 л. на имперфект
- к-** > **-ч-** в края на корена:
 - пред презентната гласна **-е-**
 - пред аористната гласна **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
 - пред имперфектната гласна **-а/-е-**

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от аористна основа
- върху окончанието в 3 л. мн. ч. в презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-087: представител: [влека](#) (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

- о-** > **-е-** при аористната гласна:
 - във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
 - във формите на миналото страдателно причастие
- о-** > $\emptyset$ при аористната гласна във формите на аористното причастие
- ъ-** > $\emptyset$ в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие
- а-** > **-е-** при имперфектната гласна:
 - пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
 - пред формант **-йки** на деепричастието
- ’-а-** > **-е-** в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:
 - във 2 и 3 л. ед. ч. в аорист
 - в мн. ч. на причастията от аористна основа

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-е-**
- пред аористната гласна **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
- в миналото страдателно причастие
- пред имперфектната гласна **-а-/-е-**
- в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена във формите от аористна основа
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V1-088: представител: [въвлека](#) (56)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна:

- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист
- във формите на миналото страдателно причастие

-о- > Ø при аористната гласна във формите на аористното причастие

-ъ- > Ø в членуваните форми за м. р., в ж. р., ср. р. и мн. ч. на аористното причастие

-а- > -е- при имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

’-а- > -е- в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. в аорист
- в мн. ч. на причастията от аористна основа

-к- > -ч- в края на корена:

- пред презентната гласна **-е-**
- пред аористната гласна **-е-** във 2 и 3 л. ед.ч. на аорист
- в миналото страдателно причастие
- пред имперфектната гласна **-а-/-е-**
- в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. в презенс
- върху корена във формите от аористна основа
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Подклас 4. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМАТИЧНИТЕ ГЛАСНИ *-e- // -o-(x)/-e-(x) // -e-(x)*

(напр. дойд-е- / дойд-о-х / дойд-е-х; влез-е, влез-о-(х), влез-е-(х))

Подклас 4 включва типове само с непреходни глаголи. Типовете в редица случаи са едноелементни, тъй като лексемите в тях са с индивидуални формоизменителни характеристики с исторически характер.

Всички глаголи са с основа на съгласна. Обособяват се два макротипа: без редувания и с редувания.

Характерни за глаголите от този подклас са три типа редувания:

- а) редуването *-o- > -e-* на аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. (напр. *дойдох – дойде*)
- б) *-o-/-e- > Ø* на аористната гласна в аористното причастие (напр. *дошъл*)
- в) редуването *-ъ- > Ø* в ж. р., ср. р. и в мн. ч. на аористното причастие, както и в членуваните форми за м. р. (*дошъл – дошла*).

Макротип 1. Типове без редувания

V1-089: представител: *уда* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант *-и-* в ед. ч. и *-е-* в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта *-и-/-е-* в повелителните форми
- върху корена при останалите форми

Без форми от аористна основа

V1-090: представител: *уда* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант *-и-* в ед. ч. и *-е-* в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта *-и-/-е-* в повелителните форми
- върху корена при останалите форми

Без форми от аористна основа

V1-091: представител: *бъда* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена при останалите форми

Дублетност: при деепричастието: с **-ъ-** и **-и-** в корена: *бъдейки* и *бидейки*

Без форми от аористна основа

V1-092: представител: *пребъда* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-** / **-е-** в повелителните форми
- върху корена при останалите форми

Без форми от аористна основа

Макротип 2. Типове с редувания

2.1. Редувания *-о-* > *-е-* и *-ъ-* > $\emptyset$

V1-093: представител: *отида (си)* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-о- > **-е-** при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

-ъ- > $\emptyset$ във формите за ж. р., ср. р., за мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч. на

аористното причастие

-о- > $\emptyset$ изпадане на аористната гласна във формите на аористното причастие

-д- > $\emptyset$ в корена при аористното причастие

$\emptyset$ > **-и-** вмъкване на **-и-** при аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена при останалите форми

V1-094: представител: [разотидем се](#) (2)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед.ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

-ъ- > Ø във формите за ж. р., ср. р., за мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч. на аористното причастие

-о- > Ø изпадане на аористната гласна във формите на аористното причастие

-д- > Ø в корена при аористното причастие

Ø > -и- вмъкване на **-и-** при аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена при останалите форми

V1-095: представител: [дойда](#) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

-ъ- > Ø във формите за ж. р., ср. р., за мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч. на аористното причастие

-о- > Ø изпадане на аористната гласна във формите на аористното причастие

-д- > Ø в корена при аористното причастие

Ø > -и- вмъкване на **-и-** при аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч. и като дублети – суплетивни форми *ела; елате*

Ударение: подвижно:

- върху корена при всички форми от презентна и имперфектна основа
- върху тематичната гласна **-о/-е-** в аорист;
- върху **-ъ-** в нечленуваните форми за м.р. на аористното причастие
- върху разширението **-и-** на основата в членуваните форми за м. р. на аористното причастие

- върху окончанието в ж. р. и ср. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористното причастие
- върху форманта **-и/-е-** при единия дублет в повелителните форми

Дублетност: при формите за повелително наклонение – образувани са от основата или са суплетивни (*ела!*, *елате!*)

V1-096: представител: [*придойдем*](#) (2)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед.ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- о-** > **-е-** при аористната гласна в 3 л. ед. ч. на аорист
- ъ-** > $\emptyset$ във формите за ж. р., ср. р., за мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч. на аористното причастие

-**о-** > $\emptyset$ изпадане на аористната гласна във формите на аористното причастие

-**д-** > $\emptyset$ в корена при аористното причастие

$\emptyset$ > **-и-** вмъкване на **-и-** при аористното причастие

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от презентна и имперфектна основа
- върху тематичната гласна в аорист;
- върху **-ъ-** в аористното причастие в м. р.
- върху разширението **-и-** на основата в членуваните форми за м. р. на аористното причастие
- върху окончанието в ж. р. и ср. р. и в мн. ч. на аористното причастие
- върху форманта **-е-** в повелителните форми

2.2. Редувания **-о-** > **-е-** и **'-а-** > **-е-**

V1-097: представител: [*вляза*](#) (8)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-**о-** > **-е-** при аористната гласна във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист

'-а- > **-е-** в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:

- във 2 и 3 л. ед. ч. и в 1 и 2 л. мн. ч. на презенс
- във 2 и 3 л. ед. ч. на аорист;
- в мн. ч. на аористното причастие
- в повелителните форми

-ъ- > ∅ във формите за ж. р., ср. р., за мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч. на аористното причастие

-о- > ∅ при аористната гласна във формите на аористното причастие

Повелителни форми: с формант ∅ в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-098P1: представител: *наизлезем* (3)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед.ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна в 3 л. ед. ч. на аорист

’-а- > -е- в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:

- в 3 л. ед. ч. и в 1 и 2 л. мн. ч. на презенс

- в 3 л. ед. ч. на аорист

- в мн. ч. на аористното причастие

- в повелителните форми

-ъ- > ∅ във формите за ж. р., ср. р., за мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч. на аористното причастие

-о- > ∅ при аористната гласна във формите на аористното причастие

Повелителни форми: с формант ∅ в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-099-3: представител: *залезе* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-о- > -е- при аористната гласна в 3 л. ед. ч. на аорист

’-а- > -е- в корена пред срички с **-е-** и **-и-**:

- в 3 л. ед. ч. на презенс

- в 3 л. ед. ч. на аорист

- в мн. ч. на аористното причастие

-ъ- > ∅ във формите за ж. р., ср. р., за мн. ч. и в членуваните форми за м. р. ед. ч. на аористното причастие

-о- > ∅ при аористната гласна във формите на аористното причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

Подклас 5. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМАТИЧНИТЕ ГЛАСНИ *-e* // *-Ø-* (*x*)//*-e-*(*x*)

(напр. би-*e*/ би-*Ø*-х / би-*e*-х. жeла-*e*/ жeла-*Ø*-х / жeла-*e*-х; мeчта-*e*/ мeчта-*Ø*-х/ мeчта-*e*-х)

Обща особеност на глаголите от този подклас е, че аористната гласна е с нулева стойност (*Ø*). Характерни за този подклас са флексивните типове от глаголи с основа на гласна.

Макротип 1. Типове с основа на съгласна

1.1. Типове с редуване *-м-* > *Ø*

V1-100: представител: *взема* (23)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант *-т*)

Редувания: *-м-* > *Ø* в края на корена във формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант *-и-* в ед. ч. и *-е-* в мн.ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта *-и-/е-* в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V1-101: представител: *свързема се* (5)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: *-м-* > *Ø* в края на корена във формите от аористна основа

Повелителни форми: с формант *-и-* в ед. ч. и *-е-* в мн.ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта *-и-/е-* повелителните форми
- върху корена в останалите форми

Макротип 2. Типове с основа на гласна

Характерни за тези флексивни типове са следните особености:

- а) ударението е постоянно (върху корена)
- б) формите за повелително наклонение се образуват с формант *-й-*
- в) редуването *Ø* > *-j-* в края на словообразователната основа пред гласна *-а-* от окончанието (графично *-я*) във формите за 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс.

2.1. Типове само с редуване Ø > -j-

V1-102: представител: бия (9)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-т**)

Редувания: Ø > -j- пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично -я, -ят)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-103: представител: величая (се) (14)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания: Ø > -j- пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично -я, -ят)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-104: представител: вбия (198)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-т**)

Редувания: Ø > -j- пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично -я, -ят)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-105: представител: венчая (се) (14)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания: Ø > -j- пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично -я, -ят)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-106: представител: *блуждая* (20)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: Ø > *-j-* пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично *-я, -ят*)

Повелителни форми: с формант *-й-* в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-107: представител: *възропта* (68)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: Ø > *-j-* пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично *-я, -ят*)

Повелителни форми: с формант *-й-* в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-108-3: представител: *допие ми се* (7)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: Ø > *-j-* пред окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично *-ят*)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

V1-109B: представител: *избие ме* (3)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

(Макар че липсват редувания, защото глаголите от типа са безлични, типът е в групата с редувания, тъй глаголите са производни от глаголи с редувания.)

2.2. Редувания $\emptyset > -j-$ и $'-a- > -e-$

V1-110: представител: владее (4)

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

$\emptyset > -j-$ пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

$'-a- > -e-$ в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м.р. ед. ч. и в мн. ч. на причастията от аористна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-111D: представител: нея (5)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант с двете стойности **-н** и **-т**)

Редувания:

$\emptyset > -j-$ пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

$'-a- > -e-$ в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м.р. ед.ч. и в мн. на причастията от аористна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн.ч.

Ударение: постоянно – върху корена

Дублетност: форми за минало страдателно причастие със стойности при форманта **-н** и **-т**

V1-112D: представител: *възпя* (87)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант с двете стойности **-и** и **-т**)

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

’**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м.р. ед.ч. и в мн. на причастията от аористна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

Дублетност: форми за минало страдателно причастие със стойности при форманта **-и** и **-т**

V1-113: представител: *доживея* (37)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

’**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. на причастията от аористна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-114: представител: вилнея (90)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

’**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на причастията от аористна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-115: представител: радея (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

’**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред форманта **-й-** в повелително наклонение

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

Липса в употребата на форми за аорист и за аористно причастие

V1-116: представител: заживея (324)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

’**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м.р. ед.ч. и в мн. на причастията от аористна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-117-3: представител: *гъстее* (21)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

’**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в 3 л. ед. ч. на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м.р. ед.ч. и в мн. на причастията от аористна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

V1-118-3: представител: *редее* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

’**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в 3 л. ед. ч. на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа
- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористното

причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

Липса в употребата на форми за аорист, но с наличие на аористно причастие

V1-119-3: представител: захладнее (15)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

'**-а-** > **-е-** в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред презентна гласна **-е-** в 3 л. ед. ч. на презенс
- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа
- пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористното

причастие

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

V1-120B: представител: дожалее ми (24)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: '**-а-** > **-е-** в края на корена пред тематична гласна **-е-** във формите от презентна и имперфектна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V1-121B: представител: догнусее ме (5)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: '**-а-** > **-е-** в края на корена пред тематична гласна **-е-** във формите от презентна и имперфектна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

V1-122: представител: *недей* (1)

Спомагателен глагол за образуване на аналитични отрицателни форми за повелително наклонение.

Наличие на форми само за императив: *недей, недейте*

2.3. Редувания $\emptyset > -j-$ и $-a- > -e-$

V1-123: представител: *вършея* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

$\emptyset > -j-$ пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

$-a- > -e-$ в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-124: представител: *овършея* (7)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

$\emptyset > -j-$ пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

$-a- > -e-$ в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-125: представител: *гърчя се* (3)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

-а- > -е- в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Ударение: постоянно

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-126: представител: *възмъжся* (7)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

-а- > -е- в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

V1-127-3: представител: *загорчее ми* (5)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- в края на словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ът] в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред презентна гласна **-е-** във формата за 3 л. ед. ч. на презенс
- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V1-128B: представител: *поприлошее ми* (2)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- в края на словообразователната основа:

- пред тематична гласна **-е-** във формата за презенс
- във формите от имперфектна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V1-129B: представител: *досмешее ме* (2)

Особености

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- в края на словообразователната основа:

- пред тематична гласна **-е-** във формата за презенс
- във формите от имперфектна основа

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху корена

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

Типове с дублетност:

V1-130D: представител: закопча (се) (12)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

Ø > **-j-** пред окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

-а- > -е- в словообразователната основа:

- пред **-j-** и окончанието [-ъ], [-ът] в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред презентна гласна **-е-** в останалите форми на презенс

- пред имперфектна гласна **-е-** във формите от имперфектна основа

- пред форманта **-й-** в повелителните форми

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху корена

Дублетност: фонетични дублети (при крайната гласна в корена: **-е-** или **-а-**)

КЛАС ГЛАГОЛИ. ВТОРО СПРЕЖЕНИЕ. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ

Подклас 6. Комбинаторика на тематичните гласни **-и-** **//и-/-е-(х)** **-/-а-/-е-(х)**

(напр. руш-и/ руш-и-(х)/ руш-а-(х); леп-и/ леп-и-(х)/ леп-я-(х))

Ударението е постоянно (пада върху една и съща сричка), макар и върху различни по своя граматичен характер гласни (окончание, тематична гласна или формант в повелителните форми). Тъй като е постоянно, ударението не може да е критерий за обособяването на флективни типове при този подклас глаголи.

Релевантен критерий за разпределянето на глаголите в групи (макротипове) е завършекът на словообразователната основа (на съгласна – твърда или мека, или на гласна).

Характерно за глаголите от този подклас е редуването **-и-** > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и** (страдателно причастие).

Макротип 1. Типове с основа на твърда съгласна

Характерна особеност на макротип 1 е редуването **-а-** > **-е-** на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** (във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект).

Повелителните форми се образуват с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Липсват типове с дублетност.

V2-001: представител: руша (се) (7)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 л. и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-002: представител: *влоша (се)* (204)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-и**

-а- > -е- на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-003-3: представител: *заскрежи (се)* (3)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-и**

-а- > -е- на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-004: представител: *кръжа* (5)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-005: представител: *вдълбоча се* (18)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- при имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-006: представител: *снежи* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** в имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

V2-007В: представител: *зрачи се* (8)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** в имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Макротип 2. Типове с основа на мека съгласна (графично **-я-** при окончанието)

Характерни за глаголите от този макротип са следните особености:

- а) редуване **'а-** > **-е-** на имперфектната гласна: пред срички с **-е-** и **-и-**, както и пред форманта **-йки** в деепричастието
- б) редуване по *твърдост* – / *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)
- в) повелителните форми се образуват с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.
- г) липса на дублетност при формоизменението.

V2-008: представител: *боготворя* (77)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**

'а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред форманта **-йки** в деепричастието

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-**/**-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-009: представител: *мълвя* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > **'а-** на аористната гласна във формите с формант **-и**, в които не следва сричка с **-и-**

'а- > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и** пред сричка с **-и-**

'а- > **-е-** при имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие

- пред форманта **-йки** в деепричастието
- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-010: представител: *взрадя* (1048)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

- и- > -е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**
- '-а- > -е-** на имперфектната гласна:
 - пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
 - пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
 - по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-011D: представител: *омиротворя* (4)

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

- и- > -е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**
- '-а- > -е-** на имперфектната гласна:
 - пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
 - пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
 - по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: правописни дублети с представки **о-** или **у-**

V2-012: представител: *благодаря* (47)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред форманта **-йки** в деепричастието

- по *твърдост – мекоост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-013: представител: *благоволя* (101)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- по *твърдост – мекоост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед.

ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-014-3: представител: *проясни (се)* (4)

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-и**

'а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на импфект

- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн.

ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху тематичната гласна в останалите форми

Незадължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

V2-015P1: представител: *тълпим се* (1)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч.

- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие

- пред форманта **-йки** в деепричастието

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн.

ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-016-3: представител: *гнезди* (9)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен (не образува форми с формант **-н**)

Редувания:

'**-а**' > **-е**' на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и** в мн. ч. на имперфектното причастие
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л.

мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-017-3: представител: *спори ми* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'**-а**' > **-е**' на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред форманта **-йки** в деепричастието
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн.

ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-018B: представител: *слани* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'**-а**' > **-е**' на имперфектната гласна пред сричка с **-е** в имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

V2-019-3: представител: *зароси* (18)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а-' > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с -е- в 3 л. ед. ч. на имперфект

- пред сричка с -и- в мн. ч. на имперфектното причастие

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена преди кончанието в 3 л. мн.

ч. на презенс (графично -ят)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-020B: представител: *заесени (се)* (4)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а-' > -е- на имперфектната гласна пред сричка с -е- в имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Незадължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

V2-021B: представител: *зазари се* (9)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а-' > -е- на имперфектната гласна пред сричка с -е- в имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Макротип 3. Типове с основа на гласна

За глаголите, обединени в този макротип, са характерни следните особености:

- а) разширяване на основата с интервокално **-j-** пред гласна, т.е. е налице редуването $\emptyset > -j-$ пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс и пред имперфектната гласна, когато тя е със стойност **-а-** (графично **-я-**)
- б) редуване **-и-** > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-н**
- в) дублетност при редица типове в следните редове от парадигмата:
 - при имперфектната гласна **-а-/-е-** в мн. ч. на имперфектното причастие
 - при форманта **-й-/-е-** във формите за императив
 - при ударението във формите за мн. ч. на императив (върху корена или върху форманта).

V2-022: представител: затая (се) (3)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-н**

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие

$\emptyset > -j-$

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-023: представител: раздвоя (се) (4)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-н**

-а- > **-е-** на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

Ø > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-024D: представител: *самоуспокоя се* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в едната дублетна форма за мн. ч. на имперфектното причастие

(при единия дублет)

Ø > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при имперфектната гласна **-а-/е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие

V2-025-3: представител: *струя (се)* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** в деепричастието

Ø > -j-

- пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Незадължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

V2-026-3: представител: утай се (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие

Ø > -j-

- пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Типове с дублетност

V2-027D: представител: броя (се) (5)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-и**

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** в деепричастието

Ø > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при имперфектната гласна **-а-/-е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие

V2-028D: представител: *тая (се)* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

- и- > -е-** на аористната гласна във формите с формант **-н**
- а- > -е-** на имперфектната гласна:
 - пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
 - пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
 - пред формант **-йки** в деепричастието

Ø > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и **-й-/-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.
- върху форманта **-е-** в дублетната форма за мн. ч. на повелително наклонение
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна и акцентна:

- при форманта **-й-/-е-** в мн. ч. на формите за императив
- при ударението в мн. ч. на императив (върху корена или върху форманта)

V2-029D: представител: *поя* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** в деепричастието

Ø > **-j-**

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и **-й-/-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.
- върху форманта **-е-** в дублетната форма за мн. ч. на повелително наклонение
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна и акцентна:

- при имперфектната гласна **-а-/-е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие
- при форманта **-й-/-е-** в мн. ч. на формите за императив
- при ударението в мн. ч. на императив (върху корена или върху форманта)

V2-030D: представител: *спотая (се)* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие

Ø > **-j-**

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и **-й-/-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.
- върху форманта **-е-** в дублетната форма за мн. ч. на повелително наклонение
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна и акцентна:

- при форманта **-й/-е-** в мн. ч. на императив
- при ударението в мн. ч. на императив (върху корена или върху форманта)

V2-031D: представител: *благоустроя (се)* (46)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-н**

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- пред сричка с **-и-** при едната дублетна форма за мн. ч. на имперфектното причастие

∅ > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху корена в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при имперфектната гласна **-а-/-е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие

V2-032D: представител: *напоя (се)* (12)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-н**

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- пред сричка с **-и-** при едната дублетна форма за мн. ч. на имперфектното причастие

∅ > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. ч. и **-й-/-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.
- върху форманта **-е-** в дублетната форма за мн. ч. на повелително наклонение
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна и акцентна

- при форманта **-й/-е-** в мн. ч. на императив
- при ударението в мн. ч. на императив (върху корена или върху форманта)

V2-033D представител: *усвоя* (3)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие (при единия

дублет)

Ø > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при имперфектната гласна **-а-/-е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие

V2-034DPI: представител: *роим се* (1)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** в деепричастието

Ø > -j-

- пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: форми с формант **-й-** в ед. ч. и с **-й/-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми с формант **-й-** в ед. ч. и в мн. ч.
- върху форманта **-е-** в дублетната форма за мн. ч. на повелително наклонение
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна и акцентна

- при имперфектната гласна **-а/-е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие)
- при форманта **-й/-е-** на повелителните форми в мн. ч.
- при ударението в мн. ч. на императив (върху корена или върху форманта)

V2-035D-3: представител: *гнои* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие
- пред формант **-йки** в деепричастието

Ø > -j-

- пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при имперфектната гласна **-а/-е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие

V2-036D-3: представител: *загнои* (8)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** в мн. ч. на имперфектното причастие

Ø > -j-

- пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред имперфектната гласна **-а-** (графично **-я-**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при имперфектната гласна **-а-/-е-** пред сричка с **-и-** във формата за мн. ч. на имперфектното причастие

Подклас 7. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМАТИЧНИТЕ ГЛАСНИ **-и-/-и-(х) /-е-(х)**

(напр. ход-и/ ход-и-(х)/ ход-е-(х))

Обща характеристика на глаголите от този подклас е, че ударението е върху гласна от словообразователната основа с изключение на повелителните форми, където то е върху форманта (**-и-/-е-**). В този смисъл ударението не е критерий за обособяването на флексивни типове при този подклас глаголи.

Въз основа на казаното релевантен критерий за разпределянето на глаголите в групи (макротипове) е завършекът на словообразователната основа (на съгласна – твърда или мека, и на гласна). Представителен е макротипът с групи глаголи с корен на мека съгласна.

С корен на гласна има само един тип (*настроя (се)* от няколко глагола.

За глаголите от този подклас е характерно редуване **-и- > -е-** на аористната гласна във формите с формант **-и** (страдателно причастие).

Макротип 1. Типове с основа (корен) на твърда съгласна

V2-037: представител: *гранича* (70)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-038: представител: *заграча* (58)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-039: представител: *уча (се)* (39)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-и**

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-040: представител: *сплаша* (320)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-и**

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-041P: представител: *наизсочим* (3)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-042-3: представител: [допуши ми се](#) (2)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-043-3: представител: [напуши ме](#) (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

V2-044-3: представител: [самоопраши се](#) (2)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Типове с дублетност

V2-045D: представител: *хазайнича* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

Дублетност: фонетична - дублети със и без мекост на съгласната пред **-а-** във втората сричка от корена

Макротип 2. Типове с основа (корен) на мека съгласна

Характерни за глаголите от този макротип са две редувания:

а) по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

б) редуването **-и-** > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**

Типовете с дублетност обхващат корелативни двойки по отношение на стойностите на аористната гласна **-и-/а-** (напр. *мелих* и *млях*; *мелил* и *млял*) и **-е-/а-** при формите с формант **-и** (напр. *мелен* и *млян*).

V2-046: представител: *бавя (се)* (171)

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

- и-** > **-е-** на аористната гласна във формите с формант **-и**
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-047: представител: *агня се* (61)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-048: представител: *вкуся* (1180)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- на аористната гласна във формите с формант **-и**
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-049: представител: *влюбя се* (211)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-050Pl: представител: изженим се (6)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

V2-051-3: представител: заръси (10)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

V2-052-3: представител: досвиди ми се (3)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-053-3: представител: *свиди ми се* (3)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен (не образува форми с формант **-н-**)

Редувания:

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично отбелязвано с **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

V2-054B: представител: *догади ми се* (4)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-055B: представител: *гади ми се* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: върху корена

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Изисква (конотира) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

Типове с редувания

Типове с дублетност

V2-056D: представител: *разюздя (се)* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > -е-/-а- при аористната гласна във формите с формант **-н**

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при аористната гласна **-е-/-а-** във формите с формант **-н**

V2-057D: представител: *коля* (1)**Особености**

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > -е-/-а- при аористната гласна във формите с формант **-н**

-о- > Ø в корена при дублетните форми с аористната гласна **-а-**

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху аористната гласна **-а-** в дублетните форми от аористна основа

- върху корена в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при стойностите на аористната гласна: **-и-/-а-** във формите за аорист и при деятелното аористно причастие и **-е-/-а-** във формите с формант **-н**

V2-058D: представител: *заколя* (5)**Особености**

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания:

-и- > -е-/-а- при аористната гласна във формите с формант **-н**

-о- > Ø в корена при дублетните форми с аористната гласна **-а-**

- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна **-а-** в дублетните форми от аористна основа
- върху корена в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при стойностите на аористната гласна: **-и/-а-** във формите за аорист и при деятелното аористно причастие и **-е/-а-** във формите с формант **-и**

V2-059D: представител: *меля* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

- и-** > **-е/-а-** при аористната гласна във формите с формант **-и**
- е-** > $\emptyset$ в корена при дублетните форми с аористна гласна **'-а-**
- '-а-** > **-е-** при аористната гласна: пред сричка с **-и-** в причастията от аористна основа
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч.

и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна **'-а-** при единия дублет във формите от аористна основа
- върху корена в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при стойностите на аористната гласна: **-и-/'-а-** във формите за аорист и при деятелното аористно причастие и **-е/-а-** във формите с формант **-и**

V2-060D: представител: *домеля* (5)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

- и-** > **-е/-а-** при аористната гласна във формите с формант **-и**
- е-** > $\emptyset$ в корена при дублетните форми с аористна гласна **'-а-**
- '-а-** > **-е-** при аористната гласна: пред сричка с **-и-** в причастията от аористна основа
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч.

и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна **'-а-** при единия дублет във формите от аористна основа
- върху корена в останалите форми

Дублетност: формообразователна – при стойностите на аористната гласна: **-и-/’-а-** във формите за аорист и при деятелното аористно причастие и **-е-/’-а-** във формите с формант **-и**

Макротип 3. Типове с основа (корен) на гласна

V2-061: представител: *настроя (се)* (3)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-и- > -е- при аористната гласна във формите с формант **-и**

Ø > -j- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: върху корена

Подклас 8. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМПОРАЛНИТЕ ГЛАСНИ -и-/а-(х)/а-(х) (графично **-а-х** или **-я-х**)

(напр. държ-и, държ-а-х, държ-а-х; влет-и, влет-я-х, влет-я-х)

Ударението е постоянно (пада върху една и съща сричка), но върху различни по своя граматичен характер гласни (окончание, тематична гласна или формант в повелителните форми). В този смисъл ударението не е критерий за обособяването на флексивни типове при този подклас глаголи.

Релевантен критерий за разпределянето на глаголите в групи (макротипове) е завършекът на словообразователната основа (на съгласна – твърда или мека, или на гласна).

Обособяват се три макротипа в зависимост от завършека на основата – на съгласна (твърда и мека) и на гласна.

Макротип 1. Типове с основа (корен) на твърда съгласна

При всички глаголи от този макротип е налице омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено.

1.1. Типове с редуване **-а-** > **-е-**

V2-062: представител: *гълча* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- пред форманта **-йки** в деепричастието

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-063: представител: *доизлежа* (13)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: **-а-** > **-е-** на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-064: представител: *бръмча* (23)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- пред форманта **-йки** в деепричастието

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-065: представител: *дотърча* (95)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: **-а-** > **-е-** на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-066-3: представител: *ечи* (3)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-067-3: представител: *заечи* (4)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: **-а-** > **-е-** на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-068-3: представител: *натезжи ми* (5)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: **-а-** > **-е-** на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

1.2. Типове с две редувания

V2-069: представител: *държа (се)* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-а- > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието

-ър- > **-ръ-** в корена в ед. и в мн. ч. на повелителните форми

Повелителни форми: с формант с нулева стойност $\emptyset$ в ед. ч. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-070: представител: *издържа* (10)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

-ър- > -ръ- в корена в ед. и в мн. ч. на повелителните форми

Повелителни форми: с формант с нулева стойност $\emptyset$ в ед. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху корена в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

Макротип 2. Типове с основа (корен) на мека съгласна

V2-071: представител: *въртя* (6)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

- пред форманта **-йки** в деепричастието

- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие

-а- > -е- на аористната гласна пред сричка с **-и-** във формите на двете аористни причастия

- по *твърдост – мекоост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс

- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми

- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. в аорист и имперфект

- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-072: представител: *врѣхлетя* (40)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. имперфектното причастие

’**-а-** > **-е-** на аористната гласна пред сричка с **-и-** във формите на двете аористни

причастия

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-073: представител: *влетя* (175)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’**-а-** > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. имперфектното причастие

’**-а-** > **-е-** на аористната гласна пред сричка с **-и-** във формите на аористното деятелно причастие

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-074: представител: *бдя* (52)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’**-а-** > **-е-** на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие

’**-а-** > **-е-** на аористната гласна пред сричка с **-и-** във формите аористното деятелно причастие

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-075: представител: *спя* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие
- пред форманта **-йки** в деепричастието
- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л.

ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-076: представител: *заспя* (9)**Особености**

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие
- по *твърдост – мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л.

ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-077: представител: *приспя* (се) (4)**Особености**

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

'-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-078P1: представител: изпозасним (1)**Особености**

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху форманта **-и-/-е-** в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

V2-079-3: представител: вали (13)**Особености**

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие

’-а > -е- на аористната гласна пред сричка с **-и-** във формите на аористното причастие
- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч.
на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 3 л. мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-080-3: представител: *завали* (11)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с **-и-** във формите за мн. ч. на имперфектното причастие

’-а- > -е- на аористната гласна пред сричка с **-и-** във формите на аористното причастие

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч.
на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 3 л. мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-081-3: представител: *заболи ме* (14)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с -е- в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с -и- във формите за мн. ч. на имперфектното причастие

’-а- > -е- на аористната гласна пред сричка с -и- във формите на аористното причастие

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч.

на презенс (графично -ят)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 3 л. за мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и

несвършено

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

V2-082-3: представител: *залюти ми* (4)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

’-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с -е- в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред сричка с -и- във формите за мн. ч. на имперфектното причастие

’-а- > -е- на аористната гласна пред сричка с -и- във формите на аористното причастие

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч.

на презенс (графично -ят)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 3 л. мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и

несвършено

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-083B: представител: *гърми (се)* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

V2-084B: представител: *позагърми* (3)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

V2-085B: представител: *мързи ме* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Изисква (конотира) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

V2-086B: представител: *домързи ме* (2)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

V2-087B: представител: *кupi ми* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-088B: представител: *cпи ми ce* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *ce*.

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-089B: представител: *доkипи ми* (4)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-090B: представител: *приcпи ми ce* (3)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: '-а-' > '-е-' на имперфектната гласна пред сричка с '-е-'

Повелителни форми: няма

Ударение: върху тематичната гласна

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *ce*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

Макротип 3. Типове с основа (корен) на гласна

V2-091: представител: *боя се* (4)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието

∅ > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред тематичните гласни със стойност **-а-** за аорист и имперфект (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. ч. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и

несвършено

V2-092: представител: *застоя се* (8)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** във 2 и 3 л. ед. ч. на имперфект

∅ > -j-

- пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я, -ят**)
- пред тематичните гласни със стойност **-а-** за аорист и имперфект (графично **-я-**)

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху окончанието в 1 л. ед. и в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху корена в повелителните форми
- върху тематичната гласна в останалите форми

Омонимия:

- при формите за 1 л. ед. ч. и за мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-093-3: представител: *предстои* (2)**Особености**

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна:

- пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект
- пред форманта **-йки** в деепричастието

∅ > -j-

- пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред тематичните гласни със стойност **-а-** за аорист и имперфект (графично **-я**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна

Омонимия:

- при формите за 3 л. мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

V2-094-3: представител: *избуи* (1)**Особености**

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

-а- > -е- на имперфектната гласна пред сричка с **-е-** в 3 л. ед. ч. на имперфект

∅ > -j-

- пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)
- пред тематичните гласни със стойност **-а-** за аорист и имперфект (графично **-я**)

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно – върху една и съща сричка, но върху различни граматични морфеми:

- върху окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс
- върху тематичната гласна

Омонимия:

- при формите за 3 л. мн. ч. в аорист и имперфект
- при формите на миналите деятелни причастия – свършено (нечленувани форми) и несвършено

Подклас 9. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМПОРАЛНИТЕ ГЛАСНИ -и /-а-(х)/-е-(х)

(напр. забележ-и, забеляз-а-(х), забележ-е-(х); вид-и, вид-я-(х), вид-е-(х))

Глаголите от този подклас образуват много малка група (21 глагола). Това са три първични глагола с основа на съгласна (твърда или мека): *бележа*, *реша* и *видя*, и техни производни.

Ударението пада върху гласна от корена или върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми.

Обособяването в макротипове е според завършека на словообразователната основа (на твърда / мека съгласна).

Всички типове се характеризират с редувания.

Макротип 1. Типове с основа (корен) на твърда съгласна

V2-095: представител: *бележа* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

- з- > **-жс-** в корена във формите от презентна и имперфектна основа
- '-а- > **-е-** в корена пред **-жс-** във формите от презентна и имперфектна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми
- върху корена в останалите форми

V2-096: представител: забележа (3)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-з- > **-жс-** в корена във формите от презентна и имперфектна основа

'-а- > **-е-** в корена пред **-жс-** във формите от презентна и имперфектна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

V2-097: представител: реша (се) (1)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-с- > **-ш-** в корена във формите от презентна и имперфектна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

V2-098: представител: среща (се) (8)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

-с- > **-ш-** в корена във формите от презентна и имперфектна основа

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху форманта **-и/-е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

Макротип 2. Типове с основа (корен) на мека съгласна

V2-099: представител: *видя (се)* (1)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при аористната гласна пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористните причастия

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

-д- > **-ж-** в корена в повелителните форми

Повелителни форми: с формант с нулева стойност $\emptyset$ в ед. и в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от презентна и имперфектна основа и в повелителните форми

- върху аористната гласна във формите от аористна основа

V2-100: представител: *възненавидя* (3)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания:

’**-а-** > **-е-** при аористната гласна пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористните причастия

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от презентна и имперфектна основа

- върху аористната гласна във формите от аористна основа

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми

V2-101: представител: *завидя* (2)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а- > -е- при аористната гласна пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористните причастия

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-я**, **-ят**)

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч.

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от презентна и имперфектна основа
- върху аористната гласна във формите от аористна основа
- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми

V2-102-3: представител: *привиди ми се* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а- > -е- при аористната гласна пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористните причастия

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от презентна и имперфектна основа
- върху аористната гласна във формите от аористна основа

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Изисква (конотира) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V2-103-3: представител: *зловиди ми се* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а- > -е- при аористната гласна пред сричка с **-и-** в членуваните форми за м. р. ед. ч. и в мн. ч. на аористните причастия

- по *твърдост* – *мекост* на крайната съгласна в корена пред окончанието в 3 л. мн. ч. на презенс (графично **-ят**)

Повелителни форми: няма

Ударение: подвижно:

- върху корена във формите от презентна и имперфектна основа

- върху аористната гласна във формите от аористна основа

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

КЛАС ГЛАГОЛИ. ТРЕТО СПРЕЖЕНИЕ. ФЛЕКТИВНИ ТИПОВЕ

Подклас 10. КОМБИНАТОРИКА НА ТЕМАТИЧНИТЕ ГЛАСНИ *-a-* *// -a-(x) // -a-(x)*

(графично *-ax* или *-яx*)

(напр. обич-а// обич-а-(х)//обич-а-(х); стрел-я//стрел-я-(х)//стрел-я-(х)

Особености на подклас 10 (общо 38 типа):

- не се наблюдават морфонологични редувания при формообразуването
- ударението е постоянно върху сричка от основата
- омонимия на темпорални форми
- повелителни форми с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Омонимия на форми:

- за презенс в 3 л. ед. ч. и аорист във 2 и 3 л. ед. ч.
- за аорист и имперфект в 1 л. ед. ч. и в мн. ч.
- на деятелното аористно (нечленувани форми) и на имперфектното причастие

Глаголите от подклас 10 се разпределят в 2 макротипа:

- а) с основа на твърда съгласна
- б) с основа на мека съгласна.

Макротип 1. Типове глаголи с основа на твърда съгласна

V3-001: представител: *абонирам (се)* (6432)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-002: представител: *абдикирам* (2320)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-003D: представител: задрямвам (28)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

Дублетност: фонетични дублети

V3-004: представител: боядисам (се) (901)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-005D: представител: заинтересувам (се) (2)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

Дублетност: словообразователни дублети със словообразователен суфикс **-ов-/ув-**

V3-006: представител: брадясам (492)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-007P1: представител: [накацаме](#) (1)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-008P1: представител: [накацаме](#) (1)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-009P1: представител: [заприиждаме](#) (17)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-010P1: представител: [изпогиваме](#) (31)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-011D: представител: [изпозадремваме](#) (2)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

Дублетност: фонетични дублети с **-е-** или **'-а-** (графично **-я-**) в корена

V3-012-3: представител: доиска ми се (2)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема **се**

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-013-3: представител: досърбява ме (18)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

V3-014-3: представител: загорчава ми (15)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-015-3: представител: привижда ми се (21)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-016-3: представител: *заснежава (се)* (14)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант *-и*)

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Незадължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

V3-017-3: представител: *маноса (се)* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант *-и*)

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Незадължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

V3-018-3: представител: *блатяса* (24)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

V3-019-3: представител: *блатясва* (132)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

V3-020В: представител: заявява (се) (13)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Незадължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

V3-021В: представител: загрява (9)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

V3-022В: представител: завиделява се (17)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

V3-023В: представител: засвятка (се) (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Незадължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

V3-024B: представител: *втриса ме* (15)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Изискват (конотират) кратки винителни форми на съществителните местоимения.

V3-025B: представител: *дожалява ми* (21)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-026B: представител: *догажда ми се* (11)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-027B-D: представител: *попридремва ми се* (6)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Дублетност: фонетични дублети с *-е-* или *'-а-* (графично *-я*) в корена

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-028B: представител: доповръща ми се (2)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Задължителен словообразователен компонент – свободно стоящата морфема *се*

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-029B: представител: има (3)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-и**)

Редувания: няма

Без форми за аорист

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Липса на минало страдателно причастие в парадигмата

V3-030B: представител: потрябва (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Без форми за аорист

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

V3-031B: представител: трябва (2)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Без форми за аорист

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Макротип 2. Групи глаголи с основа на мека съгласна

V3-032: представител: благославям (512)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-033: представител: вечерям (61)

Особености

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-034: представител: дотъркалям (се) (41)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: преходен (образува форми с формант **-н**)

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-035: представител: закашлям (се) (14)

Особености

Лице: личен

Вид: свършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-036P1: представител: *саморазтуряме се* (2)

Особености

Лице: личен (дистрибутивен – липса в употребата на форми за 1 и 2 л. ед. ч.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: с формант **-й-** в ед. и в мн. ч.

Ударение: постоянно

V3-037-3: представител: *понася ми* (1)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

V3-038-3: представител: *доизгаря* (6)

Особености

Лице: 3-личен (липса в употребата на форми за 1 и 2 л.)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

V3-039B: представител: *изнася ми* (1)

Особености

Лице: безличен (без формоизменение по лице и число)

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания: няма

Повелителни форми: няма

Ударение: постоянно

Изискват (конотират) кратки дателни форми на съществителните местоимения.

Подклас 11. Формоизменение на глагола СЪМ

V0-1: представител: *съм* (1)

Особености: Глаголът не принадлежи към нито едно от трите спрежения; образува форми за сегашно време без тематичен суфикс.

Лице: личен

Вид: несвършен

Преходност: непреходен

Редувания:

'-а- > -е- във формите за 2 и 3 л. ед. ч. на аорист и имперфект

Повелителни форми: с формант **-и-** в ед. ч. и **-е-** в мн. ч. от суплетивна основа

Ударение:

- върху форманта **-и-/е-** в повелителните форми

- върху корена в останалите форми

Омонимия: при формите за имперфект и аорист

Образува суплетивни форми за минало време и форма с формант **-йки** от основата на друг глагол – *бъда*.

Има особени форми за образуване на формите за условно наклонение на всички останали глаголи (*бих, би, би, бихме, бихте, биха*).

НЕИЗМЕНЯЕМИ КЛАСОВЕ ЛЕКСЕМИ

КЛАС НАРЕЧИЯ

Наречията са неизменяеми лексикални единици, които функционират обичайно като пояснения на глаголи, имена и други наречия. Т.е. те се свързват с единици от посочените класове в ролята на подчинен член – напр. *вървя **бързо***; *момчето **отпред***; ***добре** подготвен*; ***много** зле*.

Наречията могат да бъдат и пояснявани – т.е. да са главен член. Това е възможно само в съчетания с други наречия. Като главен член те винаги са разположени след поясняващото ги наречие – напр. *твърде **добре***, *високо **горе***, *долу **ниско*** и под.

За разлика от междуметията наречията не могат да се употребяват самостоятелно, а за разлика от предлозите и съюзите – нямат свързваща функция.

Парадигмата на наречията – подобно на всички лексикални единици от неизменяемите класове – е едночленна (от една словоформа).

Adv: представител: *абсолютно* (2227)

КЛАС ПРЕДЛОЗИ

Предлозите са клас неизменяеми лексеми със свързваща функция. Те могат да свързват имена или глаголи със съществителни имена, но не могат да свързват изречения. Напр.: ***съобразявам се с*** (времето); ***игра на*** (карти); ***готов за*** (приключения).

Парадигмата на предлозите – подобно на всички лексикални единици от неизменяемите класове – е едночленна (от една словоформа).

Pr: представител *без* (69)

КЛАС СЪЮЗИ

Съюзите са неизменяеми лексеми със свързваща функция, които могат да свързват както изречения, така и части на простото изречение. Това, че свързват изречения, ги различава от предлозите – другите неизменяеми лексеми със свързваща функция. Вътре в рамките на класа се разграничават два подкласа съюзи: а) подчинителни и б) съчинителни.

Подчинителните съюзи свързват само прости изречения в състава на сложното. Съчинителните съюзи свързват както изречения, така и лексеми от един и същи граматичен клас вътре в простото изречение: съществителни (напр. *жени и мъже*); прилагателни (*смел, но безотговорен*); числителни (напр. *две или три*); наречия (*нищо зле, нищо добре*).

Парадигмата на съюзите – подобно на всички лексикални единици от неизменяемите класове – е едночленна (от една словоформа).

Conj: представител: *ако* (45)

КЛАС МЕЖДУМЕТИЯ

Междуметията са неизменяем граматичен клас лексикални единици, които могат да се употребяват самостоятелно – т.е. те могат сами да образуват изречения – напр. *Браво!, Марш!, Стига!*. Подобно на глаголите междуметията могат да бъдат пояснявани от съществителни, наречия и предлози (напр. *честито ти назначение, беж нагоре, цоп във (водата)*).

Парадигмата на междуметията – подобно на всички лексикални единици от неизменяемите класове – е едночленна (от една словоформа).

Inj: представител: *ай* (234)

КЛАС ЧАСТИЦИ

Частичите са неизменяем клас лексикални единици, които могат да поясняват лексикални единици от всички останали класове. При свързването си с лексеми от други класове частичите привличат логическото ударение и то пада или върху частичата, или върху лексемата, която частичата пояснява.

Парадигмата на частичите – подобно на всички лексикални единици от неизменяемите класове – е едночленна (от една словоформа).

Part: представител: *бе* (60)

РЕЗЮМЕ

Граматичен речник. Формоизменителни типове в българския книжовен език е системно описание на граматичните характеристики на българските лексеми според действащите понастоящем книжовни норми.

Речникът се основава на словника на Официалния правописен речник и на неговата дигитализирана версия (<https://beron.mon.bg>) и обхваща над 90 000 лексеми.

Граматичното описание на лексемите е направено въз основа на морфологичните и синтактичните особености на лексикалните единици и с оглед на книжовните норми.

Основното предимство на Речника е в представянето на лексемите в граматичен контекст – те са организирани йерархично в класове, подкласове, макротипове и флективни типове според определени класификационни критерии (делитбени признаци), приложени в строга последователност. Това представяне е насочено към систематизиране и допълване знанията за системния характер на езика.

Речникът се състои от два основни компонента.

1. Първият представя всяка изменяема лексема от словника по три основни параметъра:

- принадлежност към граматичен клас (и подклас),
- описание на формите по граматични категории,
- принадлежност към множество лексеми с еднакво формоизменение.

Съдържанието на този компонент на Речника е изцяло интегрирано в платформата БЕРОН (Български езикови ресурси онлайн. Официален правописен речник на българския език – <https://beron.mon.bg>) и е достъпно при търсене на конкретна лексема.

2. Вторият компонент на Речника представя експлицитно описание на флективните типове в днешния български книжовен език. Всеки флективен тип представя уникална комбинация от признаци – преди всичко морфологични, които са присъщи на конкретно множество лексеми в съответствие с кодифицираните книжовни норми.

Речникът има нормативен характер. При парадигмите на лексемите от изменяемите класове (глаголи, съществителни, прилагателни и числителни имена) са посочени не хипотетични (системно обусловени), а само засвидетелствани (удостоверени) форми, извлечени от книжовни писмени текстове от корпуси. Някои категории лексеми, при които в употребата са налице колебания при използването на формите им, са придружени и с допълнителна граматична информация, свързана с т. нар. „правилност“ на една или друга форма.

Важно достоинство на Речника е, че той е с отворен характер – словникът му, както и съставът на флективните типове могат да се осъвременяват в съответствие с настъпили и удостоверени чрез корпусни данни промени в книжовноезиковата практика.

Трудът е ценен справочник в обучението по български език във и извън България, който наред с това подпомага и изследователите на днешния български книжовен език. Той е насочен и към всички потребители, които се занимават професионално с езика, както и към всички онези, които са изкушени от проблемите на „езиковата правилност“.

ABSTRACT

Grammatical Dictionary: Inflectional Types in the Bulgarian Literary Language is a systematic description of the grammatical properties of Bulgarian lexemes according to the presently valid literary norms.

The Dictionary is based on the Official Orthographic Dictionary and its digitized version (<https://beron.mon.bg>) and encompasses over 90,000 lexemes. The grammatical description of each lexeme is grounded in its morphological and syntactic features, with strict adherence to the literary norms.

The Dictionary's principal advantage lies in presenting lexemes within a grammatical framework: they are hierarchically organized into classes, subclasses, macrotypes, and inflectional types according to specific classificatory criteria (distinguishing features) applied in a rigorous sequence. This organization aims to systematize and enrich our understanding of the language's structural nature.

The Dictionary consists of two main components:

1. Lexeme Entries.

Each inflectable lexeme is described along three key parameters:

- Its membership in a grammatical class (and subclass)
- A full paradigm of its forms by grammatical category
- Its inclusion in a set of lexemes sharing the same inflectional pattern

This component is fully integrated into the BERON platform (Bulgarian Language Resources Online – the Official Bulgarian Orthographic Dictionary, <https://beron.mon.bg>) and is accessible via direct lookup of any given lexeme.

2. Inflectional-Type Descriptions.

Each inflectional type is defined by a unique combination of primarily morphological features common to a specific set of lexemes, in accordance with the codified literary norms.

The Dictionary is normative: for paradigms of lexemes in the inflectable classes (verbs, nouns, adjectives, and numerals), only attested forms extracted from corpora of literary texts are listed—hypothetical or system-driven forms are omitted. Where variation exists in practice, additional grammatical notes address the correctness of one form versus another.

A key strength of the Dictionary is its openness: both its lexicon and the composition of its inflectional types may be updated in line with corpus-verified changes in standard language practice.

This work is a valuable reference for teaching Bulgarian both within Bulgaria and abroad, supports researchers of contemporary Bulgarian literary language, and serves all professionals and enthusiasts concerned with questions of linguistic correctness.

ГРАМАТИЧЕН РЕЧНИК
Флективни типове
в българския книжовен език

Българска
Първо издание

Отговорен редактор: *проф. д-р Руска Станчева*
Редактори: *доц. д-р Татяна Александрова, доц. д-р Катя Чаралозова, гл. ас. д-р Илиана Стоилова*
Рецензенти: *доц. д-р Ласка Ласкова и доц. д-р Цветана Димитрова*

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

www.press.bas.bg

ISBN 978-619-245-568-2

www.press.bas.bg

ISBN 978-619-245-568-2